

Östersundomin osayleiskaavan maankäytön skenaariot

Kulttuuriympäristö- ja maisemavaikutusten
arviointi

Sini Moilanen 2022

Helsinki

Östersundomin osayleiskaavan maankäytön skenaariot

Kulttuuriympäristö- ja maisemavaikutusten arviointi

Sini Moilanen

Sisällys

1	Johdanto.....	2
1.1	Östersundomin maankäyttöskenaariot.....	2
1.2	Kulttuuriympäristöt ja maisema vaikutusten arvioinnissa.....	3
1.3	Työn lähteet ja menetelmät.....	3
1.4	Tarkastelualueella tehdyt selvitykset ja inventoinnit	5
2	Alueen nykytila.....	7
2.1	Alueen kuvaus ja nykytila.....	7
2.2	Valtakunnallisesti arvokkaat kohteet	12
2.3	Maakunnallisesti arvokkaat kohteet	13
2.4	Paikallisesti arvokkaat kohteet	15
2.5	Muinaisjäännekohteet	19
2.6	Muut arvokkaat kohteet.....	21
3	Alueen herkkyys ja vaikutusten arviointi.....	23
3.1	Alueen herkkyys	23
3.2	Vaikutusten arviointi kulttuuriympäristöön ja maisemaan	24
4	Skenaarioiden vaikutukset kulttuuriympäristöön ja maisemaan.....	26
4.1	Skenaario 1 "Metrokaupunki"	26
	Taulukko Skenaario 1 "Metrokaupunki"	28
4.2	Skenaario 2 "Laaja ratikkakaupunki"	30
	Taulukko "Laaja ratikkakaupunki".....	35
4.3	Skenaario 3 "Tiivis ja tehokas ratikkakaupunki".....	39
	Taulukko "Tiivis ja tehokas ratikkakaupunki"	44
4.4	Skenaario 4 "Minimi ratikkakaupunki"	48
	Taulukko "Minimi ratikkakaupunki"	52
4.5	Skenaario 0+ "Vakiintuneiden pientaloalueiden täydentäminen"	56
	Taulukko "Vakiintuneiden pientaloalueiden täydentäminen"	57
4.6	Skenaario 0++ "Virkistyksen, luonnonsuojelun ja matkailun Östersundom".....	59
	Taulukko "Virkistyksen, luonnonsuojelun ja matkailun Östersundom"	60
4.7	Skenaario 0++ "Työpaikkojen Östersundom"	62
	Taulukko "Työpaikkojen Östersundom".....	63
5	Johtopäätökset	65
5.1	Maankäyttöskenaarioiden vaikutukset kulttuuriympäristöön	65
5.2	Suosituksukset	67
	Johtopäätökset, skenaarioiden vaikutukset kulttuuriympäristöön ja maisemaan.....	68
	Johtopäätökset, pikaraitiotielinjauksien vaikutukset kulttuuriympäristöön ja maisemaan	71
	Johtopäätökset, pikaraitiotielinjauksen päätepisteiden vaikutukset kulttuuriympäristöön ja maisemaan	72
6	Lähteet.....	73
	Päivitysliite 1. Östersundomin maakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen päivitettyt rajaukset 2023.....	78

1 Johdanto

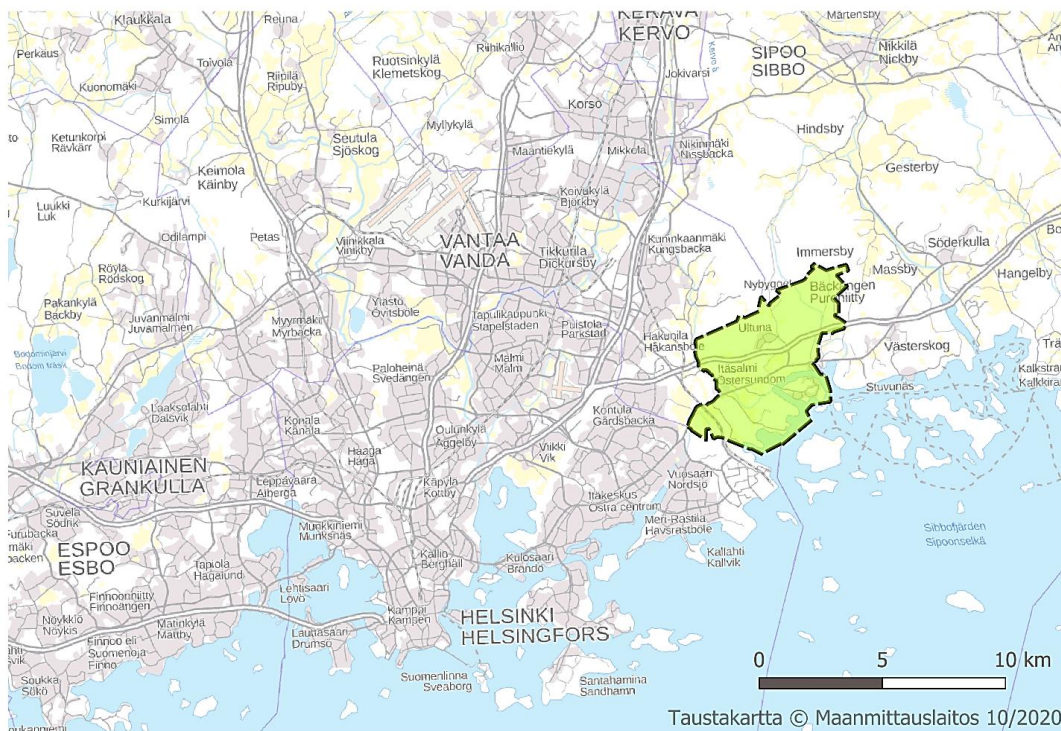
1.1 Östersundomin maankäyttöskenaariot

Tämän vaikutusten arvioinnin tavoitteena on arvioida Östersundomin osayleiskaavan luonnoksen laatimista varten tehtyjen maankäyttöskenaarioiden vaikutusta alueen kulttuuriympäristöön ja maisemaan. Maankäyttöskenaarioiden pohjalta aletaan työstämään osayleiskaavan luonnosta, jossa vaikutusten arviointi huomioidaan. Kulttuuriympäristö- ja maisemavaikutusten arviointi on työkalu, jota voidaan hyödyntää tarkemmassa suunnittelussa kulttuuriympäristöjen huomioonottamiseksi. Vaikutusten arvioinnin on laatinut FM Sini Moilanen Helsingin kaupungilla kesä-elokuussa 2022.

Östersundomin osayleiskaava-alue, jatkossa tarkastelualue, on itäisessä Helsingissä sijaitseva alue. Lännestä sen rajaa Kehä III ja Vuosaaren sataman alue, pohjoisesta Sipoonkorven kansallispuiston alue, lännestä Sipoon raja sekä etelästä meri ja osin Sipoon raja ja saaristo. Aluetta halkoo itä-länsi-suuntaiset Porvoon moottoritie E18 sekä Uusi Porvoontie, tie numero 170. Alue on kuulunut pääasiassa Sipoolle ennen vuoden 2009 alueliitosta. Ennen alueliitosta tehdyt selvitykset ja inventoinnit ovatkin Sipoon kunnan tekemiä tai teettämiä. Samoin alueen käsittävä historiallinen aineisto, kuten kartat, ovat Sipoon kunnan ja kylien alueilta.

Östersundomin osayleiskaavan maankäytön skenaarioiden vaikutukset kulttuuriympäristöön ja maisemaan ovat hyvin paikallisia. Koska osayleiskaava-alue rajautuu sekä Sipoon että Vantaan kunnan rajoille, mahdolliset vaikutukset voivat ulottua kuntarajojen yli myös näiden kuntien alueelle eli tarkastelualueen rajauksen ulkopuolelle.

Nähtävillä olleessa raportissa oli virheellisesti esitetty maakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen vanhentunut rajausta (kuvat 5 & 7). Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavaan, Östersundomin alue (astunut voimaan 10.5.2021) perustuva voimassa oleva ja vanhaa rajausta suppeampi rajausta on esitettypäivitysliitteessä 1.

KUVA 1 ÖSTERSUNDOMIN OSAYLEISKAAVA-ALUE SIJAITSEE ITÄISESSÄ HELSINGISSÄ. HELSINGIN KAUPUNKI 2020.

1.2 Kulttuuriympäristöt ja maisema vaikutusten arvioinnissa

Maankäyttö- ja rakennuslaki ohjaa, että yleiskaavaa laatiessa on otettava huomioon rakennetun ympäristön, maiseman ja luonnonarvojen vaaliminen, ja vaikutukset näihin on arvioitava. Laissa ympäristövaikutusten arviointimenettelystä nostetaan esiin myös vaikutustenarviointi kulttuuriympäristöihin ja maisemiin.¹ Östersundomin voimassa olevan maakuntakaavan (2018) selostuksessa on todettu, että maakuntakaavan toteutuessa sen vaikutukset maisemakuvaan ovat merkittäviä ja kulttuuriympäristö tulee muuttumaan. Samalla selostuksessa muistutetaan kuitenkin siitä, että kulttuuriympäristön arvoja voidaan säilyttää tarkemmilla kaavatasoilla suunniteltaessa. Tarkastelualueen maisema tulee muuttumaan voimakkaasti, mikäli aluetta rakennetaan maakuntakaavan mukaisesti, mutta kulttuuriympäristön arvoja on mahdollista silti säilyttää.²

Vaikutusten arviointi maankäytön skenaarioista tehdään palvelemaan Östersundomin osayleiskaavoitusta. Skenaariot ovat yleiskaavaa yleispiirteisempiä, rakennemallitasoisia visioita alueen maankäytöstä. Skenaarioiden vaikutusten arvioinnissa huomioidaan valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja paikallisesti arvokkaat kulttuuriympäristöt, maisemat sekä rakennettu kulttuuriympäristö osayleiskaavoitukseen sopivalla tarkkuudella. Skenaarioiden vaikutukset käsitellään erikseen, ja johtopäätöksissä tuodaan esille skenaarioiden välisiä eroja ja yhtäläisyyksiä niiden vaikutuksista kulttuuriympäristöihin. Skenaarioista neljä perustuu maakuntakaavaan, ja kolme eroaa maakuntakaavasta.

1.3 Työn lähteet ja menetelmät

Östersundomin osayleiskaavan maankäyttöskenaariot valmistuivat kesällä 2022.

Kulttuuriympäristön vaikutusten arviointi tehtiin näistä laadituista seitsemästä eri maankäytön skenaariosta kesä-elokuussa 2022. Tämä tarkastelu on yleiskaavatasoinen ja perustuu olemassa oleviin tietoihin. Tarkemman mittakaavan suunnittelussa ja rakentamisessa on vaikutuksetkin huomioitava tarkoituksenmukaisesti tarkemmalla tasolla, ajantasaisen tiedon perusteella. Kulttuuriympäristön vaikutusten arviointi tehdään samalta alueelta kuin maankäytön skenaariot. Tarvittaessa tarkastellaan rajatun alueen ulkopuolella, mutta sen välittömässä läheisyydessä ja vaikutusalueella olevia kulttuuriympäristökohteita ja -maisemia, niiltä osin kuin se nähdään tarpeelliseksi osaksi vaikutusten arviointia. Nämä kohdat tulevat esiin vaikutustenarviointitaulukon ”Ylirajainen” kohdassa.

Olemassa olevia tietoja tarkastelualueen kulttuuriympäristöstä ja maisemasta verrataan skenaarioihin. Skenaariot on tehty karttaesityksiksi ja paikkatietomuotoon. Skenaarioihin liittyviä yksityiskohtia, kuten asukasmääriä tai rakentamisen tehokkuuksia on esitetty kirjallisesti. Kulttuuriympäristöjä, rakennettua ympäristö ja muinaisjäännöksiä käsittelevät aineistot ovat paikkatietomuodossa sekä kirjallisina selvityksinä ja inventointeina. Muinaisjäännösten sijaintitiedot ja muut tiedot ovat saatavilla Museoviraston ylläpitämästä muinaisjäänösrekisteristä. Verkossa saatavilla olevassa Kulttuuriympäristön palveluikkunassa paikkatietomuotoiseen aineistoon on linkitetty lisäksi kenttätöiden ja tutkimusten tiedot, joissa on tarkempaa tietoa kustakin rekisterissä

---

¹ MRL 5 luku 39 §. YVA-laki 2017.

² Uudenmaan liitto 2018, 35, 75.

olevasta kohteesta tai alueesta.³ Kirjallisten aineistojen ja paikkatietoaineistojen lisäksi suunnittelualueella on tehty kaksi maastokäyntiä 21.6.2022 ja 22.6.2022. Lisäksi raportissa on alueen menneisyydestä kertovia historiallisia valokuvia alueelta.

Tässä raportissa kuvaillaan aluksi alueella tehdyt selvitykset ja inventoinnit. Alueen nykytila ja arvotetut kulttuuriympäristöt kuvaillaan. Varsinainen vaikutustenarviointi on skenaariokohtainen. Se kattaa tekstin sekä taulukkomuotoisen esityksen skenaarioiden vaikutuksista kulttuuriympäristöihin. Lopuksi johtopäätöksissä esitetään yhteenveto vaikutuksista sekä skenaarioiden yhtäläisyyksistä ja eroista. Lopuksi esitetään myös suositukset alueen jatkosuunnittelua varten.

Käytettyjä käsitteitä

- **Historiallinen tie** Vanha, pitkään käytössä ollut tieyhteys. Historiallinen tieverkosto muodostaa rungon alueen kulttuuriympäristöille.
- **Kulttuuriympäristö** Kulttuuriympäristöllä tarkoitetaan kokonaisuutta, jotka ovat muodostuneet ihmisen toiminnan ja luonnon olosuhteiden vuorovaikutuksessa.
- **Kulttuurimaisema** Rajattu maisemakokonaisuus, kuten maatalousmaisema tai kaupunkimaisema, joka pitää sisällään rakennuksia ja luonnonelementtejä sekä maankäyttöä. Östersundomin maatalousalueet ovat kulttuurimaisemaa.
- **Kulttuuriperintö** Aineeton tai aineellinen menneisyyden jälki, jolle on annettu merkityksiä ja arvoja.
- **Maisema** Luonnonominaisuuksien ja ihmisen toiminnan vuorovaikutuksena syntynyt aluekokonaisuus sellaisena kuin ihmiset sen mieltävät. Visuaalisen maisemakuvan lisäksi maisemaan liittyy aineettomia merkityksiä.
- **Maisemakuva** Maiseman visuaalinen, aistittu ilmentymä. Näkymä on osa maisemakuvaa.
- **Maisemarakenne** Luonnonolosuhteista mm. kasvillisuudesta, korkeuseroista, vesistöistä ja muista luonnonolosuhteista sekä ihmisen toiminnasta kuten rakennelmista ja maankäytöstä muodostuva kokonaisuus.
- **Muinajäännös** Menneisyydessä eläneiden ihmisten toiminnan jälkiä, rauhoitettu muinaismuistolaililla, voi olla kiinteä muinajäännös tai irtain muinaisesine.
- **Rakennettu kulttuuriympäristö** Ihmisen rakentama ympäristön kokonaisuus, joihin liittyy rakennuksia sisä- ja ulkotiloineen sekä erilaisia rakenteita ja ihmisen muokkaamaa ympäristöä.
- **RKY** eli valtakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristö. Inventoitu ja arvotettu vuonna 2009 valtakunnallisesti arvokkaiksi kulttuuriympäristöiksi.

---

³ KYPPI 2022.

1.4 Tarkastelualueella tehdyt selvitykset ja inventoinnit

Tämän vaikutusten arvioinnin tiedot ja tulkinnat pohjautuvat tehtyihin inventointeihin ja selvityksiin, joissa tarkastelualueen historiaa, rakennettua kulttuuriympäristöä ja maisemaa on inventoitu, tutkittu ja kuvailtu kattavasti. Olemassa oleva asiantuntija-aineisto sekä niihin liittyvät paikkatietoaineistot ovat tämän vaikutustenarvioinnin lähtökohtana, eikä tässä työssä tuoteta varsinaisesti uutta selvitys- tai inventointitietoa.

Ennen alueen liittämistä Helsinkiin vuonna 2009 Sipoon kunta teki aluettaan koskevan kulttuuriympäristön inventoinnin vuonna 2006, *Sipoon kunnan kulttuuriympäristö- ja rakennusperintöselvitys*, jossa on mukana myös myöhemmin Helsinkiin liitetty Östersundomin tarkastelualue.⁴ Sipoon rakennettua ympäristöä on selvitetty myös 1982, jonka vuoden 2006 inventointi on päivittänyt. Alueen rakennetusta kulttuuriympäristöstä on kirjoitettu *Liitosalueen rakennettu kulttuuriympäristö* -selvitys vuonna 2008. Tässä selvityksessä koottiin yhteen Helsinkiin liitetyn Östersundomin alueen kulttuuriympäristöjä käsittelevät inventoinnit, tutkimukset, saatavilla olevat historialliset karttalähteet sekä muu tekoajankohdan ajantasainen tieto. Selvityksessä on kuvailtu myös tekoajankohdan yksittäiset niin valtakunnallisesti, maakunnallisesti kuin paikallisestikin arvokkaat kohteet.⁵ Osa näistä tiedoista on päivittynyt uusien inventointien myötä mm. maakunnallisten kohteiden osalta. Vuonna 2009 on valmistunut *Rannikon laaksoista metsäylängöille. Osayleiskaavatasoinen maisemaselvitys Östersundomin alueelta*.⁶ Tässä maisemaselvityksessä kuvataan maiseman ominaispiirteitä, kulttuuriympäristöjen lisäksi myös luonnonolosuhteiden ja maisemakuvan näkökulmasta.

Uudenmaan liitto on koonnut maakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristöt julkaisussaan *Missä maat on mainiommat* vuonna 2014 (3. uudistettu painos 2022).⁷ Tämä korvaa vuonna 2007 julkaistu Itä-Uudenmaan rakennetun kulttuuriympäristön selvityksen.⁸ Myös maakunnallisesti merkittävät historialliset tielinjat on inventoitu ja koottu julkaisuun *Tien päällä - Uudenmaan kulttuurihistoriallisesti arvokkaat tiet ja reitit* (2016).⁹ Valtakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristöt on inventoitu vuonna 2009 (RKY 2009).¹⁰ Tämä 2009 inventointi korvaa valtakunnallisen inventoinnin vuodelta 1993.¹¹

Tarkastelualueen muinaisjäänöksiä on inventoitu jo vuonna 1927 ja tuoreemmat inventoinnit ovat vuodelta 2007.¹² Keskiaikaisia ja uuden ajan alun kyläpaikkoja on inventoitu vuonna 2011.¹³ Ensimmäisen maailmansodan aikaisia linnoituksia on inventoitu 2009 ja 2014.¹⁴ Syksyllä 2022

---

⁴ Arkkitehtitoimisto Lehto Peltonen Valkama Oy & Ympäristötoimisto Oy 2006.

⁵ Puustinen 2008.

⁶ Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto, FCG Planeko Oy 2009.

⁷ Uudenmaan liitto 2022.

⁸ Itä-Uudenmaan liitto 2007.

⁹ Rahkonen 2014.

¹⁰ RKY 2009.

¹¹ Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt 1993.

¹² Drake 1927. Koivisto & Jansson 2007. Suhonen & Koivisto 2007.

¹³ Suhonen & Heinonen 2011.

¹⁴ Lagerstedt 2009. Lagerstedt & Laulumaa 2014.

laaditaan arkeologisen inventoinnin päivitys, joka täydentää olemassa olevia tietoja alueen muinaisjäännösalueista ja -kohteista.

Helsingin niittyverkostoa on inventoitu ja jatkotoimenpiteitä suunniteltu kattavasti vuonna 2021 koko Helsingin alueelta.¹⁵ Uhanalaisia luontotyypppejä on inventoitu Helsingissä vuosina 2017–2019. Inventointi on tehty laajalta alueelta, ja sen tarkkuus on yleispiirteinen.¹⁶

Kesän 2022 aikana alueelta on tehty rakennetun ympäristön päivitysinventointi. Tässä päivitysinventoinnissa inventoidaan pääosin aiemmin inventoimattomia alueita Vikkullantien, Kärrin, Karhu- saaren, Kantarnäsin, Korsnäsin ja Ribbingön alueilta.

Tarkastelualueella tehdään arkeologinen yleisinventointi syksyllä 2022. Tässä inventoinnissa päivitetään olemassa olevaa tietoa alueen arkeologisista kohteista ja selvitetään mahdollisia uusia, ennen tuntemattomia muinaisjäännöskohteita tai -alueita. Tässä vaikutustenarvioinnissa käytetään tekohtekellällä saatavissa olevaa tietoa alueen muinaisjäännöksistä. Muinaisjäännösrekisterin tiedot päivittyvät uusien inventointien myötä, ja tarkemman suunnittelun vaiheessa on tarkistettava ajan- tasaiset tiedot muinaisjäännöksistä Museoviraston muinaisjäännösrekisteristä sekä saatavilla olevista inventointiraporteista.

Östersundomin alueelta on valmistunut tuore maisemaselvitys kesän 2022 aikana. *Östersundomin maisemaselvitys ja viherverkoston kehittämissuunnitelmasta* etenkin maisemaselvityksen osa toimii tämän vaikutustenarvioinnin pohjamateriaalina.¹⁷ Tämä maisemaselvitys kokoaa yhteen tietoa alueen maisemarakenteesta ja viherverkostosta, luonnonolosuhteista sekä kulttuuriympäristöstä.¹⁸

Selvittämättömiä ja inventoimattomia kohteita on mahdoton ja tarpeeton huomioida vaikutusten arvioinnissa sellaisella tarkkuudella kuin selvitettyjä, inventoituja ja arvoitettuja kohteita. Niille on kuitenkin mahdollista asettaa yleismääräys, joka muistuttaa tarvittavien selvitysten ja inventointien tekemistä tarkemman suunnittelun vaiheessa, mikäli niille ilmenee tarvetta. Lähinnä vielä tunnistamattomat muinaisjäännökset ovat tällaisia selvittämättömiä kohteita. Tieto alueen mahdollisista vedenalaisista muinaisjäännöksistä ei ole kattavaa, ja se tulee selvittää yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, mikäli suunnitelmissa arvioidaan olevan vaikutuksia niihin.

---

¹⁵ Helsingin niittyverkoston kehittäminen 2021.

¹⁶ Erävuori 2020.

¹⁷ Rahkonen & Taivassalo 2022.

¹⁸ Rahkonen & Taivassalo 2022.

2 Alueen nykytila

2.1 Alueen kuvaus ja nykytila

Tässä vaikutusten arvioinnissa kuvaillaan alueen historia ja nykytila vain karkeasti tarvittavalla tasolla. Tietoa alueen historiasta, rakennetusta kulttuuriympäristöstä, maisemasta, erityisistä kohteista sekä ominaispiirteistä löytyy tehdyistä selvityksistä. Selvitykset on kuvattu edellä sanallisesti, ja ne löytyvät listattuna myös lähdeluettelosta. Alueen nykytilan kuvaus ja analyysi maisemarakenteesta ja kulttuuriympäristöstä on koostettu *Östersundomin maisemaselvitys ja viherverkoston lähtökohdat* -selvitykseen (2022).¹⁹

Tarkastelualue on väljästi rakentunutta maaseutumaista aluetta. Alueelle tunnusomaiset, avoimet ja pitkään käytössä olleet viljelymaisemat ovat pääosin hyvin säilyneet ja ne ovat merkittävä osa alueelle ominaista maisemakuvaa. Alueen olemassa oleva rakennuskanta on väljää pientalorakentamista, ja vanhojen tilakeskusten lisäksi alueella on haja-asutusta. Rakennuskannan ikä on vaihtelevaa, ja vanhimmat rakennukset tai niiden osat ovat jopa 1700-luvulta. Alueella on useita paikallisesti arvokkaita rakennuksia, joilla on sekä historiallista, arkkitehtonista että maisemallista arvoa. Arvokkaat rakennukset ovat alkuperäisen kaltaisessa käytössä, pääosin asuinrakennuksina.

Aluetta halkovat moottoritie ja Uusi Porvoontie. Alueen asuinrakentaminen painottuu sen eteläosaan etenkin Kärrin, Susirajan, Ribbingön, Karhusaaren ja Kantarnäsin alueille sekä moottoritien pohjoispuolella Puroniityn, Ultunan ja Landbon alueille. Pohjoisosa muutoin on pääosin rakentamatonta metsää. Osa Sipoonkorven kansallispuiston alueesta sijoittuu alueen pohjoisosaan. Moottoritien eteläpuolella hallitsee avoin maaseutumaisema tilakeskuksineen.

Östersundomissa olevia kulttuuriympäristöjä ovat niin yksittäiset rakennukset ja rakennelmat, rakennusryhmät, maisemakokonaisuudet kuin muinaisjäännöksetkin. Östersundomin historia liittyy Sipoon historiaan. Alueella on valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaita kulttuuriympäristöjä sekä muinaisjäännöksiä. Östersundomin kartano, Husön kartano, Östersundomin kartanon torppana olleen Björntorpin rakennukset Karhusaareissa sekä vanhat asuintalot ja tilakeskukset muistuttavat alueen kartano- ja talonpoikashistoriasta. Alueella on paljon vanhoja tiloja, rakennuksia ja edelleen käytössä olevia maatalousalueita. Östersundomin kartanon alue on Helsingissä poikkeuksellisen hyvin säilynyt kartanomaisemakokonaisuus, joka on edelleen alkuperäisen kaltaisessa käytössä. Kartanon rakennetun ympäristön eteläpuolella viljelytoiminta on jatkunut, joten maisema on säilynyt avoimena.²⁰ Alueen säilyneestä vanhasta rakennuskannasta on nähtävissä varakkaiden ja valtaa pitävien kartano- ja huvilarakentamista, myös isojen tilojen rakennuskantaa on säilynyt. Alenpien yhteiskuntaluokkien elämänpiiristä kertovia torppakokonaisuuksia on alueella säilynyt muutama, Björntorp ja Massängstorpet.

Kartanon kulttuurivaikutukset ulottuvat myös metsäalueisiin. Metsätalous on ollut osa kartanoiden toimintaa, ja kartanoiden maanomistus on ollut laajaa. Alueen asukkaat ovat käyttäneet metsien puuvarantoja. Esimerkiksi höyrylaivojen tarvitsemaa polttopuuainesta on saatu alueen metsistä, ja

---

¹⁹ Rahkonen & Taivassalo 2022.

²⁰ Hautamäki 2016, 17.

sitä on säilötty muun muassa Östersundomin kartanon höyrylaivalaiturissa. Vesiväyliä on käytetty tukkien uittamiseen.²¹ Kartanoiden ja huviloiden puutarhoissa on kasvatettu erilaisia kulttuurikasveja. Östersundomin kartano on ollut edelläkävijä puutarhakasvien viljelyssä. 1700-luvulta asti olleessa puutarhassa on viljelty ensimmäisenä useita puutarhakasveja Suomessa. ²² Kulttuurivaikutukset näkyvät kartanometsien lajistossa. Östersundomin alueella onkin tunnistettu mm. vaahterametsiä, joiden alkuperäisestä muodostumisesta -siis siitä, onko ne muodostuneet luonnollisesti vai ihmistoiminnan vaikutuksesta- ei ole tietoa.²³ On mahdollista, että kartanoiden ja Björkuddenin huvilan puutarhanhoito ja metsätalous ovat vaikuttaneet Östersundomin metsien lajistoon etenkin kartanoiden ja tilakeskusten lähetyvillä.

KUVA 2 JÄÄNTEITÄ HUSÖN KARTANON PIHAPIIRIN PUUTARHASTA. RÄNSISTYNYT HUVIMAJA ON PIHAN POHJOISLAIDALLA JALAVAN ALLA. KUVA SINI MOILANEN, HELSINGIN KAUPUNKI 2022.

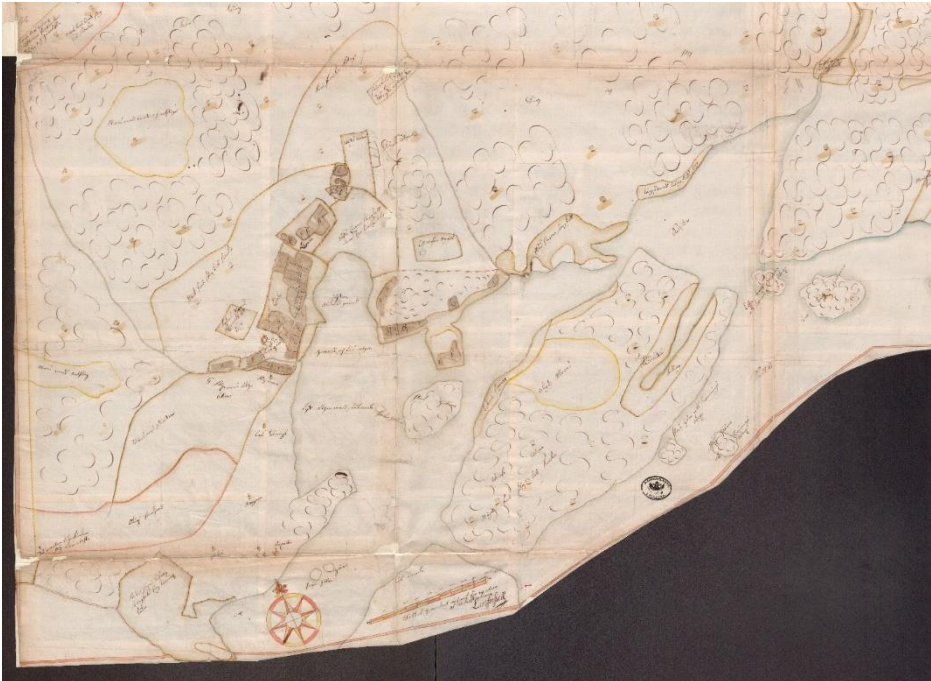
²¹ Ortokuva 1943.

²² Puustinen 2008, 12.

²³ Erävuori et. all. 2020, 13.

Tarkastelualueella ei ole ollut suurempaa teollista historiaa. Östersundomin kartanon tuntumassa on ollut kaksi vesimyllynpaikka purossa sekä kaksi tiiliruukkia 1700-luvulla. Rakenteita ei ole ilmeisesti säilynyt.²⁴ Porvarinlahden kalkkilouhokset ovat olleet käytössä 1700-luvulta 1830-luvulle, ja niiden kalkkia on käytetty todennäköisesti muun muassa Suomenlinnan rakennustöihin.²⁵

Rannikolla sijaitsevat alueet ovat osin metsäisiä. Meren rannan läheisyydessä on laajoja ruovikkoalueita, joista osa on myös arvokkaita luonnonsuojelualueita ja / tai Natura 2000 -alueita. Koko tarkastelualueella on useita luonnonsuojelualueita. Rannan ruovikkoiset alueet ovat osin pusikoituneet, mikä peittää näkymiä etenkin Uudelta Porvoontieltä.

KUVA 3 RANTAVIIVA ON KULKENUT ENNEN AIVAN ÖSTERSUNDOMIN KARTANON LÄHELLE. 2020-LUVULLA ENTINEN MERENPOHJA ON RUOVIKKOISTA ALUETTA. MYÖS ÖSTERSUNDOMIN KAPPELI ON RANNAN TUNTUMASSA. KARTTAAN EI OLE PIIRRETTY ERIKSEEN TEITÄ, MUTTA KULKUREITIT OVAT MUKAILLEET PELTOJEN JA NIITTYJEN REUNOJA ELI MAISEMA-ALUEIDEN RAJOILLA. OTE MAAKIRJAKARTASTA ON VUODELTA 1690. KANSALLISARKISTO, MAANMITTAUSHALLITUKSEN UUDISTUSARKISTO.

Alueen maisemaan on vuosisatojen aikana vaikuttanut voimakkaasti maan kohoaminen ja vesijätömaiden ruovikoituminen. Alueen rannoille ja lahille tunnusomaista onkin laajat ruovikkoalueet. Merellisyys on läsnä alueella, ja Karhusaaren venesatama on tärkeä osa alueen liikkumista. Merenranta on siirtynyt huomattavasti kauemmas aiemmasta sijainnistaan. Varhaisista kartoista näkee, kuinka Östersundomin kartano sekä kappeli ovat sijainneet meren rannalla. Samoin nimensä mukaisesti Talosaari eli Husö ja Ribbingö ovat olleet aiemmin saaria. Aiemmin ruovikoituneita alueita on raivattu ja järviruokojä hyödynnetty muun muassa kattoihin.

²⁴ Puustinen 2008, 10–12.

²⁵ Suhonen

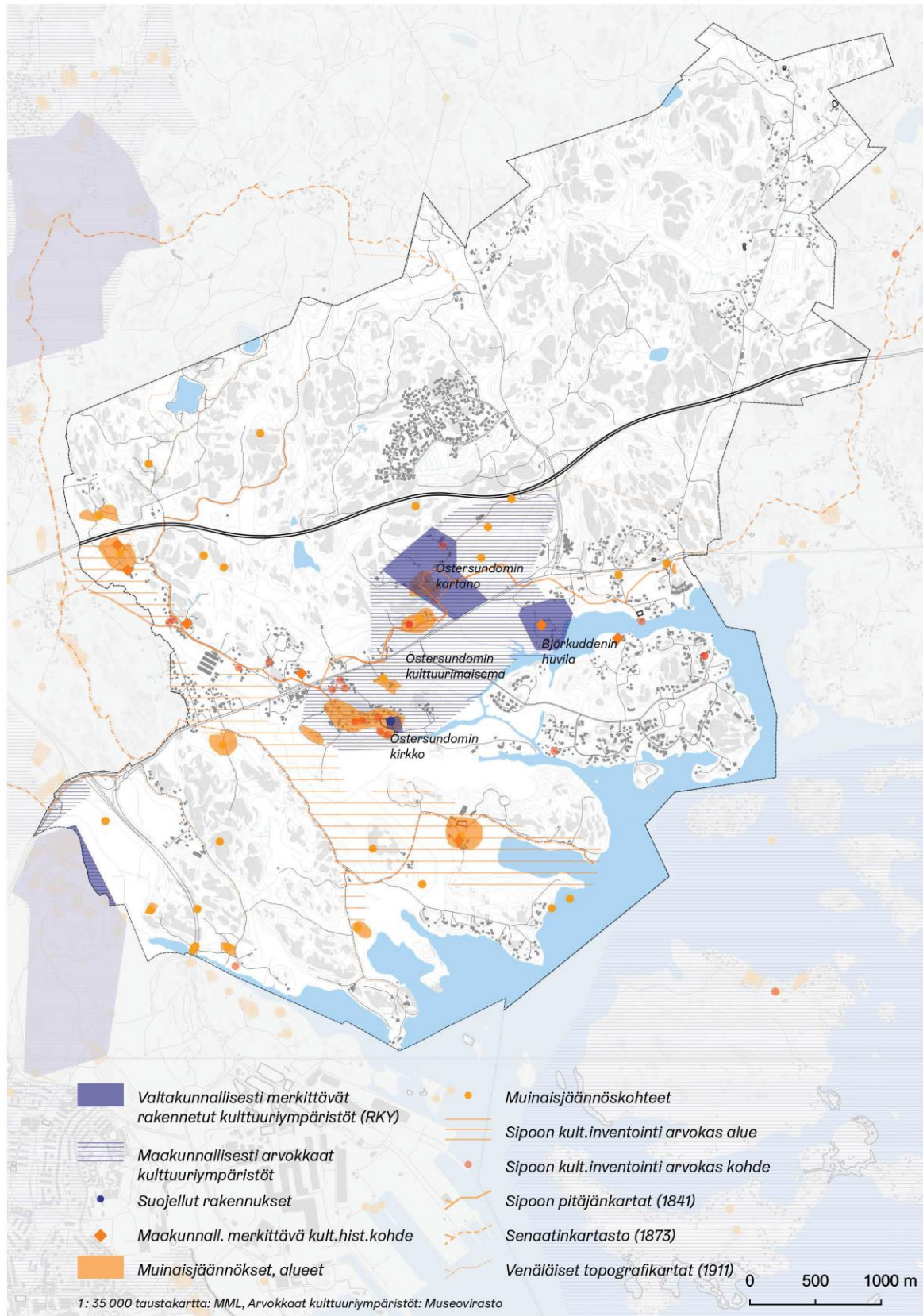
KUVA 4 JÄRVIRUOKOKIMPPUJA ÖSTERSUNDOMIN KARTANON MAILLA 1910-1911. KUVASSA BJÖRNTORP, TAUSTALLA VASTARANNALLA NÄKYVÄ KORSNÄSBRYGGA JA HÖYRYLAIVALAITURI. KUVA BRANDER, SIGNE. 1910–1911. MUSEOVIRASTO. HISTORIAN KUVAKOKOELMA.

Alueen kulttuurihistoriallisille arvoille ominaista on paikannimistö. Alueen vanhin nimistö on ruotsinkielistä. Myös muut nimistöön liittyvät asiat ovat tärkeä osa alueen kulttuurihistoriallista identiteettiä. Esimerkiksi Östersundomin kappeli on virallisesti kirkko, mutta siitä on käytetty jo ainakin 1700-luvulta nimitystä kappeli.²⁶ Tässä raportissa käytetään kappelia sen vakiintuneen luonteen vuoksi. Alueen nimistön omaleimaisuuteen ja säilymiseen voidaan vaikuttaa huolellisella nimistösuunnittelulla. Myös muut aineettomat maiseman ja kulttuuriympäristön merkitykset ovat tärkeä osa alueen kulttuuriympäristöjä, ja ne voivat muuttua muuttuvien maankäyttöjen myötä. Esimerkiksi valojen, äänten, tuoksujen tai toiminnallisuuden kautta liitetyt merkitykset ovat osa kulttuuriympäristöä. Voimakkaan rakentamisen myötä esimerkiksi valosaasteen määrä lisääntyy, ja se voi vaikuttaa kulttuuriympäristöjen arvoon ja kokemuksellisuuteen. Näitä aineettomia ja kokemuksellisia seikkoja ei huomioida tässä vaikutustenarvioinnissa.

Tarkastelualueen kulttuuriympäristön tärkeimmät painopisteet ovat Östersundomin kartano rakennuksineen ja sitä ympäröivä viljelymaisema, Östersundomin kappeli ja hautausmaa sekä Villa Björkudden pihapiireineen. Kartanon ympäristöön levittyvä avoin, pitkän käytössä ollut viljelymaisema on tärkeä osa alueen kulttuurimaisemaa. Tärkeitä avoimia maisemia ovat myös Krabbäckenin eli Krapuojan varrelle sijoittuvat Kusas-Mutarsin maisema, Kärrin jälleenrakennuskauden asuinalue, Krabbäckenin viljelymaisema sekä Husön kartanoalue sekä viljelymaisema. Myös koko Östersundomin alueen säilynyt vanha rakennuskanta sekä vanhat tilakeskukset ympäröivine maisemineen ovat tärkeä osa paikallista rakennettua kulttuuriympäristöä. Uudempaa rakennettua kulttuuriympäristöä edustavat mm. Kärrin jälleenrakennuskauden pientaloalue, Karhusaaressa oleva Kisakallio eli Kuntokallion leirikeskus 1940-luvulta sekä arkkitehtonisesti ja ympäristöllisesti tärkeä Villanellan 1970-luvun omakotialue Korsnäsissä.

---

²⁶ Puustinen 2008, 16.

KUVA 5 YHTEENVETO ALUEEN KULTTUURIYMPÄRISTÖISTÄ. MAAKUNNALLISESTI MERKITTÄVÄT KULTTUURIYMPÄRISTÖKOHTEET VIITTAAVAT ITÄ-UUDENMAAN LIITON 2007 SELVITYKSEEN, JOKA ON PÄIVITTYNYT UUDENMAAN LIITON SELVITYKSELLÄ VUONNA 2012 (UUDISTETTU 3. PAINOS 2022). UUDESSA SELVITYKSESSÄ ON VAIN MAAKUNNALLISESTI ARVOKKAITA KULTTUURIYMPÄRISTÖJÄ, EI YKSITTÄISIÄ KOHTEITA. KARTTA RAHKONEN & TAIVASSALO 2022.

2.2 Valtakunnallisesti arvokkaat kohteet

Vuonna 2009 inventoituja valtakunnallisesti arvokkaita rakennetun ympäristön kohteita (jatkossa RKY) sijaitsee Östersundomin osayleiskaavan alueella kaksi kokonaisuutta, Mustavuoren linnoitus-alue sekä kolmeen osaan jakautuva Östersundomin kartanon, kappelin sekä villa Björkuddenin alueet. Kohteet ovat aluemarkintöjä, ja niillä on vahva lain suoja. RKY-kohteiden suunnittelussa on tavoitteellista turvata olemassa oleva rakennettu kulttuuriympäristö eli alueen rakenne, rakennukset, ympäristö sekä kaupunki- tai kylärakenne. Mahdollinen täydennysrakentaminen sekä muut muutokset olisi syytä sovittaa alueelle ominaiseen kulttuuriympäristöön niin, että alueen ominaisuusluonne ja erityispiirteet säilyvät.²⁷ Valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa todetaan, että suunniteltaessa ja rakentaessa ”*huolehditaan valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvojen turvaamisesta*”.²⁸

RKY-alueilla on oikeudellinen asema, sillä RKY-inventointi on maankäyttö- ja rakennuslain valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukainen rakennettua kulttuuriympäristöä koskeva inventointi. ”*Kaikilla kaavatasoilla on tärkeä huolehtia siitä, että ratkaisut eivät ole ristiriidassa valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen ominaisuutteen ja erityispiirteiden kanssa. –kaavoituksen yhtenä tehtävänä on sovittaa yhteen eri tavoitteet--. Ristiriitatilanteissa on tehnyt valinnat perusteltava huolellisesti.*”²⁹ Lähtökohtaisesti rajatuilla RKY-alueilla rakennettu ympäristö ominaispiirteineen on siis säilytettävä.

Östersundomin kartano (1878) ja Topeliuksen vanhuudenkoti Björkuddenin (1856–1858) huvila ympäristöineen ja lisärakennuksineen sekä Östersundomin kappeli (1754) ja hautausmaa ovat myös valtakunnallisesti arvokasta rakennettua kulttuuriympäristöä. Kartano, kappeli ja huvila ovat sisällytetty samaan RKY kohteeseen, mutta niiden aluerajaukset eivät ole yhtenäiset, vaan kohde jakautuu kolmeen osaan, kunkin rakennuskokonaisuuden ympärille.³⁰

Östersundom on ollut Sipoon vanhimpia kyliä, josta on mainintoja jo 1300-luvulta ja Östersundomin kartano on ollut yksi Sipoon tärkeimmistä kartanoista.³¹ Kartanon alue muodostuu kartanon päärakennuksesta, talousrakennuksista ja muista asuinrakennuksista. Rakennukset ovat kuusiaidan suojassa, ja näkymä kartanolle aukeaa vain Kartanon Puistotieltä. Uudelta Porvoontieltä näkyy ruovikkoisen entisen merenlahden kohdalta ylemmäs kohti kartanoa kohoavaa viljelymaisemaa, joka on osa Uuteen Porvoontiehen rajautuvaa RKY-aluetta. Kappeli ja sen hautausmaalla vanha, kivimuurilla rajattu osa kuuluu osaksi RKY-aluetta. Kappeli on suojeltu myös kirkkolaila.³² Hautausmaan laajennusosa rajautuu RKY-alueen ulkopuolelle. Björkuddenin aluerajaukseen kuuluvat Björkuddenin huvila sekä pihapiirin talousrakennukset ja puutarha. Pihapiiri on puustoinen, ja pohjoisosasta RKY-alueella on avointa viljelymaisemaa.

Mustavuoren linnoituksen valtakunnallisesti arvokas alue sijoittuu osittain kaava-alueelle. Se on osa ensimmäisen maailmansodan aikaisia linnoitusvarusteluita. Linnoitukset ovat osa 1914–1918 rakennettuja, pääkaupunkiseutua ympäröiviä linnoitusketjuja.³³ Osayleiskaavan rajauksen ulkopuolella Vantaan puolella Länsimäellä sijaitsee myös toinen hyvin säilynyt osa pääkaupunkiseudun I maailmansodan aikaisia linnoitteita. Mustavuoren alueella yhdistyy kulttuuriympäristöjen arvojen

---

²⁷ Mikkonen 2020.

²⁸ Museovirasto 2020. http://www.rky.fi/read/asp/r_RKY_faq.pdf

²⁹ Mikkonen 2020.

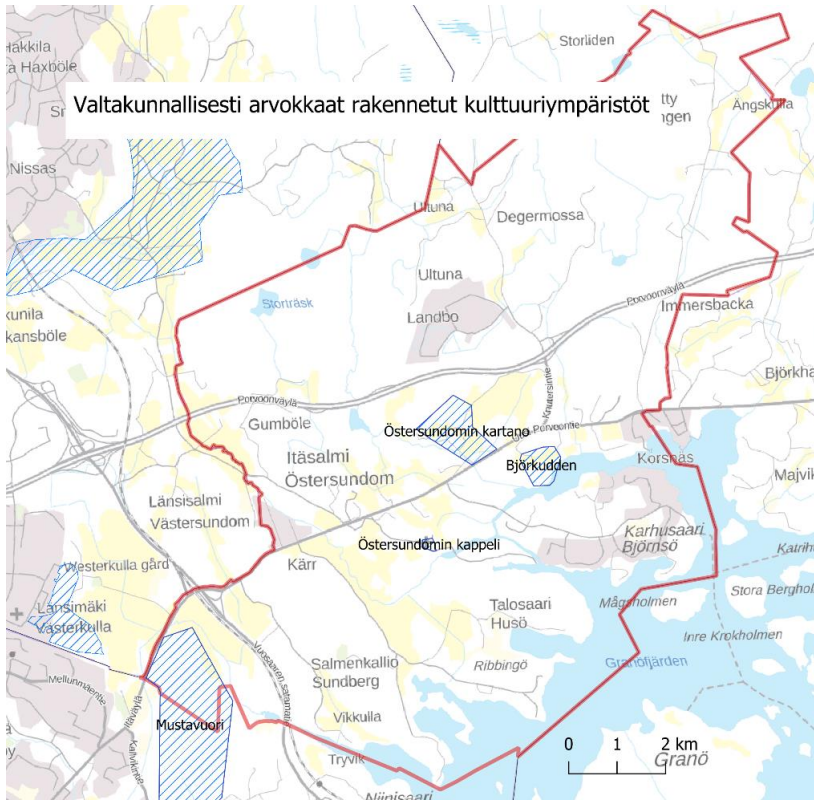
³⁰ RKY 2009.

³¹ Puustinen 2008, 7.

³² Kirkkolaki 1993, 14 luku.

³³ Lagerstedt 2009, 2.

rinnalle luonnonsuojelulliset arvot. Alue onkin sekä Natura 2000 -aluetta että luonnonsuojelualuetta.

KUVA 6 ÖSTERSUNDOMIN ALUEEN VALTAKUNNALLISESTI ARVOKKAAT RAKENNETUN YMPÄRISTÖN KOHTEET (RKY). ÖSTERSUNDOMIN KARTANON, KAPPELIN JA BJÖRKUDDENIN KOKONAISUUS ON YKSI, MUTTA SE ON JAETTU KOLMEEN OSAAN. MUSTANVUOREN I MS AIKAINEN LINNOITUSALUE RAJAUUU OSIN TARKASTELUALUEEN ULKOPUOLELLE. MUSEOVIKASTO. HELSINGIN KAUPUNKI. 2022.

2.3 Maakunnallisesti arvokkaat kohteet

Östersundomin alueella on maakunnallisesti merkittäviä kulttuuriympäristöjä Östersundomin kulttuurimaisema sekä Mustavuori. Lisäksi Länsisalmen maakunnallisesti arvokas viljelymaisema-alue ulottuu osin tarkastelualueelle. Östersundomin maakuntakaavan suunnittelumääräys *Maakunnallisesti merkittävistä kulttuuriympäristöistä* on ottaa huomioon maakunnallisesti arvokkaan kulttuuriympäristön vaaliminen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, rakentamisessa ja ylläpidossa. Lisäksi *Kulttuuriympäristöä kehitettäessä on sen arvot otettava huomioon ja sovitettava yhteen maakuntakaavassa osoitetun käyttötarkoituksen mukaisen maankäytön kanssa.*³⁴ Maakuntakaavan aluerajaus maakunnallisesti arvokkaista maisema-alueista perustuu Uudenmaan liiton edellä kuvattuun selvitykseen. Maakuntakaavassa rajatut kulttuuriympäristön alueet ovat suppeammat kuin *Missä maat on mainiommat* -selvityksen arvokkaat maisema-alueet. Tässä vaikutustenviitinnissa maakunnallisesti arvokkaita kohteita arvioidaan *Missä maat on mainiommat* -selvityksen aluerajausten pohjalta.

Östersundomin maakunnallisesti arvokas kulttuurimaisema käsittää Östersundomin kartanon, Östersundomin kappelin sekä Björkuddenin huvilan alueet, ja se on myös maakunnallisesti arvokas maisema-alue. Maakunnallisesti arvokkaalla alueella on laajempi aluerajaus kuin RKY-alueilla, se

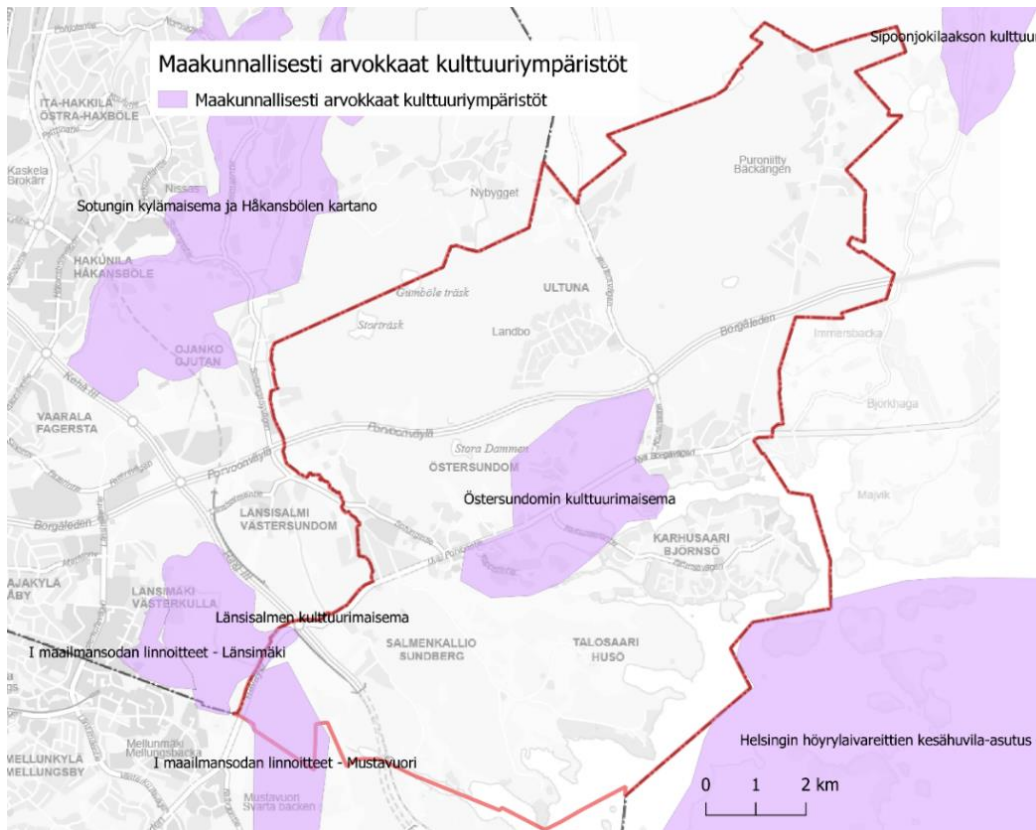
³⁴ Uudenmaan liitto 2018.

kattaa kartanon, kappelin ja huvilan lisäksi niiden väliset viljely- ja rakennusalueet Uuden Porvoontien pohjoispuolella sekä ruovikko- ja rakennusalueet tien eteläpuolella.

I maailmansodan linnoitteet Mustavuorella on maakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä. Maakunnallisesti arvokkaan kohteen aluerajaus on laajempi kuin RKY-alueen rajaus. Mustavuoren alue jatkuu tarkastelualueen rajauksen yli. Mustavuori on myös luonnonsuojelualuetta.³⁵

Uusi Porvoontie on maakunnallisesti merkittävä historiallinen tielinja. Se edustaa 1930-luvulla rakennettua, pääkaupunkiseudun ensimmäisiä valtateitä. Linjaus sekä tien ympäristö ovat verrattain hyvin säilyneet koko sen matkalta Kehä III Porvooseen asti. Tien linjaus seurailee viljelymaisemaa ja asutusta.³⁶

Välittömässä osayleiskaavan rajan tuntumassa, pääosin Itäväylän pohjoispuolella Vantaan puolella, sekä pieneltä osin myös kaava-alueella Itäväylän eteläpuolella sijaitsee Länsisalmen maakunnallisesti arvokas kulttuurimaisema. Se on laaja, hyvin säilynyt viljelyalue, ja sen reunalla on Westerkullan kartano.³⁷ Tarkastelualueen eteläpuolella Sipoon saaristossa sijaitsee Helsingin höyrylaivareittien kesähuvila-asutusta. Alue on maakunnallisesti arvokasta rakennettua kulttuuriympäristöä.³⁸ Tarkastelualueen rantojen ja huvila-alueen saarien läntisen rantaviivan välillä on hyvä näköyhteys, etenkin Karhusaaren ja Mågsholmenin välillä. Sekä Länsisalmen alue että Helsingin höyrylaivareittien kesähuvila-asutus – Sipoon saaristo huomioidaan vaikutustentarviointitaulukossa ”Yli-rajainen” osiossa.

KUVA 7 MAAKUNNALLISESTI ARVOKKAAT KULTTUURIYMPÄRISTÖT ELI ÖSTERSUNDOMIN KULTTUURIMAISEMA JA MUSTANVUODEN I MS AIKAISET LINNOITTEET. TARKASTELUALUEEN VÄLITTÖMÄSSÄ LÄHEISYYDESSÄ SIJAITSEE HELSINGIN HÖYRYLAIVAREITTIIEN KESÄHUVILA-ASUTUSTA SEKÄ LÄNSISALMEN KULTTUURIMAISEMA, JOKA JATKUU HIUKAN TARKASTELU-ALUEELLE ITÄVÄYLÄN ETELÄPUOLELLA OLEVALLE PELTOALUEELLE. UUDENMAAN LIITTO 2020. HELSINGIN KAUPUNKI. 2022.

³⁵ Uudenmaan liitto 2016, 97, 101, 104.

³⁶ Rahkonen 2014, 82–83.

³⁷ Uudenmaan liitto 2016, 92.

³⁸ Uudenmaan liitto 2016, 126–127.

2.4 Paikallisesti arvokkaat kohteet

Alueelle on tehty rakennetun ympäristön inventointi 2006³⁹ sekä rakennetun ympäristön täydentävä inventointi kesällä 2022⁴⁰. Näiden inventointien pohjalta kootaan yhteen tieto alueella olevista paikallisista arvokkaista rakennetun kulttuuriympäristön kohteista ja kulttuuriympäristöistä osayleiskaavatasoisesti. Sipoon aikaisessa inventoinnissa on tunnistettu arvokkaita kulttuurimaiseman alueita sekä yksittäisiä rakennetun ympäristön kohteita. Vuoden 2022 inventoinnissa on täydennetty vuoden 2006 tietoja rakennusten osalta ja inventoitu rakennuksia valikoiduilta alueilta ja osin ennen inventoimattomilta alueilta. Uudessa inventoinnissa on mukana ennen 1977 rakennetut rakennukset inventoinnin kohteina olleilta alueilta. Seuraavassa on esitelty vuoden 2006 inventoinnissa esitetyt paikallisesti arvokkaat maisema-alueet sekä vuoden 2006 inventoinnissa arvoluokkiin 1 ja 1–2 sekä vuoden 2022 täydennysinventoinnissa arvoluokkaan 1 kuuluvat rakennuskohteet.

Maisema-alueet:⁴¹

Mutarsin ja Kusasin kulttuurimaisema sijaitsee Krabbäckenin yläjuoksulla Gumbölessä. Se on osa Krabbäckenin maiseman kokonaisuutta. Mutarsin ja Kusasin tilat sijaitsevat laakson ylärinteillä maiseman reuna-alueella. Porvoon moottoritie on halkonut vanhojen viljelyalueiden läpi, ja arvokas hyvin säilynyt osio on jäänyt moottoritien eteläpuolelle. Alueella on arkkitehtonista, historiallista ja ympäristöllistä arvoa. Historiallinen Sotungintien linjaus ja puron varren avoimet peltoalueet on nähtävissä ainakin 1800-luvun kartoissa. Maisema on avoin ja alava, ja näkymä avautuu hyvin Sotungintieltä, myös Vantaan rajan yli. Asuinrakennukset sijaitsevat maiseman avoimen maiseman reuna-alueilla. Krabbäckenin eli Krapuojan puronvarsimaisema on nostettu Sipoon inventoinnissa paikallisesti arvokkaaksi kulttuuriympäristöksi. Alueella on sekä historiallista että ympäristöllistä arvoa.⁴² Kärrin asuinalueen aluekokonaisuus ilmentää jälleenrakennuskauden rakentamista. Asuinalue sijoittuu myös Krabbäckenin puronvarsimaisemaan.

Husön viljelymaisema ja Husön kartanon ympäristö ovat myös tunnistettu paikallisesti arvokkaiksi alueiksi. Husön viljelymaisema sijaitsee Krabbäckenin alajuoksulla, lähellä merenrantaa. Alue on alavaa, ajoittain tulvivaa merenranta-aluetta. Historiallinen Talosaarentie johtaa kartanolle viljelymaiseman reunaa pitkin, ja kaartaa sen läpi tervaleppä- ja saarnikujannetta kartanon rakennusten pihapiiriin. Ennen tieyhteyttä kartanolle kuljettiin meriteitse. Husö on nimensä mukaisesti ollut ennen saari. Husön viljelymaisemalla on historiallista, ympäristöllistä ja arkkitehtonista arvoa. Myös Husön kartanon ympäristö on paikallisesti arvokas, hyvin säilynyt kulttuuriympäristön aluekohde. Alueen rakennukset muodostavat eheän kokonaisuuden, ja käyttö ratsastustoiminnassa pitää yllä alkuperäisen kaltaista maankäyttöä. Hevosten tarha- ja laidunalueet rantaniityillä pitävät avoinna maisemaa.⁴³

---

³⁹ Arkkitehtitoimisto Lehtonen Peltonen Valkama Oy & Ympäristötoimisto Oy 2006.

⁴⁰ LPV 2022.

⁴¹ Maisema-alueet ovat yhtenäinen alue Krabbäckenin eli Krapuojan varressa, ja ne on kuvattu aluemerkinällä kartassa sivulla 11.

⁴² Arkkitehtitoimisto Lehtonen Peltonen Valkama Oy & Ympäristötoimisto Oy 2006, 7, 20.

⁴³ Arkkitehtitoimisto Lehtonen Peltonen Valkama Oy & Ympäristötoimisto Oy 2006, 46, 52.

Kohteet:

Sipoon aikaisessa inventoinnissa vuodelta 2006 on luokiteltu arvoluokkaan 1 tai arvoluokkaan 1–2 yhteensä 14 rakennuskohdetta. Vuoden 2022 täydennysinventoinnissa on tunnistettu yhteensä 11 arvoluokkaan 1 kuuluvaa rakennuskohdetta. Arvoluokituksessa 2 on noin 70 kohdetta. Vuoden 2006 inventoinnissakin huomioitujen kohteiden lisäksi päivitysinventoinnissa vuodelta 2022 on arvoitettu Massängstorpet ja Widix arvokkaiksi rakennuskohteiksi. Massängstorpetia ja Widixia ei ole aiemmin inventoitu.

Sotungintien alkupään tuntumassa Rödje-Fantsin (2006 arvoluokka 1–2) tiellä sijaitseva Rödje-Fants on yksi alueen vanhimpia maatiloja, ja Helsingin vanhin asuinrakennus. Puisen asuintalon vanhimmat osat ovat 1720-luvulta.⁴⁴ Kusasın päärakennuksen (2006 arvoluokka 1) vanhimmat osat ovat vuodelta 1749. Kusas on yksi Gumbölen kantatiloista. Samoin Mutars (2006 arvoluokka 1), jonka on arvoitu valmistuneen 1880-luvulla. Sandbackassa (2006 arvoluokka 1) on kaksi asuinrakennusta, joista toinen 1800-luvun loppupuolelta ja toinen 1900-luvun alusta. Solbergan (2006 arvoluokka 1–2) rakennus vuodelta 1927 on rakennusaikansa hyvä edustaja.⁴⁵ Källbacka (2006 arvoluokka 1) on 1940-luvun asuinrakennus, ja se sijaitsee näkyvällä paikalla Sotungintien varressa.⁴⁶ Skogsbacken on tunnistettu vuoden 2022 inventoinnissa paikallisesti arvokkaaksi kohteeksi. Se sijaitsee Vikkullantien varrella ja se on rakennettu 1936. Alkuperäisessä asussa säilyneellä rakennuksella on arkkitehtonista ja historiallista arvoa.⁴⁷

Östersundomin kartanon kokonaisuus, Östersundomin kappeli sekä villa Björkuddenin rakennuskokonaisuudet ovat valtakunnallisen ja maakunnallisen arvon lisäksi myös paikallisesti merkittäviä kohteita. Lass-Bengtsin kantatila (2006 arvoluokka 1) liitettiin Östersundomin kartanolle vuonna 1888. Lass-Bengts on osa Östersundomin kartanon maisemakokonaisuutta. Aluekokonaisuuteen kuuluvat myös Östersundomin kartanorakennus talousrakennuksineen sekä Karlvikin tila.⁴⁸

Kuntokallion rakennuskokonaisuuden (2006 arvoluokka 1, 2022 arvoluokka 1) vanhimmat osat ovat valmistuneet 1942. Antero Pernajan suunnittelema kurssirakennus on arkkitehtonisesti, rakennushistoriallisesti, ympäristöllisesti ja käyttöarvojensa takia arvokas kohdekokonaisuus Karhusaaressa. Kuntokallio edustaa 1940- ja 1950-lukujen urheilurakentamista. Myös alueen uusimmat osat 1970-luvulta sopivat ympäristöönsä hyvin. Kokonaisuuteen kuuluu useita rakennuksia. Kohteella on arkkitehtonista, historiallista ja ympäristöllistä arvoa. Kohde on edustava, ominaispiirteensä hyvin alkuperäisenä säilyttänyt sekä harvinainen.⁴⁹

Östersundomin kartanon laituri ja uimahuone eli Korsnäsbyrgga (2006 arvoluokka 1–2, 2022 arvoluokka 1) sijaitsee Korsnässundetin rannalla. Kokonaisuus on 1800-luvun loppupuolella. Se on

---

⁴⁴ Arkkitehtitoimisto Lehtonen Peltonen Valkama Oy & Ympäristötoimisto Oy 2006, 46, 52.

⁴⁵ Arkkitehtitoimisto Lehtonen Peltonen Valkama Oy & Ympäristötoimisto Oy 2006, 34–37, 45. Puustinen 2008.

⁴⁶ Arkkitehtitoimisto Lehtonen Peltonen Valkama Oy & Ympäristötoimisto Oy 2006, 33.

⁴⁷ LPV 2022.

⁴⁸ Puustinen 2008, 12.

⁴⁹ Arkkitehtitoimisto Lehtonen Peltonen Valkama Oy & Ympäristötoimisto Oy 2006, 34. LPV 2022, 69.

ollut Östersundomin kartanon käytössä. Laiturin ja uimahuoneen lisäksi kokonaisuuteen kuuluu venevaja. Korsnäsbyggnan läheisyydessä sijaitsee 1930-luvulla rakennettu Widix⁵⁰.

Kantarnäsissä sijaitsee viisi eri rakennuskokonaisuutta. Huviloista ja asuinrakennuksista kaksi on valmistunut vuonna 1911, yksi 1954 ja kaksi 1960- ja 1970-lukujen taitteessa. Kohteilla on arkkitehtonista, historiallista ja ympäristöllistä arvoa. Husön kartanon rakennus on paikallisesti merkittävä 1800-luvun kartanokokonaisuus.

Björntorp (2006 & 2022 arvoluokka 1) on arkkitehtonisesti, historiallisesti ja ympäristöllisesti tärkeä kohde, samoin Massängstorpet (2022 arvoluokka 1). Ne poikkeavat muista rakennetun ympäristön säilyneistä historiallisista kohteista sillä ne edustavat talonpoikaista rakentamisen tapaa. Muut Östersundomin arvokkaiksi luokitellut kohteet edustavat rikkaampien kansanosien rakennettua ympäristöä. Björntorpin vanhan kalastajatorpan rakennus on alueella harvinainen ja alkuperäisenä säilynyt tyyppillinen ja edustava esimerkki. Piharakennuksia on yhteensä kahdeksan, ja osa niistä voi olla asuinrakennusta vanhempia, jopa 1700-luvulta. Karhusaarella osoitteessa Kölikuja 8 sijaitsee asemakaavassa suojeltu rakennus. Massängstorpetin rakennus on 1800-luvun loppupuolelta, ja se on pihapiireineen hyvin säilynyt harvinainen, edustava ja alkuperäinen torpparakennus.⁵¹

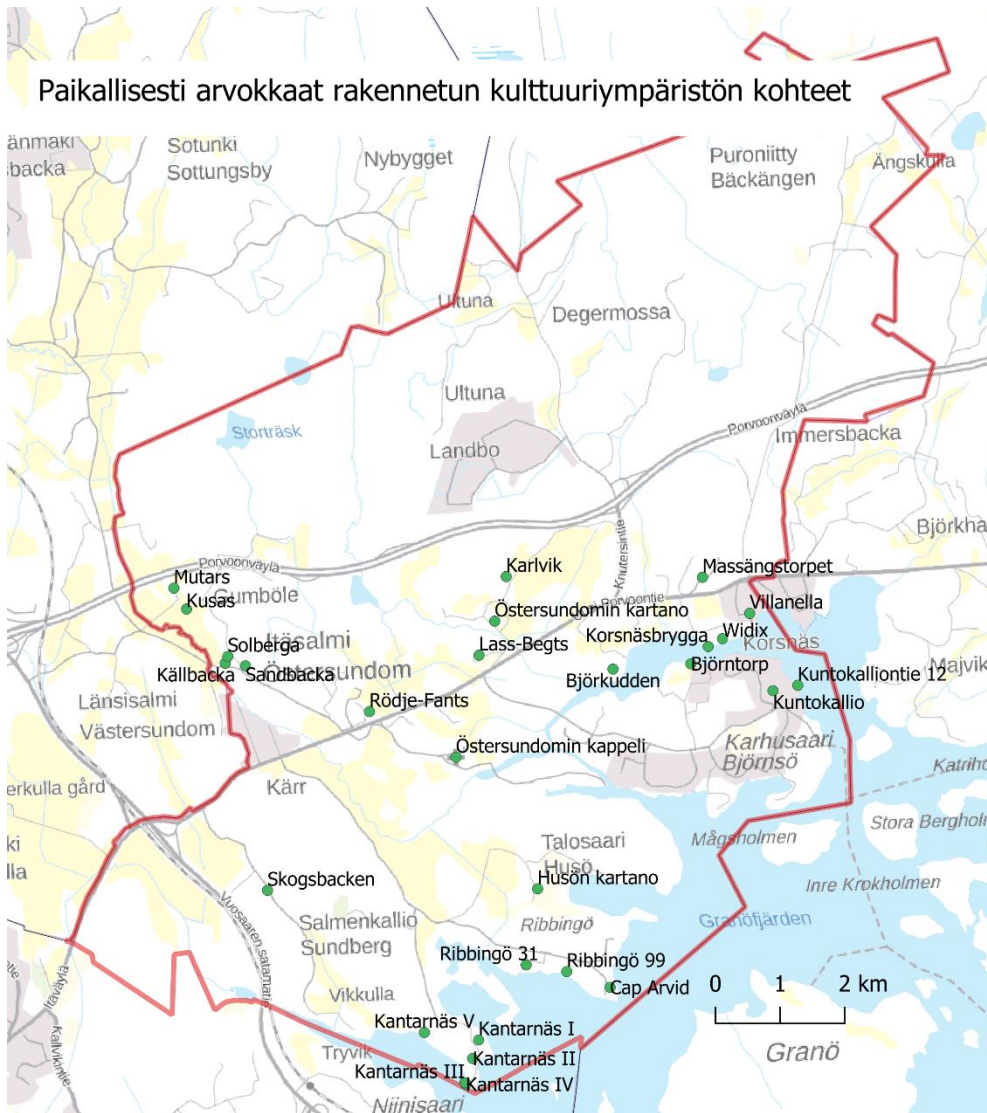

**KUVA 8 NÄKYMÄ KORSNÄSBRYGGALTA KOHTI BJÖRKUDDENIA, JOKA NÄKY Y TAUSTALLA OIKEALLA. VASEMMALLA OLEVA RAKENNUSRYHMÄ ON BJÖRNTORPIN KALASTAJATORPAN RAKENNUK-
SIA. 1910–1911. BRANDER, SIGNE. MUSEOVIRASTO. HISTORIAN KUVAKOKOELMA.**

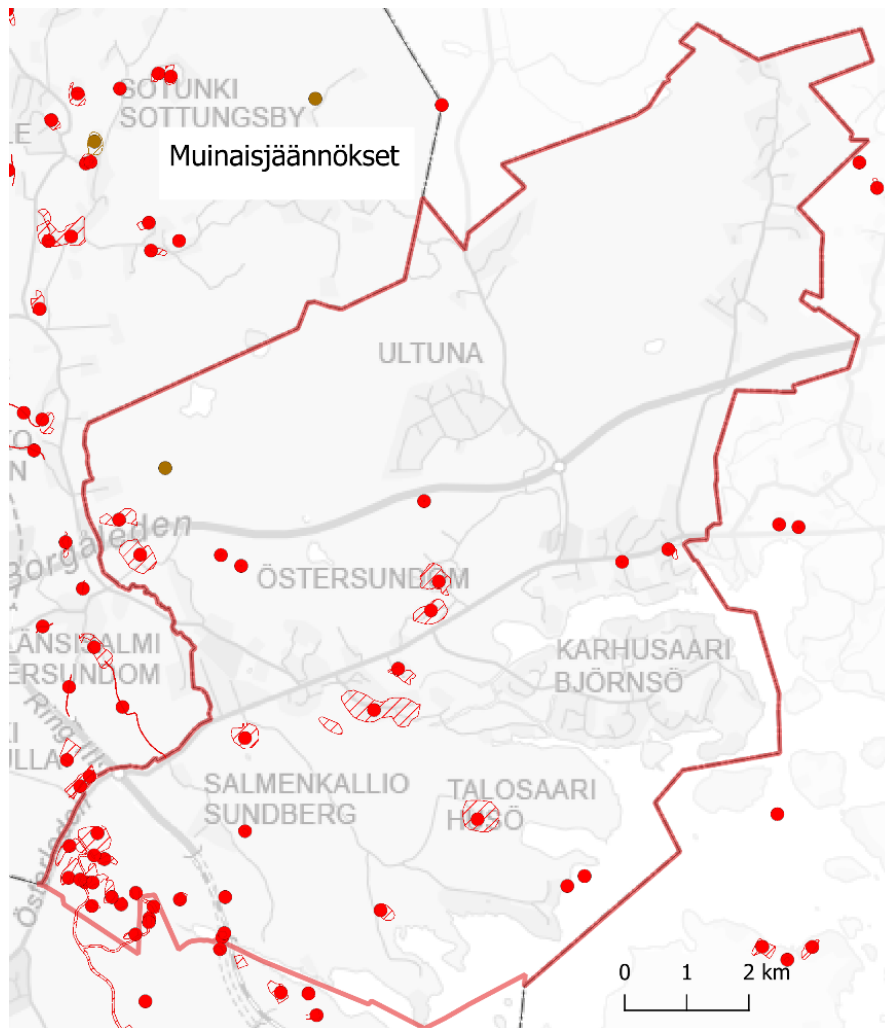
⁵⁰ LPV 2022.

⁵¹ LPV 2022, 79.

KUVA 9 KUVASSA ON MERKITTYNÄ PAIKALLISESTI ARVOKKAAT, LUOKAN 1 JA 1-2 KOHTEET. PERUSTUU 2006 INVENTOINTIIN JA 2022 PÄIVITYSINVENTOINTIIN. HELSINGIN KAUPUNKI. 2022.

2.5 Muinaisjäännökset

**KUVA 10 ALUEELLA ON RUNSAASTI MUINAISJÄÄNNÖSKOhteITA JA -ALUEITA. MUINAISJÄÄNNÖS-
TEN INVENTOINTITIEDOT PÄIVITTYVÄT. MUSEOVIRASTO, MUINAISJÄÄNNÖSREKISTERI 2022.**

Kaikki muinaisjäännökset ovat Suomessa automaattisesti Muinaismuistolain suojaamia löytöhetkestään alkaen.⁵² Östersundomin alueella on useita muinaismuistolain suojelemia muinaisjäännöksiä sekä kohteina että alueina. Inventointitiedot päivittyvät, ja ajantasainen tieto muinaisjäännöksistä on tarkistettava suunnittelun edetessä sekä tarkemmilla suunnittelun tasoilla.

Tarkastelualueella on muun muassa pronssikautisia hautaröykkiöitä sekä kivikautinen asuinpaikka ja historiallisen ajan kyläpaikkoja. Porvarinlahdella on muinaismuistolain suojaama kalkkilouhos. Louhos on otettu käyttöön 1700-luvulla Suomenlinnan rakentamisen aikaan. Louhos erottuu maastosta selvästi, ja se on täyttynyt vedellä. Kalkkilouhos edustaa alueen teollista historiaa. Merellinen kulttuuriperintö on osa alueen omaleimaisia piirteitä. Alueelta tunnetaan kaksi hylkyä. Merelliseen kulttuuriperintöön ja vedenalaisiin muinaisjäännöksiin on vaikuttaneet rantaviivan muutokset maankohoamisen ja ruovikoitumisen myötä.

Alueella on mahdollisesti myös historiallisten teiden jäännöksiä. Historiallisista siltarakenteista kuten kivihoivisilloista ei ole tietoa. Alueen historiallisia teitä ei ole inventoitu erillisenä työnä. Historiallisen kartta-aineiston perusteella Sotungintie sekä Kappelintie ovat olleet käytössä ainakin

⁵² Muinaismuistolaki.

1600-luvulta. Talosaarentie on 1860-luvun alusta ja Kappelintie ovat vähintään 1870-luvulta.⁵³ Alueen kulkureittien kehitykseen on vaikuttanut maankohoaminen ja rantojen ruovikoituminen. Aiemmin Porvarinlahdessa on voinut kulkea veneellä, ja Östersundomin kirkollekin on päässyt vesiteitse. Samoin Östersundomin kartanon alue on sijainnut rannan tuntumassa vielä 1800-luvun loppupuolella.⁵⁴

KUVA 11 NÄKYMÄ RIBBINGÖSTÄ MERELLE. RIBBINGÖN EDUSTALLA ON KAKSI HYLKYÄ. NS. RIBBINGÖ 2 SIJAITSEE NOIN 100 METRIÄ RANTAVIIVASTA, NOIN 4 METRIN SYVYYDESSÄ. ALUKSEN HISTORIA LIITTYNEE 1700-1800-LUVUILLA TOIMINEESEEN GRANÖN TIILITEHTAASEEN (KYPPI, RIBBINÖ 2). KUVA SINI MOILANEN, HELSINGIN KAUPUNKI 2022.

KUVA12 KASABERGET ELI KASAKALLIO SIJAITSEE VIKKULLANTIEN TUNTUMASSA. SE ON PRONSSIKAUTINEN RÖYKKIÖHAUTA. NÄKYMÄ AVAUTUU KOHTI VANTAAN LÄNSISALMEA, PUIDEN TAKAA PILKOTTAA AVOINTA PELTOMAISEMAA JA HORISONTISSA SIINTÄÄ KERROSTALOJA. KUVA SINI MOILANEN, HELSINGIN KAUPUNKI 2022.

---

⁵³ Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto. 2009, 10, 18.

⁵⁴ Puustinen 2008, 7–8.

2.6 Muut arvokkaat kohteet

Östersundomin kartano ja sen ympäristö ovat valtakunnallisen ja maakunnallisen arvonsa lisäksi myös paikallisesti merkittävää kartanoympäristöä. Helsingin kaupungin ympäristöohjelmassa kartanoympäristöt ja niiden säilyttäminen ovat tärkeä teema. Östersundomin kartano on Helsingissä ainutlaatuinen rakentamattomana säilyneen ympäristön ansiosta.⁵⁵ Alueen rajaus on sama kuin RKY-alueen rajaus Östersundomin kartanon alueella. Björkuddenin huvilan alue on tunnistettu osaksi paikallisesti arvokasta merellisten huvila-alueiden maisemakokonaisuutta.⁵⁶ Alueen rajaus on sama kuin RKY-alueen rajaus.

KUVA 13 ÖSTERSUNDOMIN KARTANON PUUTARHAA JA PUUTARHURI NÄYTTÄVIEN ISTUTUSTEN ÄÄRELLÄ 1910-LUVULLA. KUVA: SIGNE BRANDER 1910-1911. MUSEOVIRASTO, HISTORIAN KUVAKOELMA.

Mustanvuoren alueella sekä osin Östersundomin maakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella on myös luonnonsuojelullisia arvoja, samoin Östersundomin kartanon tuntumassa olevalla Östersundomin jalopuumetsällä. Näin luonnonarvot ja kulttuuriympäristön arvot ovat osin päällekkäisiä. Arvot eivät ole välttämättä ristiriidassa, vaan tukevat toisiaan, ja käytännön suojelutoimenpiteet voivat olla molempiin teemoihin soveltuvia.

Helsingin uhanalaisten luonnonympäristöjen inventoinnin mukaan varsinaisia perinnebiotooppeja eli perinneympäristökohteita on paljon juuri Östersundomin alueella. Näitä perinneympäristökohteita ovat vanhojen pihamaiden läheisyydessä olevat kedot ja niityt. Niiden

---

⁵⁵ Maisemakulttuuri. Helsingin kaupunki.

⁵⁶ Maisemakulttuuri. Helsingin kaupunki.

perinteinen käyttö on kuitenkin vähentynyt, minkä johdosta monia kohteita uhkaa umpeenkasvu.⁵⁷ Helsingin niittyverkostotyön tuloksena Östersundomin alueelta on tunnistettu niin niittyverkoston arvokohteita, niittykeskittymiä, niittyverkoston tukialueita sekä askelkiviä. Östersundomin kartanon, kappelin ja Björkuddenin RKY alueella ja Östersundomin kartanon maakunnallisesti arvokkaalla alueella, Husön kartanon alueella sekä rannoilla sijaitsee niittyjen keskittymiä sekä arvokohteita. Myös joillakin tarkastelualueen muinaismuistoalueilla kuten vanhoilla edelleen käytössä olevilla asuinpaikoilla on niittyjen arvokohteita. Arvokohteilla on luonnonarvojen lisäksi myös etenkin maisemallisia ja/tai kulttuuriympäristöön liittyviä arvoja. Niittykeskittymät ovat laadullisesti arvokkaiden avointen elinympäristöjen kokonaisuuksia. Östersundomin niittykeskittymät ja arvokkaat niittykohteet sijaitsevat kaupungin vihersormien ulkopuolella.⁵⁸ Niittykohteet ovat avointa maisematilaa, ja niiden ylläpitäminen pitää maisemaa avoinna mahdollistaen pitkät näkymälinjat.

Niittyalueita on etenkin Östersundomin kartanon ympärillä. Niittyverkoston tukialueet sijoittuvat avoimille viljelyalueille, rantaruovikoihin ja puronvarsiin. Niittyverkoston arvokohteita on Husön kartanon ympärillä, Östersundomin kartanon sekä Björkuddenin läheisyydessä sekä historiallisten asuinpaikkojen tuntumassa, kuten Mutars-Kusasin ja Lass-Bengtsin alueella.

---

⁵⁷ Erävuori 2020, 16.

⁵⁸ Helsingin niittyverkoston kehittäminen 2021.

3 Alueen herkkyys ja vaikutusten arviointi

3.1 Alueen herkkyys

Porvoonväylän moottoritien eteläinen puoli Östersundomissa on kulttuuriympäristöjen osalta herkkää aluetta. Alueella on kaksi eri valtakunnallisesti arvokasta rakennetun ympäristön kohdetta, jotka jakautuvat yhteensä neljälle eri alueelle. Tarkastelualueella on myös yksi kokonaan alueelle osuva (Östersundom) ja kaksi osittain alueella olevaa (Mustavuori ja Länsimäki) maakunnallisesti arvokasta kulttuurimaisemaa. Rajan välittömässä tuntumassa on myös Sipoon saariston puolella oleva maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristöalue (Helsingin höyrylaivareittien kesähuvila-asutus – Sipoon saaristo). Valtakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt sekä maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ovat kokonaisuuksia, joilla on huomattavia arvoja ja ne ovat muutoksille alttiita. Tarkastelualueen pohjoisosassa moottoritien pohjoispuolella on suurelta osin rakentamatonta metsävoittoista aluetta, joka on maiseman muutoksille herkkää aluetta.

Merkittävät rakennusperintökohteet, muinaisjäännökset, pitkään käytössä olleet avoimet viljelymaisemat ja rakennusten sekä viljelyalueiden muodostamat maisemakokonaisuudet tärkeinä näkyminä ovat tärkeimpiä osia Östersundomin kulttuuriympäristöä. Näihin myös maankäytöskenaarioiden suunniteltu muuttuva maankäyttö, etenkin maakuntakaavaan perustuvissa skenaarioissa, vaikuttaisi toteutuessaan eniten. Vaikka skenaarioissa esitetyt maankäytön muutokset eivät osuisi suoraan kulttuuriympäristökohteisiin tai -alueisiin, voi niillä olla välillisiä vaikutuksia. Välilliset vaikutukset ovat esimerkiksi arvokkaan alueen viereen sijoittuvan rakentaminen, joka muuttaa maiseman reuna-alueita ja näkymiä. Negatiivisia vaikutuksia on mahdollista hillitä tarkemman suunnittelun tasolla. Suosituksia kulttuuriympäristön arvojen turvaamiseksi yleiskaavoituksessa on esitetty Johtopäätökset -luvussa.

Östersundomin kulttuuriympäristöt ovat hyvin säilyneitä ja alttiita muutoksille. Niillä on muun muassa ympäristöllisiä, maisemallisia, arkkitehtonisia, historiallisia ja esteettisiä arvoja. Maankäyttö on jatkunut pitkään ja rakennuskanta sekä viljelyalueet on pääosin hyvin säilynyttä ja käytössä olevaa. Östersundomin kartanon alueella on lukuisia vanhoja arvokkaita rakennuksia. Kartanon ympäristö on säilynyt avoimena viljelymaisemana pitkään. Alueen maaseutuelinkeinot jatkuvat edelleen, vaikka viljeltävät kasvit ja pidettävät eläimet ovat ajan saatossa vaihtuneet. Rakentaminen kartanoalueen ja moottoritien väliin vaikuttaa kulttuuriympäristön reuna-alueisiin, mutta säästävää metsäaluetta RKY-alueen pohjoisosassa voi lieventää rakentamisalueiden vaikutuksia kartanon maisemakokonaisuuteen.

Björkuddenin ja Östersundomin kappelin kokonaisuudet ovat merkittäviä kohteita niin historiallisesti kuin maisemallisestikin. Kappelin ja hautausmaan arvostus ja käyttö on hyvin perinteistä ja se tulee mitä todennäköisimmin jatkumaan entisellään myös tulevaisuudessa. Kappelitien rakennuskanta on kerroksellista, ja hautausmaan avointa maisemaa rajaavat uudehkot omakotirakennukset. Björkuddenin huvila on yksityisomistuksessa. Sen maisemallinen ja historiallinen merkitys on huomattava. Rakennuskokonaisuuden sijainti mäellä meren rannan ja avointen peltoalueiden välissä on maisemallisesti merkittävä. Puutarha ja puustoinen ympäristö suojaa aluetta osittain ympäristön rakentamisen vaikutuksilta.

Krabbäckenin yläjuoksulla Susirajantien ja Sotungintien ympärillä olevat avoimet viljelymaisemat sekä historiallinen rakennuskanta ovat tärkeä osa alueen menneisyyttä ja maisemakokonaisuus on

edelleen merkittävää kulttuuriympäristöä. Husön kartanon alue sekä avoin viljelymaisema Krabbäckenin eteläosan ympäristössä on pitkään käytössä ollut alue. Husön alueella on maisemallista ja kulttuurihistoriallista arvoa.

Yksittäiset kulttuuriympäristön arvokkaat rakennuskohteet tulee ottaa huomioon tarkemman suunnittelun vaiheissa. Vaikutusten laajuus ja luonne tulevat esiin tarkemman suunnittelun tasolla, vaikutuksia voidaan myös säädellä tarkemman suunnittelun keinoin. Yksittäisen rakennuksen merkitys maisemakokonaisuuden kannalta muuttuu ympäristön muuttuessa rakentamisen seurauksena. Yksittäisen rakennuksen ja pihapiirin arvo on kuitenkin mahdollista säilyttää.

Maakunnallisesti arvokas Uusi Porvoontie edustaa aikansa valtatierakentamista. Sen asu on ajan saatossa muuttunut, kun tietä on muokattu kulloisenkin käyttötarpeen mukaan. Myös tien merkitys alueen valtatieksi on muuttunut Porvoonväylän moottoritien rakentamisen myötä. Skenaarioiden maankäyttövaihtoehdoissa pikaraitiotien linjaus vaikuttaa eniten Uuden Porvoontien asuun ja maisemaan. Tien luonne alueen pääkulkuväylänä säilyy osassa skenaarioista, ja osassa skenaarioista esitetään pääkadulle vaihtoehtoisia linjausta.

Maankäytöskenaarioita on tehty Östersundomin osayleiskaavan alueelle seitsemän erilaista. Niistä neljä pohjautuu Östersundomin maakuntakaavaan ja raideliikenteeseen perustuvaan yhdyskuntarakenteeseen. Kolme maankäytöskenaariota poikkeavat maakuntakaavasta eikä niissä ole raideliikennettä. Maakuntakaavaan perustuvissa skenaarioissa on huomioitu viisi ominaispiirteiltään säilytettävää rakennettua aluetta: Vikkullantien varsi, Kantarnäs, Ribbingön eteläpuoli, Husö ja Långör. Skenaarioon on merkitty myös luonnonsuojelualueita sekä Natura-alueita. Lisäksi on huomioitu uusien luonnonsuojelualueiden paikkoja. Tarkastelualueen eteläinen osa Salmenkallion ja Talosaaren alueelta säilyvät Ribbingön pohjoisosan rakentamista lukuun ottamatta ennallaan. Näille ennalleen säilyville alueille sijoittuu useita paikallisesti arvokkaita rakennetun ympäristön kohteita sekä Husön ympärillä oleva avoin kulttuurimaisemakokonaisuus.

3.2 Vaikutusten arviointi kulttuuriympäristöön ja maisemaan

Seuraavassa kappaleessa esitetään kunkin maankäytöskenaarioiden vaikutukset kulttuuriympäristöön, maisemaan ja muinaisjäänöksiin. Eri vaikutuksia arvioidaan laadullisesti ja niitä kuvailaan sanallisesti. Vaikutukset voivat olla myönteisiä tai kielteisiä, välittömiä tai epäsuoria ja ne voivat olla väliaikaisia tai pysyviä. Eri teemat voivat aiheuttaa myös yhteisvaikutuksia.

Kulttuuriympäristön vaikutusten arviointi esitetään tekstinä sekä taulukkomuotoisena esityksenä, jonka sisältö on vaikutusten laadullista arviointia. Taulukossa esitetään yhteenveto vaikutuksista kulttuuriympäristöihin, maisemaan sekä muinaisjäänöksiin. Lisäksi eritellään vaikutuksia eri kohteisiin ja teemoihin tarkemmin.

Vaikutukset jaetaan viiteen eri luokkaan: vaikutus myönteinen, vaikutus lievästi myönteinen, vaikutus lievästi kielteinen sekä vaikutus kielteinen. Lisäksi nostetaan esiin vaikutukset, jotka ovat neutraaleita. Myönteiset vaikutukset kuvaavat tilanteita, joissa maankäytön muutos vaikuttaa positiivisesti rakennettuun kulttuuriympäristöön ja maisemaan. Kielteiset vaikutukset taas kuvaavat tilanteita, joissa maankäytön muutokset heikentävät kulttuuriympäristön ja maiseman olemassa olevia arvoja. Ei selkeää vaikutusta on neutraali, ja viittaa tilanteisiin, joissa kulttuuriympäristöt ja maisemat säilyvät ennallaan, maankäytön muutokset eivät muuten aiheuta vaikutusta tai

vaikutukset ovat mitättömiä. Tällä osoitetaan myös tilanteet, joissa tarkemman suunnittelun valinnat määrittävät lopulliset vaikutukset.

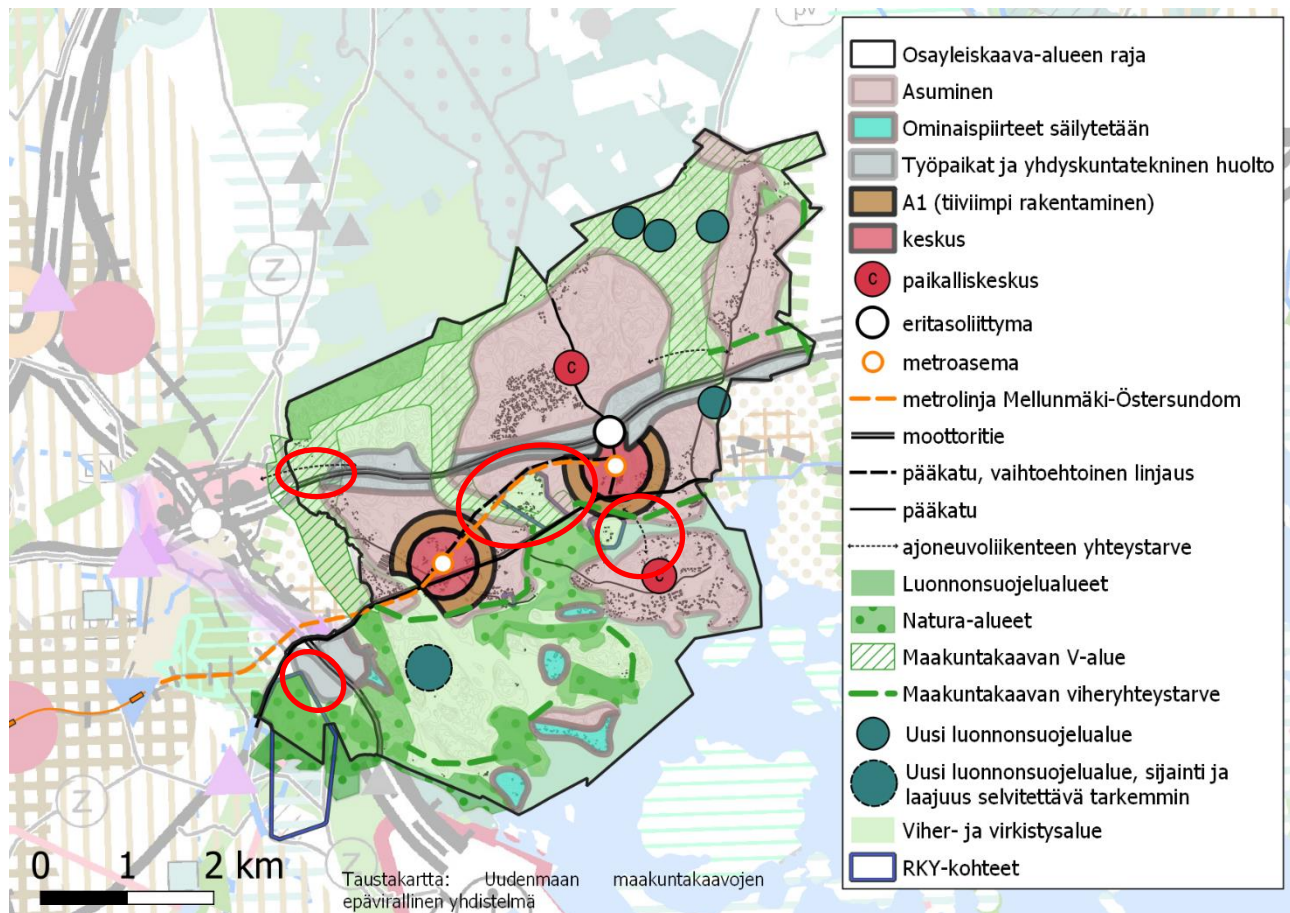
Vaikutus myönteinen	Vaikutus lievästi myönteinen	Vaikutus lievästi kielteinen	Vaikutus kielteinen	Ei selkeää vaikutusta tunnistettavissa
---------------------	------------------------------	------------------------------	---------------------	--

Vaikutustenarviointitaulukossa esitetään tärkeimmät vaikutukset teemoittain kunkin skenaarion osalta. Raitiotieskenaarioissa esitetään lisäksi eri linjausvaihtoehtojen vaikutukset rinnakkain. Ohessa on kuvattu tarkemmin taulukon teemojen kohteet, joihin vaikutukset liittyvät. Taulukot ovat työkalu, jota voidaan hyödyntää jatkosuunnittelussa. Myöhemmässä ja tarkemmassa suunnittelussa voidaan ottaa huomioon tämän vaikutustenarvioinnin johtopäätökset, ja näin lieventää tai poistaa kulttuuriympäristöihin ja maisemiin kohdistuvia negatiivisia vaikutuksia, sekä toisaalta tukea ja vahvistaa positiivisia vaikutuksia.

Teema
<p>Vaikutukset kulttuuriympäristöön Yleiskuvaus skenaarion vaikutuksista koko alueen kulttuuriympäristöihin.</p>
<p>Vaikutukset maisemakuvaan ja maisemarakenteeseen Yleiskuvaus skenaarion vaikutuksista koko alueen maisemakuvaan ja maisemarakenteeseen.</p>
<p>Vaikutukset muinaisjäänneksiin Yleiskuvaus skenaarion vaikutuksista alueen muinaisjäänneksiin ja vedenalaisiin muinaisjäänneksiin.</p>
<p>RKY Vaikutukset Östersundomin kartanon, kappelin ja Björkuddenin sekä Mustavuoren RKY alueeseen.</p>
<p>Maakunnallinen Vaikutukset Östersundomin maakunnallisesti arvokkaaseen kulttuurimaisemaan sekä Mustavuoren.</p>
<p>Maakunnallinen ja paikallinen Vaikutukset maakunnallisesti arvokkaaseen Uuteen Porvoontiehen sekä paikallisesti arvokkaaseen historialliseen tiestöön.</p>
<p>Paikallinen Vaikutukset paikallisesti arvokkaaseen Krabbäckenin puronvarsimaisemaan, Mutarsin ja Kusasin viljelymaisema, Husön viljelymaisemaan sekä yksittäisiin paikallisesti arvokkaisiin rakennuksiin ja rakennuskokonaisuuksiin.</p>
<p>Ylirajainen, maakunnallinen Vaikutukset maakunnallisesti arvokkaisiin Länsisalmen kulttuurimaisemaan ja Helsingin höyrylaivareittien ke-sähuvila-asutukseen Sipoon saaristossa. Alueet sijaitsevat pääosin osayleiskaavarajauksen ulkopuolella mutta sen välittömässä läheisyydessä.</p>
<p>Paikallinen Vaikutukset muihin arvokkaisiin kohteisiin. Vaikutukset alueen niittyihin ja perinnebiotooppeihin.</p>
<p>Käyttö ja identiteetti Vaikutukset kulttuuriympäristöjen käyttöön ja identiteettimerkitykseen.</p>
<p>JOHTOPÄÄTÖS Yhteenveto skenaarion huomattavimmista vaikutuksista.</p>

4 Skenaarioiden vaikutukset kulttuuriympäristöön ja maisemaan

4.1 Skenaario 1 "Metrokaupunki"

KUVA 14 METROSKENAARIO. PUNAISILLA YMPYRÖITY ALUEET, JOISSA SKENAARIO VOI VAIKUTAA KULTTUURIYMPÄRISTÖIHIN ENITEN. HELSINGIN KAUPUNKI 2022.

Skenaario 1 "Metrokaupunki" on maakuntakaavaan perustuva, voimakkaasti rakentunut osa itäistä Helsinkiä. Skenaarion kaupunkirakenne muodostuu Mellunmäestä Sakarinmäkeen rakennettavan metroyhteyden ympärille ja rakentaminen on tehokasta. Metroskenaariossa väkiluku on noin 60 000–70 000 ja rakentamisen korttelitehokkuus suuri, keskimäärin noin 0,5–1,2.

Skenaarion kahden metroaseman ympärillä on keskusta-alueet sekä niitä ympäröivää tiiviimpää rakentamista. Voimakkain rakentaminen sijaitsee asemien ympärillä. Asemakeskuksien sekä Landbon ja Karhusaaren paikalliskeskuksien lisäksi Gumbölen, Ultunan, Sakarinmäen, Puroniityn, Karhusaaren ja Ribbingön pohjoispuolen asuinrakentaminen laajenee huomattavasti myös ennen rakentamattomille alueille. Porvoonväylän varrella on työpaikka- ja yhdyskuntateknisen huollon alueita, samoin kuin Kehä III tuntumassa Itäväylän eteläpuolella.

Skenaariossa maankäyttö muuttuu voimakkaasti. Alueen maisemarakenne ja luonnonpiirteet muuttuvat rakentamisen myötä. Pitkällä aikavälillä kehittynyt historiallinen väljä kylähierarkia katoaa tiiviin kaupunkirakenteen tieltä. Skenaario vaikuttaa rajaustaan laajempiin ympäröiviin alueisiin, kuten Sipoon puolelle mahdollistaen kaupunkirakenteen jatkumisen kunnan rajojen yli. Alueen visuaalinen ilme muuttuu täysin. Metsäisen alueen ja avoimen, pitkään käytössä olleen

viljelyalueen määrät vähenevät. Tiivis sekä korkea rakentaminen vaikuttavat näkymiin, näkymälinjoihin ja maisemahierarkiaan. Säilyvien kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaiden kohteinen asema maiseman kiintopisteinä korostuu saarekemaisina kokonaisuuksina tiiviin rakentamisen keskellä. Arvokkaat rakennukset jäävät osaksi kaupunkiympäristöä. Niiden maisemallinen merkitys ja mahdollisten piha-alueiden ja rakennusryhmien merkitys tulee arvioida ja huomioida tarkemman suunnittelun vaiheissa. Pitkän aikavälin vaikutus on kulttuuriympäristön kohteiden lisääntyvä käyttöpaine ja siitä johtuva kuluminen, sekä mahdollinen rakennusten ja alueiden käyttötapojen muutos.

Valtakunnallisesti arvokkaat kohteet tulevat säilyttämään ominaispiirteensä ja niiden rajauksen sisäpuolelle ei ole osoitettu rakentamista, mutta niitä rajaava maisema ja maisemakuva tulevat muuttumaan rakentamisen myötä. RKY-kohteiden, etenkin Östersundomin kartanon sekä kappelin ja hautausmaan hierarkkinen asema alueen solmukohtina muuttuu. RKY-alueita rajaavien reuna-alueiden rakentamisen negatiivisia vaikutuksia on mahdollista lieventää maiseman huolellisella suunnittelulla tarkemmilla suunnittelutasoilla.

Rakentamiselle osoitetuilla alueilla on lukuisia muinaisjäännöksiä. Metroasemien ja keskusta-alueiden ympärillä muutospainetta on suurin. Suurimmat paineet ovat Kärrbyn, Fantsby Fants Malmsin, Krogaksen sekä Lass-Bengtsin ja Skepparsin historiallisilla asuinpaikoilla. Gumbölen historiallinen asuinpaikka sijaitsee asuinrakentamiselle osoitetulla alueella. Ajoneuvoliikenteen suuntaa antavan yhteystarpeen sijainti Norrbergetissä sijoittuu samalle alueelle kuin kivikautinen asuinpaikka. Vaikutukset muinaisjäännöksiin täsmentyvät tarkemman suunnittelun tasolla. Lisääntyvä käyttö ja rakentaminen tuovat muutospainetta käytössä olevalle historialliselle tiestölle. Teiden korkotasojen muuttaminen, linjausten oikaiseminen ja muuttaminen sekä tien asun muuttaminen muuttavat tien asua ja lähimaisemaa.

Siltayhteys Korsnässundetissa Korsnäsistä Karhusaareen vaikuttaa Björkuddenin, Björntorpin, Widixin sekä Korsnäsbyrigan maisemiin ja näkymiin Korsnäsuddenissa. Yhteystarve on merkitty suuntaa antavana sijaintina Björkuddenin RKY aluerajauksen lähetyville. Silta vaikuttaa maisemakokonaisuuteen ja näkymiin, mutta sen suunnittelullisilla ratkaisuilla voidaan lieventää vaikutuksia. Silta voi olla myös uusi maamerkki maisemassa.

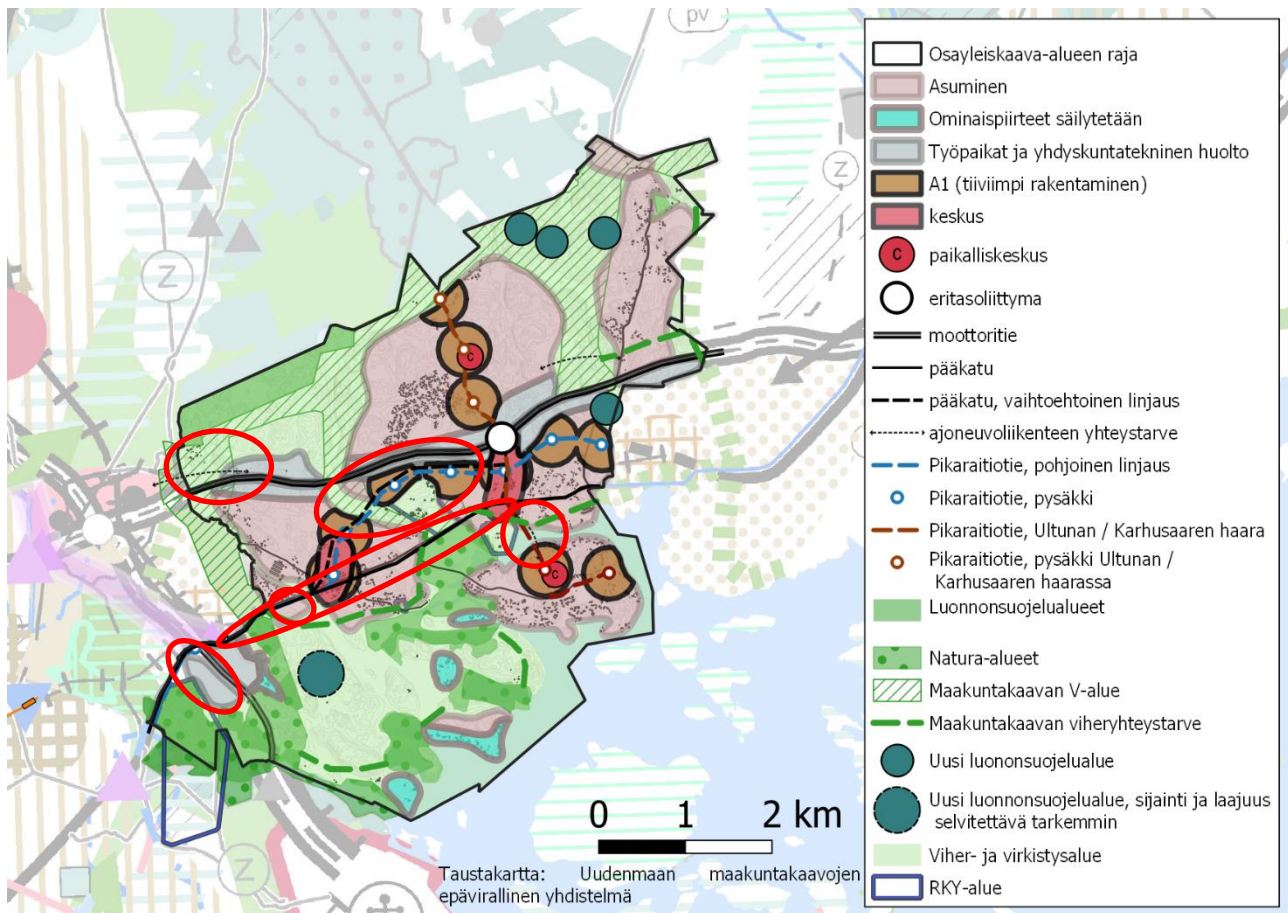
Metrolinjauksen vaikutukset kulttuuriympäristöön ja maisemaan riippuvat siitä, tuleeko metro maan päälle vai alle. Metron linjaus kulkee Östersundomin kartanon RKY aluerajauksen sisäpuolelle. Maan päällä kulkiessa metro heikentää Östersundomin kartanon kulttuurimaisemakokonaisuutta. Metrotyömaan ylijäämämassat lienevät pääosin uudelleenkäytettävää, mutta kierrätyskelvottomien massojen sijoittaminen vaikuttaa paikallisesti maiseman topografiaan. Uuden liikennejärjestelmän tuomat rakenteet, kuten metroasemat tai maanpäälliset linjaukset voivat muodostua maiseman uusiksi kiintopisteiksi tai maamerkeiksi.

Taulukko Skenaario 1 "Metrokaupunki"

Teema	Skenaario 1 "Metrokaupunki"
Vaikutukset kulttuuriympäristöön	<p>Alueen luonne ja kyläkuva muuttuu erittäin voimakkaasti. Avoimet pitkään käytössä olleet viljelyalueet vähenevät ja maakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle rakennetaan. Silta Korsnässundetin yli muuttaa Björkuddenin (RKY), Korsnäsbyggnan (paikallinen), Widixin (paikallinen) sekä Björntorpin (paikallinen) näkymiä sekä maakunnallisesti arvokkaan kulttuuriympäristön reuna-alueita.</p> <p>Kulttuuriympäristöjen reuna-alueet muuttuvat. Maakunnallisesti arvokas maisema-alue pienee. Täydennysrakentaminen kulttuuriympäristöjen alueilla voi vaikuttaa pitkällä aikavälillä alueen maiseman ja kulttuuriympäristön eheyteen.</p> <p>Kulttuuriympäristöjen ydinalueet säilyvät. Arvokkaat rakennukset säilyvät osana tiivistä kaupunkirakennetta. Valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ydinalueet säilyvät, samoin paikallisesti arvokkaan Husön kartanon alue.</p> <p>Metron linjaus kulkee Östersundomin kartanon RKY aluerajauksen sisäpuolelle. Metrolinjauksen vaikutukset kulttuuriympäristöön riippuvat siitä, kulkeeko metro maan päällä vai alla. Maan päällä kulkiessa metro heikentää Östersundomin kartanon kulttuurimaisemakokonaisuutta.</p>
Vaikutukset maisemakuvaan ja maisemarakenteeseen	<p>Ennen rakentamattomien alueiden rakentuminen ja nykyisten rakennettujen alueiden tiivistyminen muuttavat maisemarakennetta ja maisemakuvaa voimakkaasti, maaseutumaisema muuttuu kaupunkiympäristöksi. Pohjoisosan ennen rakentamattomat alueet rakentuvat. Avoimet viljelymaisemat ja metsäalueet vähenevät. Korkea rakentaminen vaikuttaa alueen näkymiin ja kaukomaisemiin. Metroasemien keskukset vaikuttavat maisemaan pistemäisesti.</p> <p>Tehokkaan rakentamisen myötä kulttuuriympäristöjen reuna-alueiden muutokset vaikuttavat maisemakokonaisuuksien eheyteen. Tiivistyvä kaupunkirakenne muuttaa näkymiä. Asuinrakentaminen peittää näkymiä puronvarsimaisemaan Krabbäckenillä.</p> <p>Metrolinjauksen vaikutukset maisemaan riippuvat siitä, kulkeeko metro maan päällä vai alla. Maanalainen linjaus aiheuttaa muutoksia topografiassa ylijäämämässä sijoituspaikkaan, maanpäällinen linjaus tuo estevaikutuksen ja uuden kerroksen alueen maisemakuvaan.</p>
Vaikutukset muinaisjäänneksiin	<p>Virkistyskäytön lisääntyminen voi aiheuttaa muinaisjäännekohteiden kulumista.</p> <p>Keskusta-alueiden, tiiviimmän rakentamisen, asuinrakentamisen ja työpaikkojen alueille jää useita muinaisjäännekohteita ja -alueita. Silta Korsnässundetin yli sekä rakentaminen rannoilla voivat vaikuttaa alueen mahdollisiin vedenalaisiin muinaisjäänneksiin. Vaikutukset muinaisjäänneksiin täsmentyy tarkemman suunnittelun tasolla.</p>
RKY Vaikutukset Östersundomin kartanoon, kappeliin ja Björkuddeniin sekä Mustavuoreen	<p>Silta Korsnässundetin yli muuttaa Björkuddenin maisemaa ja näkymiä.</p> <p>Kartanon, kappelin ja Björkuddenin ympäristöt tulevat tiivistymään asuinrakentamisella. Maisemakokonaisuuksien reuna-alueet muuttuvat. Rakentamisen tiiviys itäisen metroaseman kohdalla vaikuttaa Björkuddenin huvila-alueen ja avoimen maisematilan reuna-alueisiin.</p> <p>Maakuntakaavan mukainen virkistysalue on osittain kartanoalueen eteläisessä osassa, ja vaikuttaa lievästi maisemaan, mikäli alueelle tuodaan uusia, virkistykseen liittyviä rakenteita. Ne voivat myös avata näkymiä. Työpaikka-alue Itäväylän eteläpuolella Kehä III tuntumassa voi vaikuttaa Mustavuoren reuna-alueeseen ja näkymiin avoimen viljelymaisematilan muuttuessa.</p>
Maakunnallinen Vaikutukset Östersundomin kulttuurimaisemaan sekä Mustavuoreen	<p>Asuinrakentamisen alueet sekä itäisen aseman ympäristön tiiviimmän rakentamisen alue sijoittuvat osittain maakunnallisesti merkittävän Östersundomin kulttuurimaiseman alueelle. Pitkään käytössä olleiden viljelyalueiden pinta-ala vähenee ja alueen maisemakokonaisuus ja sen reuna-alueet muuttuvat. Kulttuuriympäristön maisema-arvot heikkenevät, alue tiivistyy ja sen ilmiäsu muuttuu. Kappelitien alueen rakentaminen muuttaa kirkolle johtavan tien kokonaisuutta entistä kerroksellisemmaksi.</p> <p>Virkistyskäytön lisääntyminen voi aiheuttaa alueiden kulumista. Työpaikka-alue Itäväylän eteläpuolella Kehä III tuntumassa voi vaikuttaa Mustavuoren reuna-alueeseen avoimen viljelymaisematilan muuttuessa.</p>

<p>Maakunnallinen ja paikallinen Vaikutukset maakunnallisesti arvokkaaseen Uuteen Porvoontiehen sekä historialliseen tiestöön</p>	<p>Uuden Porvoontien käyttö lisääntyy. Lisääntyvä käyttö ja rakentaminen tuovat muutospaineita käytössä olevalle historialliselle tiestölle. Alueen tieverkosto kehittyy ja pienipiirteinen historiallisten teiden asu tulee muuttumaan voimakkaan käytön lisääntymisen myötä. Rakentaminen muuttaa paikoin avoimia tiemaisemia. Husöntien, Sotungintien ja Kappelitien asu ja lähimaisema tulee muuttumaan rakentamisen ja kasvavan käyttöpaineen takia.</p> <p>Mikäli vaihtoehtoinen päätien linjaus toteutuu, Uuden Porvoontien rooli alueen sisäisenä pääyhteytenä muuttuu.</p>
<p>Paikallinen Vaikutukset paikallisesti arvokkaisiin maisemalueisiin sekä rakennuksiin</p>	<p>Silta Korsnässundetin yli muuttaa Björntorpin, Widixin sekä Korsnäsbyggnan avointa merimaisemaa. Metroasema ja sen ympärillä oleva keskusta-alue sijaitsevat Rödje-Fantsin välittömässä läheisyydessä.</p> <p>Asuinalueiden rakentaminen muuttaa Krabbäckenin avointa viljelymaisemaa.</p> <p>Maakuntakaavan v-alue rajoittaa rakentamista Mutars-Kusasin maisemalueella. Husön avoin viljelymaisema ja Talosaarentien maisema on merkitty viher- ja virkistysalueeksi. Säilytettävillä alueilla sijaitsee paikallisesti arvokkaita rakennetun ympäristön kohteita. Paikallisesti arvokkaat rakennukset jäävät muuten osaksi tiivistä kaupunkirakennetta.</p>
<p>Ylirajainen, maakunnallinen Vaikutukset Länsisalmen kulttuuri- maisemaan ja Helsingin höyrylaivareittien kesähuvila-asutukseen</p>	<p>Työpaikka- ja yhdyskuntateknisen huollon alue Itäväylän eteläpuolella sijoittuu pieneltä osin Länsisalmen kulttuurimaiseman eteläosan viljelyalueelle. Rakentaminen muuttaa Länsisalmen avoimeen maiseman eteläistä reuna-alueita.</p> <p>Karhusaaren rakentaminen voi vaikuttaa Sipoon saariston Helsingin höyrylaivareittien kesähuvila-asutuksen näkyviin rantarakentamisen myötä. Korkea rakentaminen vaikuttaa alueen näkyviin ja kaukomaisemiin. Alueen virkistyskäyttö ja kuluminen voivat lisääntyä.</p>
<p>Paikallinen Vaikutukset muihin arvokkaisiin kohteisiin</p>	<p>Voimakas rakentaminen vähentää niittyjen ja perinneympäristöjen määrää. Täydennysrakentaminen voi pienentää niittyalueiden alaa. Säilyvät niityt ja perinneympäristöt voivat kasvaa umpeen ilman hoitoa ja ylläpitoa. Lisääntyvä käyttö voi aiheuttaa kulumista.</p> <p>Lisääntyvä virkistyskäyttö voi lisätä niittyalueiden arvostusta ja kunnossapitoa.</p>
<p>Käyttö ja identiteetti</p>	<p>Käyttöpaine lisää mahdollisesti alueiden ja kohteiden kulumista. Yksityisessä omistuksessa ja käytössä olevat kulttuuriympäristöt ja arvokkaat rakennukset voivat kiinnostaa käyttäjiä, vaikka niissä ei olisi julkista toimintaa.</p> <p>Rakennusperintö ja kulttuuriympäristöt ovat osa kaupunkirakennetta ja asukkaiden kerroksellista arkiympäristöä ja vetovoimatekijä. Omaleimainen kulttuuriympäristö on alueen identiteettitekijä. Muinaisjäännösten näkyminen osana rakennettua ympäristöä tuo alueelle ajallista kerroksellisuutta. Kohteiden tunnettuus voi lisääntyä. Mahdollisuudet kulttuurihistoriallisten rakennuksen ja kulttuurimaisemien käytölle, hyödyntämiselle ja ylläpitämiselle lisääntyvät ja voivat muuttua.</p>
<p>JOHTOPÄÄTÖS</p>	<p>Uudet rakentamisen alueet muuttavat huomattavasti olemassa olevaa maisemaa. Kulttuuriympäristöt ja arvokkaat rakennukset tulevat osaksi uutta kaupunkiympäristöä, avoimet pitkään käytössä olleet viljelyalueet vähenevät. Voimakas rakentaminen heikentää alueen kulttuurihistoriallista luonnetta ja hierarkiaa, ja muuttaa kulttuuriympäristöjen reunavyöhykkeitä. Silta Korsnässundetin yli muuttaa Björkuddenin huvilan (RKY), Korsnäsbyggnan (paikallinen), Widixin (paikallinen) ja Björntorpin (paikallinen) näkyviä sekä maakunnallisesti arvokkaan kulttuuriympäristön reuna-alueita.</p> <p>Lisääntynyt käyttöpaine voi kuluttaa kulttuuriympäristökohteita ja muinaisjäännöksiä.</p> <p>Kerroksellinen, kaupunkirakenteen osana säilyvä kulttuurimaisema on alueen identiteettitekijä. Säilyvät kulttuuriympäristöt ja rakennuskanta ovat alueen identiteetti- ja vetovoimatekijä. Lisääntyvä asukasmäärä lisää säilyvien kohteiden tunnettuutta.</p>

4.2 Skenaario 2 ”Laaja ratikkakaupunki”

KUVA 15 LAAJAN RATIKKAKAUPUNGIN SKENAARIO. KUVASSA POHJOINEN LINJAUS. PUNAISELLA YMPYRÖITYT ALUEET, JOISSA SKENAARIO VOI VAIKUTTAA KULTTUURIYMPÄRISTÖIHIN ENITEN. HELSINGIN KAUPUNKI 2022.

Skenaario 2 ”Laaja ratikkakaupunki” on maakuntakaavaan perustuva ja kaupunkirakenne kytkeytyy pikaraitiotiehen. Laajat rakentamisen alueet ovat samat kuin metroskenaariossa, mutta rakentamisen korttelitehokkuus on pienempi, 0,3–1. Asukkaiden määrä on noin 40 000–50 000. Kaupunkirakenne sijoittuu helminauhamaisesti raitiotielinjan varrelle, tiiviimmän rakentamisen keskittyessä pysäkkien läheisyyteen. Raitiotielinjaus jatkuu läsi-itä-suuntaisesti Itäväylältä Sipoon rajalle, Karhusaareen tai Landbohon. Pikaraitiotien päätepisteet Landbossa, Karhusaaressa ja Sipoon rajalla ovat vaihtoehtoisia, ja skenaarioiden ajatuksena on, että joku näistä päätepisteistä toteutuisi. Pikaraitiotien linjauksesta on kolme erilaista vaihtoehtoa, pohjoinen, eteläinen A ja eteläinen B.

Rakentamisen alueet vaikuttavat maisemaan ja kulttuuriympäristöihin hyvin samalla tavalla kuin metroskenaariossa, mutta raidelinjausten vaihtoehtojen vaikutukset maisemaan ja kulttuuriympäristöihin eroavat toisistaan. Keskusta-alueet ja tiiviimmän rakentamisen alueet sijoittuvat hiukan eri tavalla kunkin raidelinjauksen kohdalla, ja eri lailla myös verrattuna metroskenaarioon. Kaksi linjausvaihtoehdoista kulkee osin ennen rakentamattomilla alueilla, ja yksi linjausvaihtoehto kulkee Uuden Porvoontien mukaisesti.

Alueen toiminnallinen kokonaisuus muuttuu. Alueen kyläkuva ja rakennettujen alueiden hierarkia muuttuu. Kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaiden kohteinen asema maiseman kiintopisteinä muuttuu laajan rakentamisen myötä. Pitkän aikavälin vaikutus on kohteiden lisääntyvä käyttöpaine ja mahdollinen rakennusten käyttötapojen muutos. Avoimia viljelymaisemia

maakunnallisesti arvokkaalla Östersundomin maisema-alueella rakennetaan asuinalueiksi. Täydennysrakentaminen kulttuuriympäristöjen alueilla voi vaikuttaa pitkällä aikavälillä alueen maiseman ja säilyvien kulttuuriympäristön eheyteen. Paikallisesti arvokkaat rakennukset jäävät osaksi kaupunkiympäristöä. Niiden maisemallinen merkitys ja mahdollisten piha-alueiden ja rakennusryhmien merkitys tulee arvioida ja huomioida tarkemman suunnittelun vaiheissa. Säilyvien kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaiden kohteinen asema maiseman kiintopisteinä korostuu saarekemaisina kokonaisuuksina laajojen rakentamisalueiden keskellä. Väljä rakentaminen antaa liikkumavaraa kulttuuriympäristöjen huomioon ottamisessa tarkemmassa suunnittelussa.

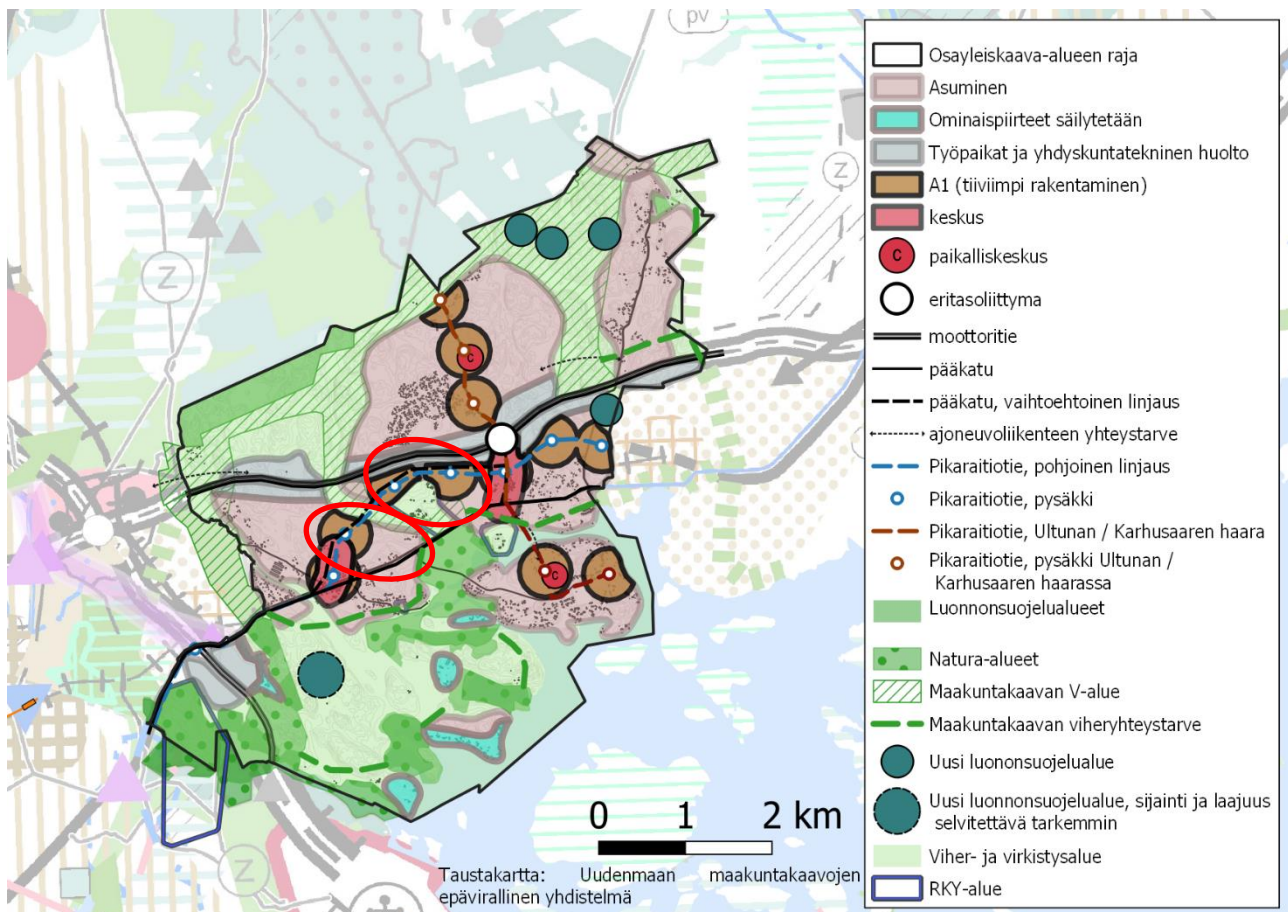
Raidevaihtoehtojen länsipää Itäväylän sekä Kärrin alueen kohdalla vaikuttaa kaikissa raidevaihtoehtoissa Uuden Porvoontien maisemaan ja tien asuun. Raitiotielinjaus muuttaa alueen visuaalista ilmettä. Rakentaminen tielinjauksen ympärille vaikuttaa tieltä avautuviin näkymiin etenkin Krabbäckenin kohdalla, josta aukeaa tärkeä näkymä kohti Husötä. Eri raidevaihtoehtoissa linjaukset Kärrin alueen itäpuolella sijoittuvat maisemaan eri tavoin, ja niiden vaikutukset ovat täten erilaiset.

Pikaraitiotien yhteystarve ja ajoneuvoliikenteen yhteystarve Korsnäsistä Karhusaareen edellyttää siltaa, joka vaikuttaa Björkuddenin, Korsnäsbyggnan, Widixin ja Björntorpin maisemiin. Raitiotien tekniset varusteet ja kalusteet tulevat osaksi maisemaa. Uuden liikennejärjestelmän tuomat rakenteet voivat muodostua maiseman uusiksi kiintopisteiksi tai maamerkeiksi. Raitiotielinjalta voi avautua uudenlaisia näkymiä.

Rakentamiselle osoitetuilla alueilla on lukuisia muinaisjäännöksiä. Vaikutukset muinaisjäännöksiin täsmentyvät tarkemman suunnittelun tasolla. Muinaisjäännökset, etenkin näkyvät röykkiöhaudat Uuden Porvoontien tuntumassa, voivat kulua lisääntyneen käyttöpaineen takia. Karhusaaren ja Korsnäsän rantojen rakentaminen voi vaikuttaa alueen mahdollisiin vedenalaisiin muinaisjäännöksiin.

Lisääntyvä käyttö ja rakentaminen tuovat muutospaineita olemassa olevalle tiestölle. Teiden korkotasojen muuttaminen, linjausten oikaiseminen ja muuttaminen sekä tien asun muuttaminen muuttavat historiallisten teiden pienipiirteistä lähimaisemaa. Tieverkosto kehittyy uuden rakentamisen myötä, ja vanha tiestö jaa osaksi laajenevaa ja tihentyvää verkostoa. Uusi kulkumuoto tuo kerroksellisuutta Uuden Porvoontien historialliseen tiemaisemaan.

”Laaja ratikkakaupunki” pohjoinen linjaus

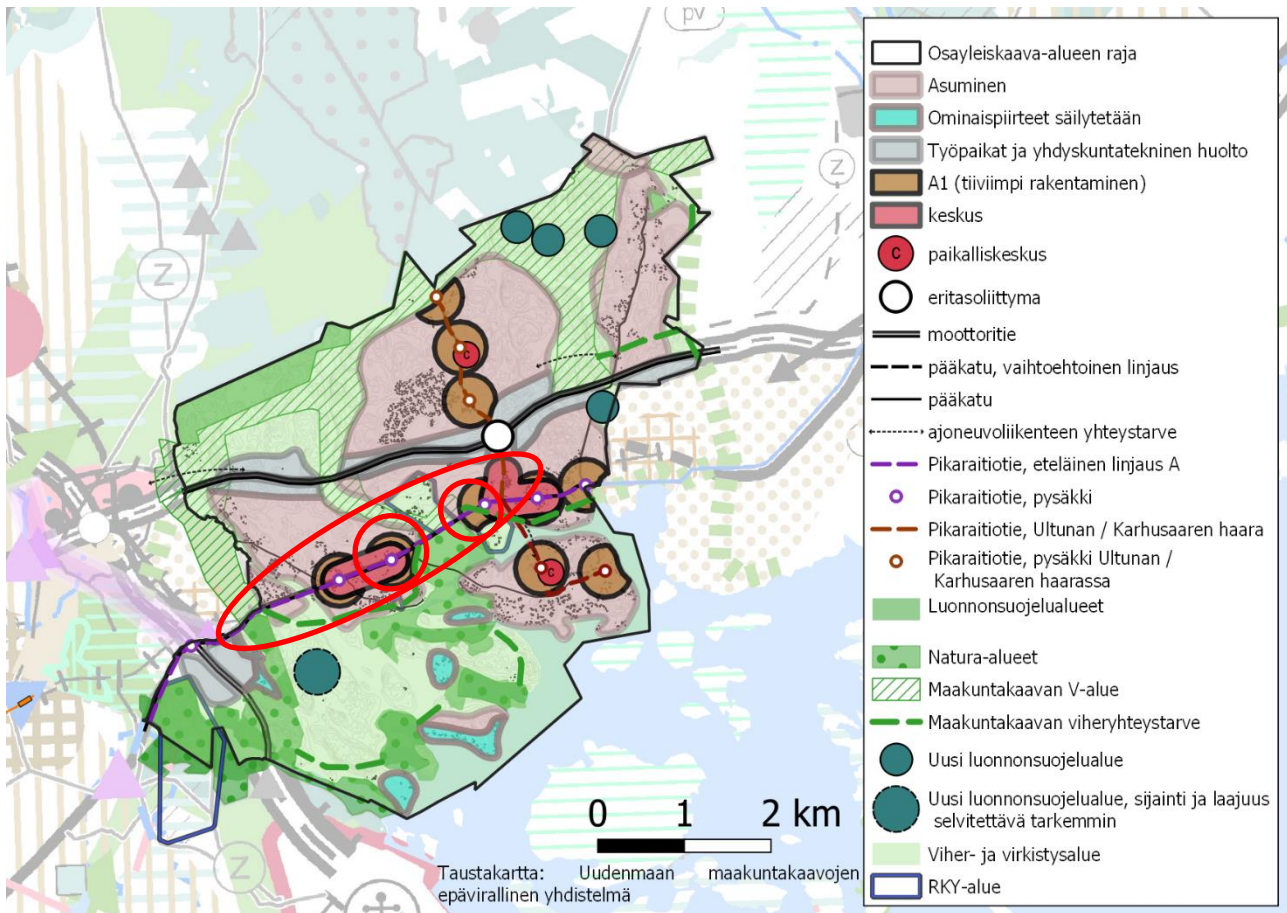

KUVA 16 SKENAARIO 2 LAAJA RATIKKAKAUPUNKI, POHJOINEN LINJAUS. HELSINGIN KAUPUNKI 2022.

Skenaario 2 pikaraitiotien **pohjoinen linjaus** kulkee Sotungintien risteyksestä Uudelta Porvoontieltä pohjoiseen moottoritien tuntumaan, Östersundomin kartanoalueen pohjoispuolelle ja sieltä edelleen Sipoon rajalle. Raitiotielinjan ympärillä on kaksi keskusta Sotungintien alun tuntumassa ja Sakarinmäellä, sekä kaksi paikalliskeskusta Ultunassa ja Karhusaaressa. Pääkadun vaihtoehtoinen linjaus mukailee raitiotien linjausta. Linjausvaihtoehdossa on yhteensä 12 raitiotiepysäkkiä, joiden ympärillä on tiiviimpää rakentamista. Keskusta-alueet sijoittuvat Sotungintien alun tuntumaan ja Sakarinmäkeen Knutersintielle.

Pohjoinen linjaus ja tiiviin rakentamisen alueet linjauksen varrella vaikuttavat Östersundomin kartanon RKY-alueen reuna-alueisiin. Asuinrakentamisen alueet sijoittuvat osittain maakunnallisesti arvokkaalle Östersundomin maisema-alueelle, joten avoin pitkään käytössä ollut viljelyalue vähenee. Vaihtoehtoinen pääkadun linjaus pohjoisessa muuttaa Uuden Porvoontien merkitystä sekä vaikuttaa Östersundomin kartanon pohjoisiin reuna-alueisiin yhdessä raitiotielinjauksen kanssa. Keskusta-alueita sijoittuu Rödje-Fantsin ympärille sekä aivan Björkuddenin pohjoispuolelle.

”Laaja ratikkakaupunki” eteläinen linjaus A

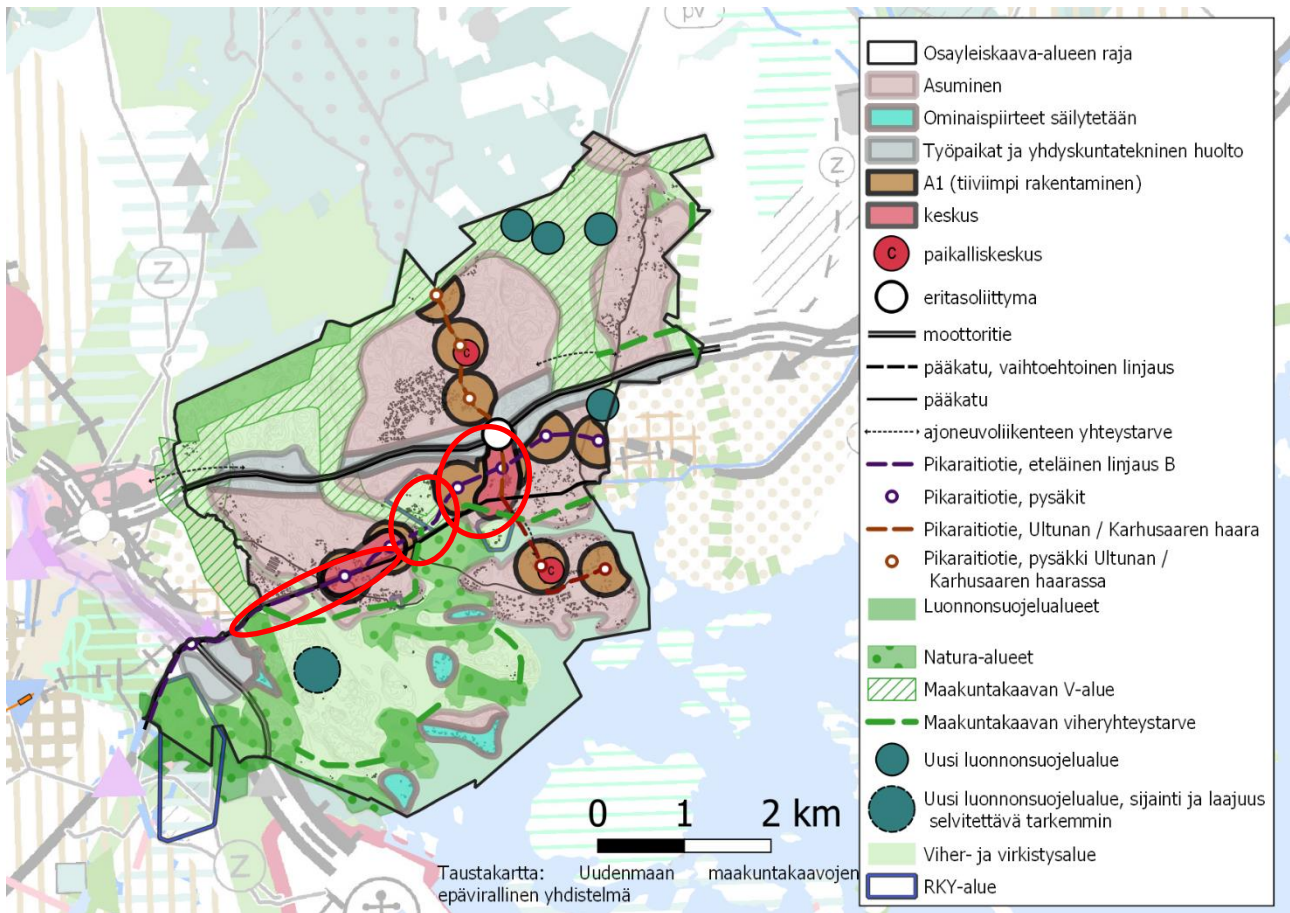
KUVA 17 SKENAARIO 2 LAAJA RATIKKAKAUPUNKI. ETELÄINEN LINJAUS A. HELSINGIN KAUPUNKI 2022.

Skenaario 2 pikaraitiotien **eteläinen linjaus A** kulkee olemassa olevaa Uutta Porvoontietä mukaillen. Raitiotielinjaus kulkee maakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen läpi maakunnallisesti arvokkaan Uuden Porvoontien mukaisesti. Pohjois-eteläsuuntainen yhteys mukailee olemassa olevaa Knutersintietä Ultunasta Karhusaareen. Linjausvaihtoehdossa on yhteensä 10 pysäkki, joiden ympärillä on tiiviimpää rakentamista. Keskusta-alueet sijoittuvat olemassa olevien tieyhteyksien varrelle Sotungintien ja Karhusaarentien väliin sekä Sakarinmäkeen Knutersintielle.

Raitiotielinjaus vaikuttaa maakunnallisesti arvokkaan Uuden Porvoontien maisemaan ja tien asuun. Tien linjaus säilyy, mutta sen asu ja ympäröivä maisema muuttuu uuden liikennejärjestelmän rakentamisen myötä. Linjaus kulkee maakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen läpi Uudella Porvoontiellä, joka säilyttää asemansa alueen tärkeimpänä kulkuyhteytenä. Läntinen keskusta-alue pikaraitiotien linjauksen varrella sijoittuu osittain maakunnallisesti arvokkaalle Östersundomin maisema-alueelle, samoin tiiviin rakentamisen alueet Rödje-Fantsin ympäristössä, Kappelitien tuntumassa sekä Björkuddenin pohjoispuolella ja muuttavat näin kulttuuriympäristöä.

Uuden Porvoontien läheisyydessä olevat muinaisjäännekohteet voivat tuhoutua rakentamisen tai rakentamisen aikaisten järjestelyjen vuoksi. Vaikutukset määrittyvät tarkemman suunnittelun tasolla. Linjauksen varrelle sijoittuvien keskusta-alueiden vaikutukset Östersundomin arvokkaaseen maisema-alueeseen ovat linjausvaihtoehdoista kaikkein pienimmät.

”Laaja ratikkakaupunki” eteläinen linjaus B

KUVA 18 SKENAARIO 2 LAAJA RATIKKAKAUPUNKI, ETELÄINEN LINJAUS B. HELSINGIN KAUPUNKI 2022.

Eteläinen linjaus B kulkee Sotungintien alun tuntumasta Östersundomin kartanon RKY-alueen läpi Sakarinmäelle. Pohjois-eteläsuuntainen yhteys mukailee olemassa olevaa Knutersintietä Ultunasta Karhusaareen. Linjausvaihtoehdossa on yhteensä 11 pysäkkiä, joiden ympärillä on tiiviimpää rakentamista. Keskusalueet sijaitsevat Sotungintien alun tuntumassa sekä Sakarinmäen tienoilla Knutresintiellä.

Raitiotielinjaus halkoo Östersundomin kartanon RKY-aluetta ja maakunnallisesti arvokasta Östersundomin maisemaa ennen rakentamattomalla alueella Uuden Porvoontien pohjoispuolella. RKY-alueen eteläisen osan luonne avoimena viljelyalueena ja ruovikkoalueen reunana muuttuu. Maakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen avoin viljelyalue on tiiviin rakentamisen aluetta. Keskusta-alueet ja tiiviin rakentamisen alueet pienentävät maisemakokonaisuuden kokoa ja muuttavat kulttuuriympäristöjen reuna-alueita. Raitiotielinjauksen rakentaminen voi avata peltoalueen näkymiä Uudelta Porvoontieltä kohti Östersundomin kartanoa. Raitiotielinjaus säilyttää Uuden Porvoontien luonnetta alueen pääkulkuyhteytenä. Myös tein asu säilyy lähes entisellään, kun pikaraitiotien linjaus kulkee eri kohdasta.

Taulukko ”Laaja ratikkakaupunki”

Teema	Skenaario 2 ”Laaja ratikkakaupunki” kaikki linjaukset	Pohjoinen linjaus	Eteläinen linjaus A	Eteläinen linjaus B
<p>Vaikutukset kulttuuriympäristöön</p>	<p>Alueen luonne ja kyläkuva muuttuvat. Avoimet pitkään käytössä olleet viljelyalueet vähenevät. Silta Korsnäs-sundetin yli muuttaa Björkuddenin, Korsnäsbyggnan, Widixin ja Björntorpin näkymiä sekä maakunnallisesti arvokkaan kulttuuriympäristön reuna-alueita.</p> <p>Kaupunkirakenne sijoittuu osittain maakunnallisesti arvokkaaseen kulttuuriympäristöön ja muuttaa sen reuna-alueita. Täydennysrakentaminen kulttuuriympäristöjen alueilla voi vaikuttaa pitkällä aikavälillä alueen maiseman ja kulttuuriympäristön eheyteen.</p> <p>Kulttuuriympäristöt ovat osa uutta kaupunkirakennetta ja niiden ydinalueet säilyvät. Ne ovat alueen identiteetti- ja vetovoimatekijä.</p>	<p>Maakunnallisesti arvokas maisema-alue pienenee, kun tiiviin rakentamisen alueet sijaitsevat osittain pitkään käytössä olleille peltoalueille.</p> <p>Rakentaminen kartanon ympärillä muuttaa maisemakokonaisuuden reuna-alueita ja pienentää pitkään käytössä olleen viljelyalueen alaa.</p> <p>Vaihtoehtoinen pääkadun linjaus muuttaa Uuden Porvoontien roolia alueen päätienä.</p>	<p>Keskusta-alueet ja tiiviin rakentamisen alueet sijaitsevat osittain maakunnallisesti arvokkaassa kulttuuriympäristössä.</p> <p>Raitiotielinjaus kulkee Uuden Porvoontien mukaisesti ja muuttaa näin tien asua ja maisemaa sekä käyttötapaa.</p> <p>Uusi Porvoontie säilyttää luonteensa alueen paikallisesti tärkeimpänä kulkuyhteytenä.</p>	<p>Raitiotielinjaus halkoo Östersundomin kartanon maakunnallisesti arvokkaan kulttuurimaiseman ja RKY alueen eteläosaa ja heikentää kulttuuriympäristön kokonaisluonnetta ja vähentää sen nykyisiä arvoja maankäytön muuttuessa. Keskusta-alueet ja tiiviin rakentamisen alueet sijaitsevat osittain maakunnallisesti arvokkaassa kulttuuriympäristössä.</p>
<p>Vaikutukset maisemakuvaan ja maisemarakenteeseen</p>	<p>Muutos maisemakuvaan ja maisemarakenteeseen on erittäin voimakas. Rakentamisen tehokkuus on kohutuullinen, mutta rakennetut alueet laajat. Avoimet viljelymaisemat ja metsäalueet vähenevät.</p>	<p>Raitiotie kulkee ennen rakentamattomien alueiden läpi. Asuinrakentaminen muuttaa maisemakuvaa ja maisemarakennetta, etenkin kartanon pohjoispuolella.</p>	<p>Raitiotielinjaus tukeutuu olemassa olevaan tieyhteyteen. Raitiotien varrelle rakentuvat tiiviimmän rakentamisen asuinalueet muuttavat tien näkymiä.</p>	<p>Raitiotielinjaus muuttaa maisemakuvaa sekä näkymiä Östersundomin kartanon RKY-alueella ja maakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella.</p>
<p>Vaikutukset muinaisjäännöksiin</p>	<p>Virkistyskäytön lisääntymisen voi aiheuttaa muinaisjäännösten kulumista. Rakentamisen alueille jää useita tunnettuja muinaisjäännöksiä. Keskusten ja tiiviimmän rakentamisen ympäristöissä oleviin röykkiöhautoihin ja asuinpaikkoihin vaikutukset ovat mahdollisia. Silta Korsnäs-sundetin yli voi vaikuttaa alueen mahdollisiin vedenalaisiin muinaisjäännöksiin.</p>		<p>Ratikkalinjaus ja asuinalueet voivat vaikuttaa Uuden Porvoontien varrella oleviin muinaisjäännöksiin rakentamisen sekä lisääntyneen käyttöpaineen myötä.</p>	<p>Suuntaa antava ratikkalinjaus kulkee Lass-Bengts Skeppasin historiallisen asuinpaikan läpi.</p>

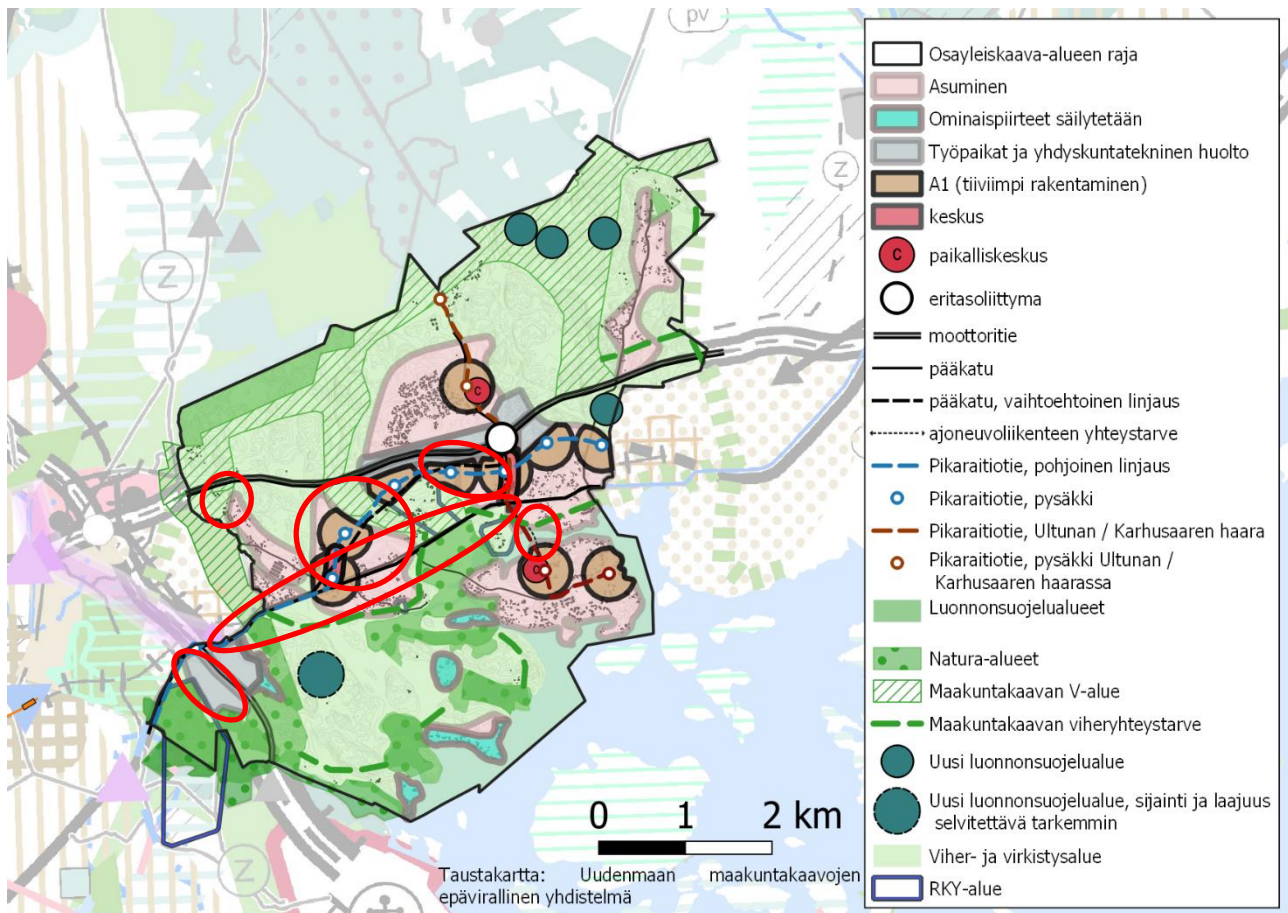
Teema	Skenaario 2 "Laaja ratikka-kaupunki" kaikki linjaukset	Pohjoinen linjaus	Eteläinen linjaus A	Eteläinen linjaus B
<p>RKY Vaikutukset Östersundomin kartanoon, kappeliin ja Björkuddeniin sekä Mustavuoreen</p>	<p>Silta Korsnässundetin yli muuttaa Björkuddenin maisemaa ja näkymiä.</p> <p>Uudet rakentuvat alueet aivan RKY-alueiden rajausten tuntumassa heikentävät maiseman reuna-alueita ja pienentävät RKY-aluetta laajempaa maisemakokonaisuutta.</p> <p>Karhusaaren tiiviin rakentamisen alue voi vaikuttaa näkymiin Björkuddenista. Työpaikka- ja yhdyskuntateknisen huollon alue Itäväylän ja Kehä III tuntumassa voi vaikuttaa Mustavuoren reuna-alueeseen.</p>	<p>Ratikkalinjaus ja vaihtoehtoinen pääkadun linjaus vaikuttavat Östersundomin kartanon alueeseen sen pohjoispuolen reuna-alueiden muuttuessa.</p>	<p>Tiiviin rakentamisen alueet kartanon, kappelin ja Björkuddenin tuntumassa muuttavat RKY-alueiden reuna-alueita.</p>	<p>Linjaus kulkee Östersundomin kartanon RKY-alueen läpi ja muuttaa alueen maisemaa ja maankäyttöä.</p> <p>Uusi liikennejärjestelmä voi avata upeutuvia näkymiä.</p>
<p>Maakunnallinen Vaikutukset Östersundomin kulttuuri-maisemaan sekä Mustavuoreen</p>	<p>Asuinrakentaminen Östersundomin kartanon itä- ja länsipuolella sekä kappelin pohjoispuolella sijoittuvat osin maakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle ja pienentävät alueen pitkään käytössä olleen viljelyalueen alaa.</p> <p>Björkuddenin reuna-alue muuttuu siltayhteyden myötä.</p> <p>Työpaikka-alue Itäväylän eteläpuolella Kehä III tuntumassa voi vaikuttaa Mustavuoren reuna-alueeseen avoimen viljelymaisematiilan muuttuessa.</p>	<p>Yhden tiiviimmän rakentamisen alue pohjoisen ratikkalinjauksen varrella sijoittuu maakunnallisesti arvokkaalle Östersundomin maisema-alueelle.</p>	<p>Keskusta-alueet ja tiiviin rakentamisen alueet sijoittuvat osin maakunnallisesti arvokkaalle, pitkään käytössä olleelle viljelyalueelle.</p>	<p>Ratikkalinjaus heikentää Östersundomin kartanmaiseman kokonaislaatua ja maisemakuvaa. Linjaus halkoo kartanon viljelyalueita ja luonnonniittyjä. Keskusta-alueet ja tiiviin rakentamisen alueet sijoittuvat osin maakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle.</p> <p>Ratikkalinjaus voi avata näkymiä.</p>
<p>Maakunnallinen ja paikallinen Vaikutukset maakunnallisesti arvokaaseen Uuteen Porvoontiehen sekä historialliseen ties-töön</p>	<p>Raitiotie kulkee osittain Uudella Porvoontiellä. Käyttöpaine tulee lisääntymään historiallisella tieverkostolla. Tiivistyvä kaupunkirakenne muuttaa alueen ties-tön hierarkiaa ja tuo uusia kerroksia tieverkostoon, joka kehittyy. Pienipiirteinen historiallisten teiden asu ja tiemaisema tulee muuttumaan voimakkaan rakentamisen myötä.</p>	<p>Pikaraitiotielinjaus kulkee osittain maakunnallisesti arvokkaalla Uudella Porvoontiellä. Näiltä osin tien maisema ja asu muuttuu, ja tie säilyy näiltä osin alueen pääkulkuyhteytenä.</p> <p>Mahdollinen päätien vaihtoehtoinen linjaus pohjoisempaan muuttaa Uuden Porvoontien merkitystä alueen päätienä.</p>	<p>Pikaraitiotielinjaus Uuden Porvoontien mukaisesti muuttaa tien asua ja luonnetta.</p>	<p>Pikaraitiotielinjaus kulkee osittain Uuden Porvoontien mukaisesti. Näiltä osin tien maisema ja asu muuttuu. Tie säilyy näiltä osin alueen pääkulkuyhteytenä.</p>

Teema	Skenaario 2 "Laaja ratikka-kaupunki" kaikki linjaukset	Pohjoinen linjaus	Eteläinen linjaus A	Eteläinen linjaus B
<p>Paikallinen Vaikutukset paikallisesti arvokkaisiin maisema-alueisiin sekä rakennuksiin</p>	<p>Silta Korsnäsundetin yli muuttaa Björntorpin, Widixin ja Korsnäsbyggnan maisemaa. Asuinrakentaminen peittää avoimia puro- ja viljelynäkyviä Uudelta Porvoontieltä Husön suuntaan.</p> <p>Maakuntakaavaan perustuva viheralue sijoittuu Krabbäckenin puronvarsimaisemaan. Husön viljelymaiseman avoimuus säilyy maakuntakaavaan perustuvana viher- ja virkistysalueena.</p> <p>Useita arvokkaita rakennuksia jää keskusta-alueille, tiiviin rakentamisen alueille sekä asuinalueille.</p>	<p>Linjaus ja pysäkin ympärille sijoittuva tiiviin rakentamisen alue sijoittuu Rödje-Fantsin ja Karlvikin läheisyyteen.</p>	<p>Linjaus ja pysäkin ympärille sijoittuva tiiviin rakentamisen alue sijoittuu Rödje-Fantsin ja Lass-Bengtsin läheisyyteen.</p>	<p>Linjaus ja pysäkin ympärille sijoittuva tiiviin rakentamisen alue sijoittuu Rödje-Fantsin ja Lass-Bengtsin läheisyyteen.</p>
<p>Ylirajainen, maakunnallinen Vaikutukset Länsisalmen kulttuurimaisemaan ja Helsingin höyrylaivareittien kesähuvila-asutukseen</p>	<p>Työpaikka- ja yhdyskuntateknisen huollon alue Itäväylän eteläpuolella muuttaa pitkään käytössä olleita viljelyalueita Länsisalmen maakunnallisesti arvokkaassa kulttuuriympäristössä sijoittuen osittain sen eteläosaan.</p> <p>Karhusaaren rakentaminen voi vaikuttaa Sipoon saariston Helsingin höyrylaivareittien kesähuvila-asutuksen näkyisiin rantarakentamisen ja rantakasvillisuuden muuttumisen myötä.</p>			
<p>Paikallinen Vaikutukset muihin arvokkaisiin kohteisiin</p>	<p>Täydennysrakentaminen voi pienentää niittyalueiden alaa. Säilyvät niityt ja perinneympäristöt voivat kasvaa umpeen ilman hoitoa ja ylläpitoa.</p>		<p>Pikaraitiotielinjaus kulkee arvokkaiden niittyalueiden vieressä. Rakentamisaikaiset vaikutukset ovat mahdollisia.</p>	<p>Pikaraitiotielinjaus kulkee arvokkaiden niittyalueiden läpi.</p>

Teema	Skenaario 2 "Laaja ratikka-kaupunki" kaikki linjaukset	Pohjoinen linjaus	Eteläinen linjaus A	Eteläinen linjaus B
<p>Käyttö ja identiteetti Vaikutukset käyttöön ja identiteettiin</p>	<p>Käyttöpaineen, kuten virkistyskäytön lisääntyminen voi aiheuttaa alueiden ja kohteiden kulumista.</p> <p>Kulttuuriympäristöt ja alueen pitkään käytössä ollut rakennuskanta on alueen identiteetti- ja vetovoimatekijä.</p> <p>Rakennusperintö ja kulttuuriympäristöt ovat osa kaupunkirakennetta ja asukkaiden kerroksellista arkiympäristöä. Muuttuva maankäyttö lisää säilyvien kohteiden tunnettavuutta. Mahdollisuudet kulttuurihistoriallisten rakennuksen ja kulttuurimaisemien käytölle, hyödyntämiselle ja ylläpitämiselle lisääntyvät ja voivat muuttua.</p>			
<p>JOHTO-PÄÄTÖS</p>	<p>Alueen luonne ja kyläkuva sekä maisemarakenne muuttuu voimakkaasti. Avoimet viljelyalueet vähenyvät. Silta Korsnässundetin yli muuttaa Björkuddeinin (RKY, maakunnallinen) sekä Korsnäsbyggnan, Widixin ja Björntorpin (piakallisia) näkymiä maakunnallisesti arvokkaan kulttuuriympäristön reuna-alueita.</p> <p>Kaupunkirakenne sijoittuu osittain maakunnalliselle maisema-alueelle ja pienentää maisemakokonaisuutta. Käyttöpaineen lisääntyminen voi lisätä kohteiden kulumista.</p> <p>Kerroksellinen, kaupunkirakenteen osana säilyvä kulttuurimaisema ja arvokas rakennuskanta ovat alueen identiteetti- ja vetovoimatekijä.</p>	<p>Maisema muuttuu voimakkaasti kartanon pohjoispuolella uuden liikennejärjestelmän myötä. Raitiotielinjaus ja vaihtoehtoinen pääkadun linjaus muuttavat Östersundomin kartanon RKY alueen ja maakunnallisesti arvokkaan alueen reuna-alueita.</p>	<p>Uuden Porvoontien käyttö ja asu muuttuu raitiotielinjaksumyötä. Sillä voi olla vaikutuksia tienvarren muinaisjäännöksiin.</p> <p>Linjauksen keskusta-alueiden vaikutukset Östersundomin valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen ovat kaikkein pienimmät</p>	<p>Pikaraitiotielinjaus muuttaa valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja paikallisesti arvokasta Östersundomin kulttuurimaisemaa kulkemalla sen läpi.</p>

4.3 Skenaario 3 ”Tiivis ja tehokas ratikkakaupunki”

KUVA 19 TIIVIIN JA TEHOKKAAN RATIKKAKAUPUNGIN SKENAARIO 3. KARTASSA POHJOINEN LINJAUS. PUNAISELLA YMPYRÖITYT ALUEET, JOISSA SKENAARIO VOI VAIKUTTAA KULTTUURIYMPÄRISTÖIHIN ENITEN. HELSINGIN KAUPUNKI 2022.

Skenaario 3 ”Tiivis ja tehokas ratikkakaupunki” perustuu maakuntakaavaan ja kaupunkirakenne kytkeytyy pikaraitiotiehen. Skenaariossa on etsitty tiivistä, mutta tehokasta rakentamisen volyymia. Rakentamisen alueet eroavat metroskenaariosta ja laajan ratikkakaupungin skenaariosta ollen suppeammat. Rakentamisen korttelitehokkuus on kuitenkin korkea, sama kuin metroskenaariossa eli 0,6–1,2. Väkiluku on korkeampi kuin laajassa ratikkakaupungissa, 45 000–55 000. Kaupunkirakenne sijoittuu helminauhamaisesti raitiotielinjan varrelle, tiiviimmän rakentamisen keskittyessä pysäkkien läheisyyteen. Rakentamisen alueet keskittyvät olemassa olevien rakennettujen alueiden tehokkuuden lisäämiseen tiivistämällä niitä, sekä jo rakennettujen alueiden laajentamiseen etenkin pysäkkien ympärille. Skenaariossa on pyritty löytämään mahdollisimman laajat rakentamattomat alueet mahdollisimman suurella asukaspotentiaalilla. Pikaraitiotien linjauksen kolme vaihtoehtoa ovat samat kuin laajan ratikkakaupungin skenaarioissa, samoin raitiotielinjauksen vaihtoehtoiset päätepisteet Landbossa, Karhusaaressa ja/tai Sipoon rajalla.

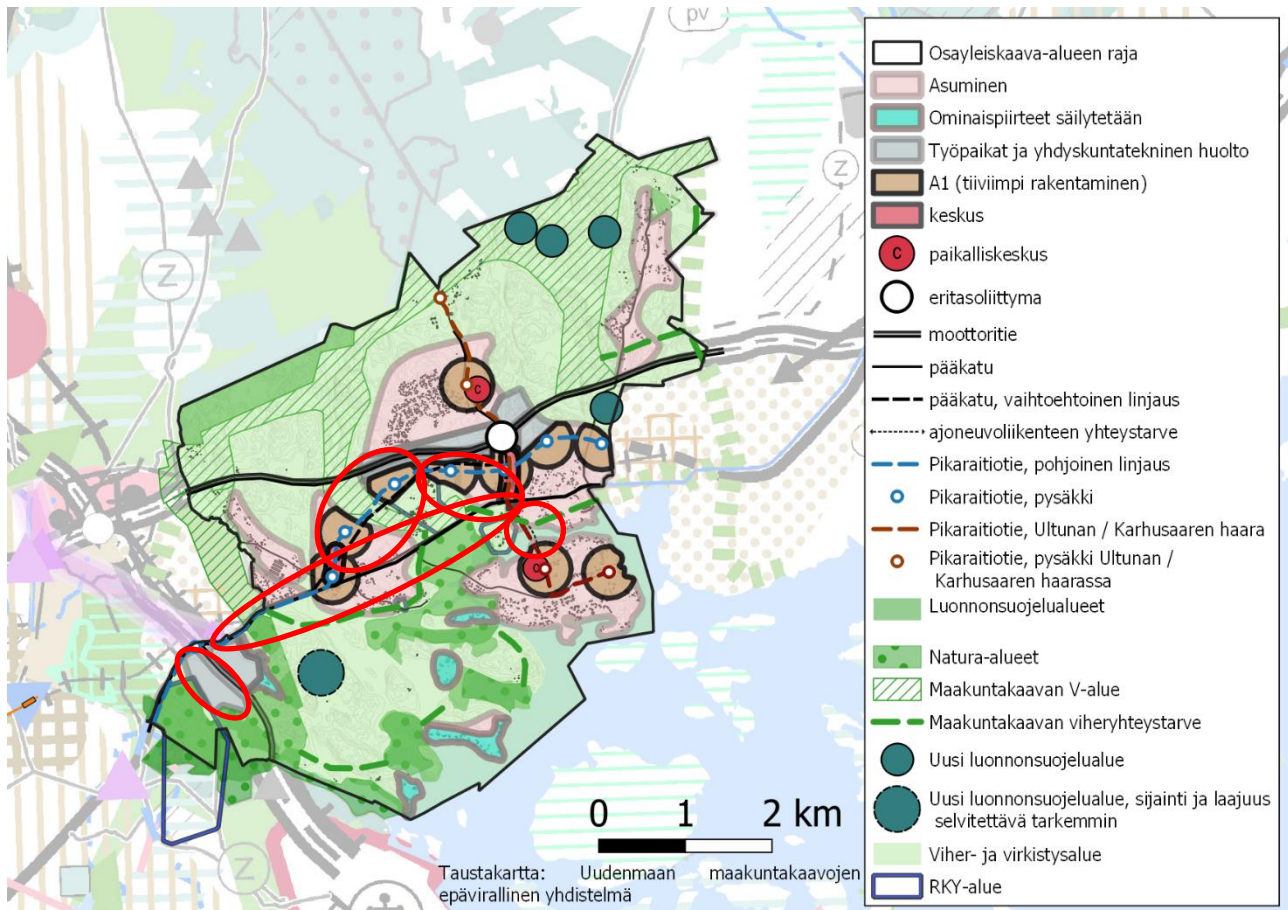
Alueen maiseman toiminnallinen kokonaisuus muuttuu. Alueen kyläkuva ja rakennettujen alueiden hierarkia muuttuu uuden rakentamisen ja liikennejärjestelmän myötä. Avointa viljelymaisemaa säilyy Östersundomin kartanon, kappelin ja Björkuddenin RKY-alueiden ympärillä enemmän kuin laajan ratikkakaupungin skenaariossa 2. Arvokkaat rakennukset jäävät osaksi kaupunkiympäristöä. Niiden maisemallinen merkitys ja mahdollisten piha-alueiden ja rakennusryhmäkokonaisuuksien merkitys tulee arvioida ja huomioida tarkemman suunnittelun vaiheissa.

Korkea ja tehokas rakentaminen muuttaa alueen maisemakuvaa ja kaukomaisemia. Rakentaminen kulttuuriympäristöjen ja -maisemien reuna-alueilla vaikuttaa kulttuuriympäristöjen eheyteen. Tiiviin rakentamisen alueilla on useita paikallisesti arvokkaita rakennuksia ja rakennuskokonaisuuksia, jotka on huomioitava tarkemman suunnittelun tasolla. Pitkän aikavälin vaikutus on kohteiden lisääntyvä käyttöpaine ja mahdollinen rakennusten käyttötapojen muutos. Tiivis rakentaminen voi hankaloittaa kulttuuriympäristöjen huomioon ottamista tarkemman suunnittelun tasolla. Toisaalta tiivis rakentaminen mahdollistaa laajempien maisemakokonaisuuksien säästämisen kokonaan rakentamattomina. Avointa viljelymaisematilaa säilyy huomattavasti enemmän kuin laajan rakentamisen skenaarioissa 1 ja 2. Säilyvien kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaiden alueiden asema maiseman kiintopisteinä korostuu saarekemaisina kokonaisuuksina tiiviin rakentamisen keskellä.

Raitiotien tekniset varusteet ja kalusteet tulevat osaksi maisemaa. Raitiotielinjalta voi avautua uudenlaisia näkymiä kulttuuriympäristöihin. Uuden liikennejärjestelmän tuomat rakenteet voivat muodostua maiseman uusiksi kiintopisteiksi tai maamerkeiksi. Uusi kulkumuoto tuo kerroksellisuutta Uuden Porvoontien historialliseen tiemaisemaan. Pikaraitiotien ja ajoneuvoliikenteen yhteystarve Korsnäsistä Karhusaareen tarvitsee sillan, joka muuttaa Björkuddenin, Björntorpin, Widixin ja Korsnäsbyggan maisemaa ja näkymiä.

Asuinrakentamisen ja työpaikka-alueiden alle jää useita tunnettuja muinaisjäänöksiä. Keskusten ja tiiviimmän rakentamisen ympäristöissä oleviin röykkiöhautoihin ja asuinpaikkoihin vaikutukset ovat mahdollisia rakentamisen aikaisen kajoamisen tai alueiden muuttuneen maankäytön takia. Virkistyskäytön lisääntyminen voi aiheuttaa muinaisjäänösten kulumista. Lisääntyvä käyttö ja rakentaminen tuovat muutospaineita olemassa olevalle tiestölle. Teiden korkotasojen muuttaminen, linjausten oikaiseminen ja muuttaminen sekä tien asun muuttaminen muuttavat tien lähimaisemaa.

”Tiivis ja tehokas ratikkakaupunki” pohjoinen linjaus

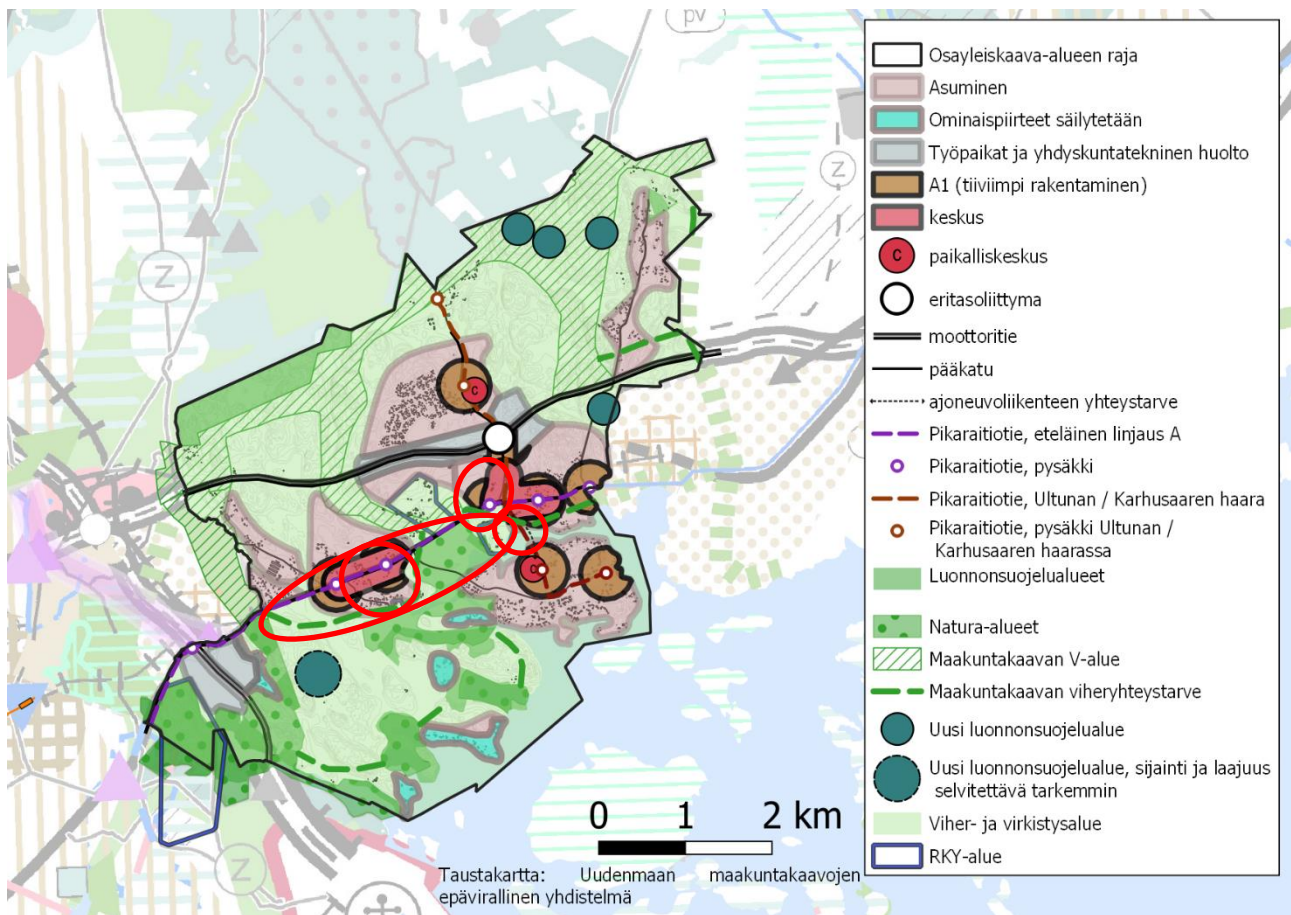

KUVA 20 SKENAARIO 3 TIIVIS JA TEHOKAS RATIKKAKAUPUNKI, POHJOINEN LINJAUS. HELSINGIN KAUPUNKI 2022.

Skenaario 3 **pikaraitiotien pohjoinen linjaus** kulkee Sotungintien risteyksestä Uudelta Porvoontieltä pohjoiseen moottoritien tuntumaan, Östersundomin kartanoalueen pohjoispuolelle ja sieltä edelleen Sipoon rajalle. Pohjois-eteläsuuntainen yhteys vaihtoehtoisine päätepisteineen kulkee Ultunan ja Karhusaaren välillä. Raitiotielinjan ympärillä on kaksi keskusta Sotungintien alun tuntumassa ja Sakarinmäellä, sekä kaksi paikalliskeskusta Ultunassa ja/tai Karhusaaressa. Pääkadun vaihtoehtoinen linjaus mukailee raitiotien linjausta. Raitiotiepysäkkejä on yhteensä 11.

Pohjoinen linjaus ja tiivien rakentamisen alueet linjauksen varrella vaikuttavat Östersundomin kartanon RKY-alueen reuna-alueisiin. Linjaus kulkee aivan kartanon RKY-alueen tuntumassa. Asuinrakentamisen alueet sijoittuvat osittain maakunnallisesti arvokkaalle, pitkään viljelykäytössä olleelle Östersundomin maisema-alueelle. Mahdollinen pääkadun linjaus pohjoisessa muuttaa maakunnallisesti arvokkaan Uuden Porvoontien merkitystä alueen pääyhteytenä sekä vaikuttaa Östersundomin kartanon pohjoisiin reuna-alueisiin. Se muuttaa myös Uuden Porvoontien roolia alueen päätienä. Uuden pääkadun myötä Uuden Porvoontien käytön lisääntyminen sekä mahdolliset muutokset pysyvät maltillisina. Liikenteen painopiste siirtyy kartanoalueen pohjoispuolelle.

”Tiivis ja tehokas ratikkakaupunki” eteläinen linjaus A

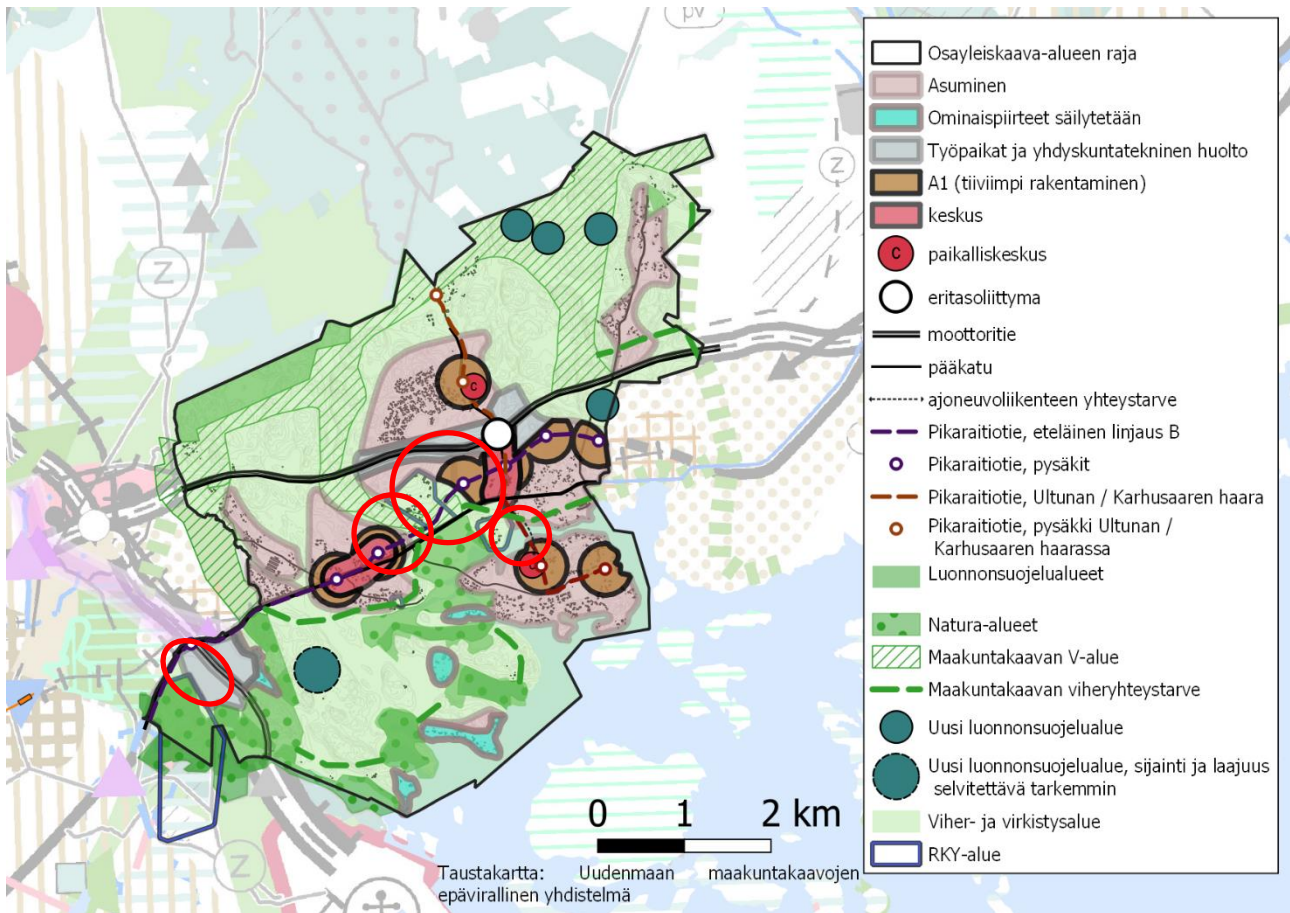
KUVA 20 SKENAARIO 3 TIIVIS JA TEHOKAS RATIKKAKAUPUNKI, ETELÄINEN LINJAUS A. HELSINGIN KAUPUNKI 2022.

Skenaario 3 pikaraitiotien **eteläinen linjaus A** kulkee olemassa olevaa Uutta Porvoontietä mukaillen. Raitiotielinjaus kulkee maakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen läpi maakunnallisesti arvokasta Uutta Porvoontietä pitkin. Pohjois-eteläsuuntainen yhteys mukailee olemassa olevaa Knutersintietä. Ratikkalinjaus vaikuttaa maakunnallisesti arvokkaan Uuden Porvoontien maisemaan ja tien asuun. Tien linjaus säilyy, ympäröivä maisema muuttuu rakentamisen myötä. Siltayhteystarve Korsnäsin ja Karhusaaren välillä vaikuttaa Björkuddenin, Björntorpin, Widixin ja Korsnäsbryggan maisemiin ja alueisiin.

Läntinen keskusta-alue pikaraitiotien linjauksella sijoittuu osittain maakunnallisesti arvokkaalle Östersundomin maisema-alueelle, samoin osittain tiiviit rakentamisen alueet RKY-alueen ympärillä, Kappelitien tuntumassa sekä Björkuddenin pohjoispuolella ja muuttavat näin kulttuuriympäristön luonnetta pysyvästi.

Ratikkalinjaus kulkee maakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen läpi Uudella Porvoontiellä. Maisemarakenne säilyy entisellään, ja Uusi Porvoontie alueen pääkulkuyhteytenä säilyy. Ratikkalinjan varrelle sijoittuvat keskusta-alueet sekä itse ratikkalinjaus voivat vaikuttaa Uuden Porvoontien varrella oleviin muinaisjäännöksiin rakentamisaikaisten häiriöiden sekä lisääntyneen käyttöpaineen myötä. Etenkin Massängenin röykkiöhaudat ja Kappelintien tuntumassa olevat muinaisjäännösalueet ovat alttiita negatiivisille vaikutuksille. Linjauksen varrelle sijoittuvien keskusta-alueiden vaikutukset Östersundomin arvokkaaseen maisema-alueeseen ovat linjausvaihtoehdoista kaikkein pienimmät.

”Tiivis ja tehokas ratikkakaupunki” eteläinen linjaus B

KUVA 21 SKENAARIO 3 TIIVIS JA TEHOKAS RATIKKAKAUPUNKI, ETELÄINEN LINJAUS B. HELSINGIN KAUPUNKI 2022.

Eteläinen linjaus B kulkee Östersundomin kartanon RKY-alueen läpi. Ratikkalinjaus vaikuttaa RKY alueen maisemaan ja kulttuuriympäristöön muuttaen sitä. RKY-alueen eteläisen osan luonne avoimena viljelyalueena ja ruovikkoalueen reunana muuttuu. Keskusta-alueet ja tiiviimmän rakentamisen alueet sijoittuvat arvokkaan maisema-alueen reunamille.

Raitiotielinjaus halkoo Östersundomin kartanon RKY aluetta ja maakunnallisesti arvokasta Östersundomin maisemaa ennen rakentamattomalla alueella Uuden Porvoontien pohjoispuolella. Keskusta-alueet ja tiiviin rakentamisen alueet vaikuttavat maisemakokonaisuuden kokoon ja muuttavat sen reuna-alueita. Raitiotielinjakuksen rakentaminen voi avata peltoalueen näkymiä Uudelta Porvoontieltä kohti Östersundomin kartanoa. Linjauksen tuntumassa on useita

Taulukko ”Tiivis ja tehokas ratikkakaupunki”

Teema	Skenaario 3 ”Tiivis ja tehokas ratikkakaupunki” kaikki linjaukset	Pohjoinen linjaus	Eteläinen linjaus A	Eteläinen linjaus B
<p>Vaikutukset kulttuuriympäristöön</p>	<p>Alueen luonne ja kyläkuva muuttuu. Kulttuuri- maisemien reuna-alueet muuttuvat ja avoimet viljelyalueet vähenevät. Silta Korsnässundetin yli muuttaa Björkuddenin-Korsnäsbyrigan, Widixin ja Björntorpin näkymiä sekä maakunnallisesti arvokkaan kulttuuriympäristön reuna-alueita.</p> <p>Keskusta-alueet ja asuinrakentamisen alueet sijoittuvat osittain maakunnallisesti arvokkaalle Östersundomin maisema-alueelle ja maisemakokonaisuuden reuna-alueet muuttuvat. Mahdollinen täydennysrakentaminen kulttuuriympäristöjen alueilla voi vaikuttaa pitkällä aikavälillä alueen maiseman ja kulttuuriympäristön eheyteen.</p> <p>Kulttuuriympäristöjen ydinalueet säilyvät. Avointa peltomaisemaa kartanon ja Bjökuddenin RKY-alueiden ympärillä säilyy. Kulttuuriympäristöt ovat osittain kaupunkirakennetta, ja niiden ydinalueet säilyvät.</p>	<p>Tiiviin rakentamisen alueet Östersundomin kartanon ympärillä sen pohjoispuolella sijoittuvat osittain maakunnallisesti arvokkaalle avoimelle maisema-alueelle. Raitiotielinjaus kulkee aivan RLKY-alueen rajalla.</p> <p>Vaihtoehtoinen pääkadun linjaus muuttaa Uuden Porvoontien roolia alueen päätienä.</p>	<p>Pikaraitiotielinjaus kulkee Uuden Porvoontien mukaisesti ja muuttaa näin tien asua ja maisemaa sekä käyttötapaa.</p> <p>Uusi Porvoontie säilyttää luonteensa alueen tärkeimpänä kulkuyhteytenä.</p>	<p>Raitiotielinjaus hal- koo Östersundomin kartanon maakunnallisesti arvokkaan kulttuurimaiseman ja RKY alueen etelä- osaa ja heikentää kulttuuriympäristön kokonaisluonnetta ja vähentää sen nykyisiä arvoja maankäytön muuttuessa. Keskusta-alueet ja tiiviin rakentamisen alueet sijaitsevat osittain maakunnallisesti arvokkaassa kulttuuriympäristössä.</p> <p>Raitiotielinjakusen rakentaminen voi avata peltoalueen näkymiä Uudelta Porvoontieltä kohti Östersundomin kartanoa.</p>
<p>Vaikutukset maisemakuvaan ja maisemarakenteeseen</p>	<p>Muutos maisemakuvaan ja maisemarakenteeseen on erittäin voimakas, maisema muuttuu maaseutu- maisesta ympäristö kaupunkiympäristöksi. Korkea ja tiivis rakentaminen muuttaa alueen kauko- maisemia ja kulttuuriympäristöjen reuna-alueita.</p> <p>Avointa maisematilaa säilyy maakunnallisesti arvokkaalla alueella.</p>	<p>Maisema muuttuu voimakkaasti. Pohjoinen ratikkalinja kulkee ennen rakentamattomien alueiden läpi. Ratikkalinjan ympäristön asuinrakentaminen muuttaa maisemakuvaan ja maisemarakennetta.</p>	<p>Pikaraitiotielinjaus muuttaa maisemakuvaan sekä rakentaminen sulkee osittain näkymiä Uudella Porvoontielle.</p>	<p>Raitiotielinjaus vaikuttaa maisemakuvaan sekä näkymiin Östersundomin kartanon RKY alueella ja maakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella muuttaen maankäyttöä ja alueen maiseman ominaisluonnetta.</p>

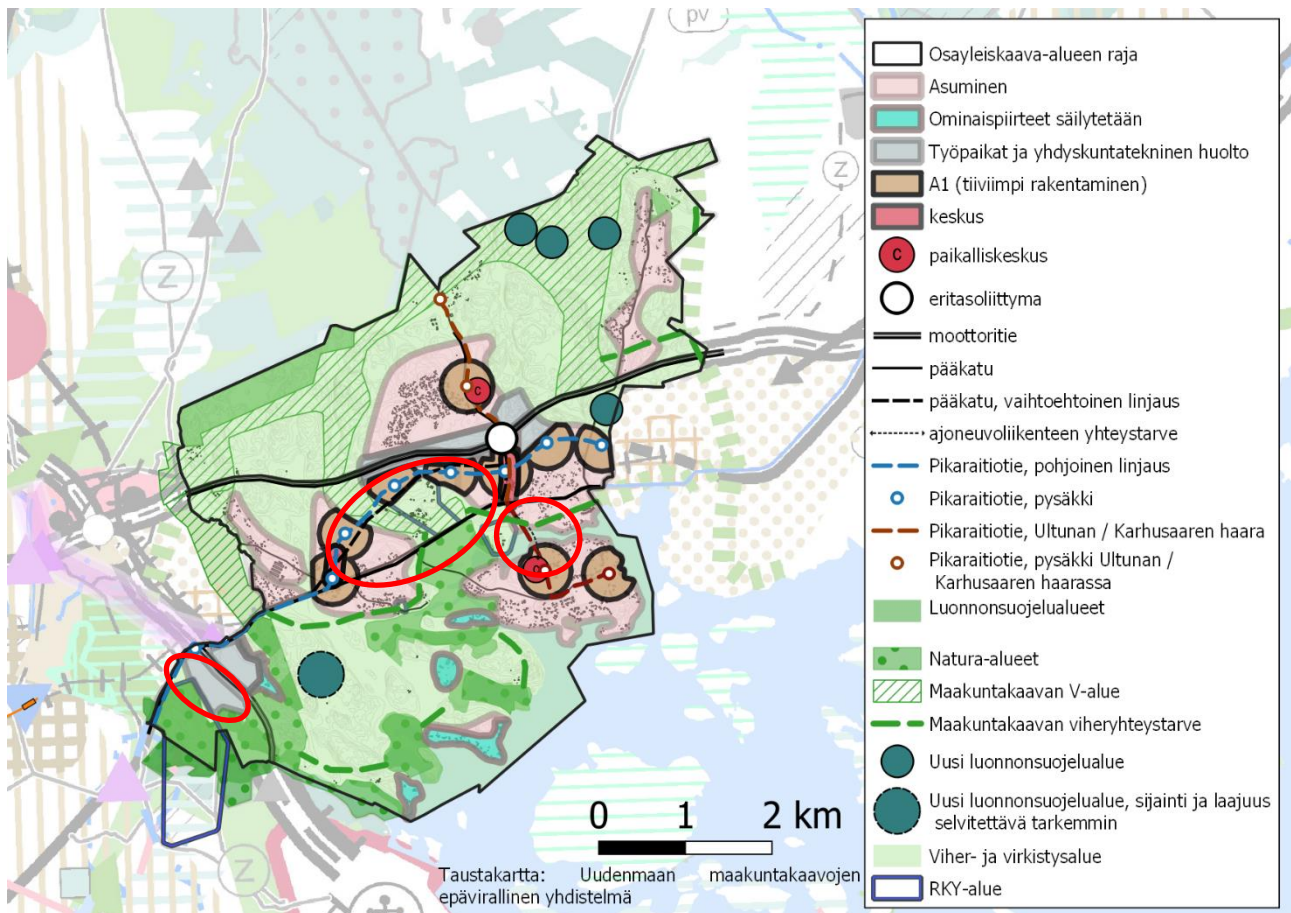
Teema	Skenaario 3 "Tiivis ja tehokas ratikkakaupunki" kaikki linjaukset	Pohjoinen linjaus	Eteläinen linjaus A	Eteläinen linjaus B
Vaikutukset muinaisjään- nöksiin	Käyttöpaineen lisääntymisen voi aiheuttaa muinaisjään- nösten kulumista. Rakentamisen alueilla sijaitsee useita muinaisjään- nöksiä. Karhusaaren rantojen rakentaminen voi vaikuttaa alueen mahdollisiin vedenalaisiin muinaisjään- nöksiin. Silta Korsnässundetin yli voi vaikuttaa alueen mahdollisiin vedenalaisiin muinaisjään- nöksiin.		Ratikkalinjan varrelle sijoittuvat keskusta- alueet sekä itse ratikkalinjaus voivat vaikuttaa Uuden Porvoontien varrella oleviin muinaisjään- nöksiin rakentami- senaikaisten häiriöiden sekä lisääntyneen käyttöpaineen myötä.	Suuntaa antava ratikkalinjaus kulkee Lass-Bengts Skeppasin historiallisen asuinpaikan läpi.
RKY Vaikutukset Östersundomin kartanoon, kappeliin ja Björkuddeniin sekä Mustavuoreen	Silta Korsnässundetin yli muuttaa Björkuddenin maisemaa ja näkymiä. Karhusaaren tiiviin rakentamisen alue vaikuttaa Björkuddenin näkymiin. Työpaikka- ja yhdyskuntateknisen huollon alue Itäväylän eteläpuolella voi vaikuttaa Mustavuoren reuna-alueeseen.	Tiiviit rakentamisen alueet muuttavat RKY-alueen reuna- alueita etenkin kartanon pohjoispuolella.	Tiiviin rakentamisen alueet muuttavat Kappelin ja hautaus- maan ympäristöä ja Kappelitien kerroksellista rakentamista.	Raitiotielinjaus halkoo Östersundomin kartanon RKY alueen eteläosaa ja heikentää kulttuuriympäristön kokonaisu- luonnetta vähentäen sen arvoja. Kes- kusta-alueet ja tiiviin rakentamisen alueet sijaitsevat osittain maakunnallisesti arvokkaassa kulttuuriympäristössä.
Maakunnallinen Vaikutukset Östersundomin kulttuuri- maisemaan sekä Mustavuoreen	Björkuddenin reuna-alue muuttuu siltayhteyden myötä. Asuinrakentamisen alue kappelin länsipuolella sijoittuu osin maakunnallisesti arvokkaalle Östersundomin maisema-alueelle. Virkistyskäytön lisääntyminen voi aiheuttaa alueiden kulumista.	Tiiviin rakentamisen alueet sijoittuvat osin maakunnallisesti arvokkaalle maisema- alueelle ja sen reunoille.	Pikaraitiotielinjaus kulkee maakunnallisesti arvokkaan maisema- alueen läpi Uuden Porvoontien mukaisesti. Lännessä rakentamisen alueet sijoittuvat osin maakunnallisesti arvokkaalle maisema- alueelle.	Pikaraitiotielinjaus kulkee maakunnallisesti arvokkaan maisema- alueen läpi.
Maakunnallinen ja paikallinen Vaikutukset maakunnallisesti arvok- kaaseen Uuteen Porvoontiehen sekä historialliseen tiestöön	Lisääntyvä käyttö ja rakentaminen tuovat muutospaineita olemassa olevalle tiestölle. Teiden korotuksen nosto, linjausten oikaiseminen ja muuttaminen sekä tien asun muuttaminen muuttavat tien asua ja maisemaa.	Pikaraitiotielinjaus kulkee osittain maakunnallisesti arvokkaalla Uudella Porvoontiellä. Näiltä osin tien maisema ja asu muuttuu, ja tie säilyy näiltä osin alueen pääkulkuyhteytenä.	Pikaraitiotielinjaus kulkee maakunnallisesti arvokkaalla Uudenmaan tiellä. Pikaraitiotielinjaus muuttaa tien maisemaa ja asua. Tien luonne alueen pääkulkuyhteytenä säilyy.	Pikaraitiotielinjaus kulkee osittain maakunnallisesti arvokkaalla Uudella Porvoontiellä. Näiltä osin tien maisema ja asu muuttuu, ja tie säilyy näiltä osin alueen pääkulkuyhteytenä.

Teema	Skenaario 3 "Tiivis ja tehokas ratikkakaupunki" kaikki linjaukset	Pohjoinen linjaus	Eteläinen linjaus A	Eteläinen linjaus B
Paikallinen Vaikutukset paikallisesti arvokkaisiin maisema-alueisiin sekä rakennuksiin	Uusille rakentamisen alueille sijoittuu joitain arvokkaita rakennuksia.	Linjaus ja pysäkin ympärille sijoittuva tiiviin rakentamisen alue sijoittuu Rödje-Fantsin ja Karlvikin läheisyyteen.	Linjaus ja pysäkin ympärille sijoittuva tiiviin rakentamisen alue sijoittuu Rödje-Fantsin ja Lass-Bengtsin läheisyyteen.	Linjaus ja pysäkin ympärille sijoittuva tiiviin rakentamisen alue sijoittuu Rödje-Fantsin ja Lass-Bengtsin läheisyyteen.
Ylirajainen, maakunnallinen Vaikutukset Länsisalmen kulttuurimaisemaan ja Helsingin höyrylaivareittien kesähuvila-asutukseen	Työpaikka- ja yhdyskuntateknisen huollon alue Itäväylän eteläpuolella vaikuttaa Länsisalmen maakunnallisesti arvokkaaseen viljelymaisemaan sijoittuen viljelyalueelle osittain sen eteläosaan. Lisääntyvä käyttöpaine voi aiheuttaa kulumista. Karhusaaren rakentaminen voi vaikuttaa Sipon saariston Helsingin höyrylaivareittien kesähuvila-asutuksen maisemiin rantarakentamisen ja rantakasvillisuuden muuttumisen myötä.			
Paikallinen Vaikutukset muihin arvokkaisiin kohteisiin	Täydennysrakentaminen voi pienentää niittyalueiden alaa. Säilyvät niityt ja perinneympäristöt voivat kasvaa umpeen ilman hoitoa ja ylläpitoa. Lisääntyvä käyttö voi kuluttaa niittyalueita. Lisääntyvä virkistyskäyttö voi lisätä niittyalueiden arvostusta ja kunnossapitoa.		Pikaraitiotielinjaus kulkee arvokkaiden niittyalueiden vieressä. Rakentamisaikaiset vaikutukset ovat mahdollisia.	Suuntaa antava ratikkalinjaus kulkee arvokkaiden niittyalueiden läpi.
Käyttö ja identiteetti	Rakennusperintö ja kulttuuriympäristöt ovat osa kaupunkirakennetta ja asukkaiden kerroksellista arkiympäristöä sekä alueen identiteettitekijä. Tunnettuus lisääntyy. Mahdollisuudet kulttuurihistoriallisten rakennuksen ja kulttuurimaisemien käytölle, hyödyntämiselle ja ylläpitämiselle lisääntyvät ja voivat muuttua.			

Teema	Skenaario 3 "Tiivis ja tehokas ratikkakaupunki" kaikki linjaukset	Pohjoinen linjaus	Eteläinen linjaus A	Eteläinen linjaus B
JOHTOPÄÄTÖS	<p>Alueen luonne ja kyläkuva sekä maisemarakenne muuttuu. Maaseutu ympäristö muuttuu kaupunkiympäristöksi ja avoimet viljelyalueet vähenevät. Silta Korsnässundetin yli vaikuttaa Björkuddenin (RKY), Korsnäsbyggnan (paikallinen), Widixin (paikallinen) ja Björntorpin (paikallinen) näkymiin sekä maakunnallisesti arvokkaan kulttuurimaiseman reuna-alueisiin.</p> <p>Keskusta-alueet ja asuinrakentamisen alueet sijoittuvat osittain maakunnallisesti arvokkaalle Östersundomin maisema-alueelle. Maisemakokonaisuuksiin reuna-alueet muuttuvat. Virkistyskäytön lisääntyminen voi aiheuttaa muinaisäännösten kulumista.</p> <p>Kulttuuriympäristöt ovat osa uutta kaupunkirakennetta, ja niiden ydinalueet säilyvät. Kulttuuriympäristöt ja säilyvä arvokkaat rakennukset ovat alueen identiteetti- ja vetovoimatekijä.</p>	<p>Maisema muuttuu voimakkaasti kartanon pohjoispuolella uuden liikennejärjestelmän myötä. Raitiotielinjaus ja vaihtoehtoinen pääkadun linjaus muuttavat Östersundomin kartanon RKY alueen ja Maakunnallisesti arvokkaan alueen reuna-alueita.</p> <p>Maakunnallisesti arvokas Uuden Porvoontien asu ja käytötapa muuttuu, mutta se säilyttää merkityksensä alueen tärkeimpänä kulkuyhteytenä.</p>	<p>Uuden Porvoontien käyttö ja asu muuttuu raitiotielinjaksumyötä. Sillä voi olla vaikutuksia tienvarren muinaisjäännöksiin.</p>	<p>Pikaraitiotielinjaus muuttaa valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja paikallisesti arvokasta Östersundomin kulttuurimaisemaa kulkemalla sen läpi.</p>

4.4 Skenaario 4 ”Minimi ratikkakaupunki”

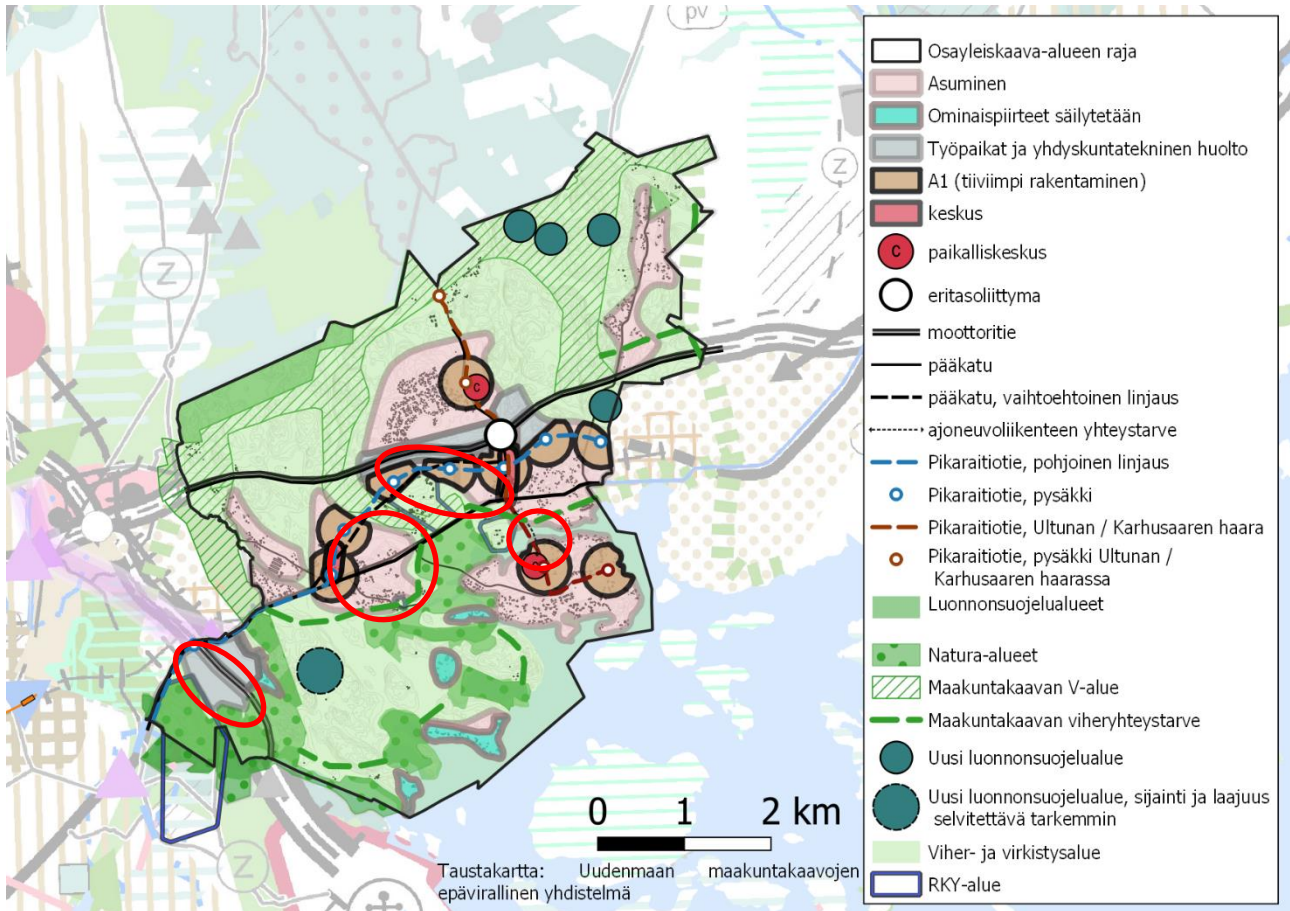

KUVA 23 MINIMI RATIKKAKAUPUNGIN SKENAARIO 4. KARTASSA POHJOINEN LINJAUS. PUNAISILLA YMPYRÖITYT ALUEET, JOISSA SKENAARIO VAIKUTTAA KULTTUURIYMPÄRISTÖIHIN ENITEN. HELSINGIN KAUPUNKI 2022.

Skenaario 4 ”Minimi ratikkakaupunki” perustuu maakuntakaavaan, kaupunkirakenteen tukeutuessa pikaraitikkatiehen. Skenaariossa on etsitty ratkaisua, jolla rakentamisen volyymi on pienin mahdollinen, ja pikaraitiotien rakentaminen on järkevää. Rakentamisen alueet eroavat metroskenaariosta ja laajan ratikkakaupungin skenaarioista 1 ja 2. Ne ovat kuitenkin samat kuin skenaariossa 3, tiiviin ja tehokkaan ratikkakaupungin skenaariossa. Korttelitehokkuus on kuitenkin pienempi, 0,3–1. Asukkaita skenaariossa on noin 25 000–30 000. Pohjois-eteläsuuntainen yhteys Landbosta Karhusaareen risteää länsi-itä-suuntaisen yhteyden kanssa. Raitiotien pysäkkien ympärillä on tiiviimmän rakentamisen alueita. Pikaraitiotien linjauksen kolme vaihtoehtoa ovat samat kuin laajan ratikkakaupungin ja tiiviin ja tehokkaan ratikkakaupungin skenaarioissa, samoin raitiotielinjauksen vaihtoehtoiset päätepisteet Landbossa, Karhusaaressa ja/tai Sipoon rajalla.

Alueen toiminnallinen kokonaisuus muuttuu uuden kaupunkirakenteen ja liikennejärjestelmän myötä. Keskukset ja keskusta-alueet sijoittuvat pienelle alalle, ja niiden vaikutukset jäävät pienelle alueelle. Korttelitehokkuuden ollessa matala, alueet rakentuvat väljästi, ja lisääntyvästä rakentamisesta huolimatta rakennetun ympäristön arvokkaat kohteet on mahdollista huomioida kokonaisuuksina. Östersudnomin kartanon sekä Björkuddenin ympärillä säilyy avoimia pitkään käytössä olleita viljelyalueita. Raitiotien tekniset varusteet ja kalusteet tulevat osaksi maisemaa, ja ne voivat muodostua uusiksi kiintopisteiksi maisemaan. Pikaraitiotien yhteys Korsnäsistä Karhusaareen tarvitsee silla, joka vaikuttaa Björkuddenin, Korsnäsbyggan, Widixin ja Björntorpin maisemaan. Raitiotielinjalta voi avautua uudenlaisia näkymiä kulttuuriympäristöihin. Uusi kulkumuoto tuo kerroksellisuutta Uuden Porvoontien historialliseen tiemaisemaan.

”Minimi ratikkakaupunki” pohjoinen linjaus

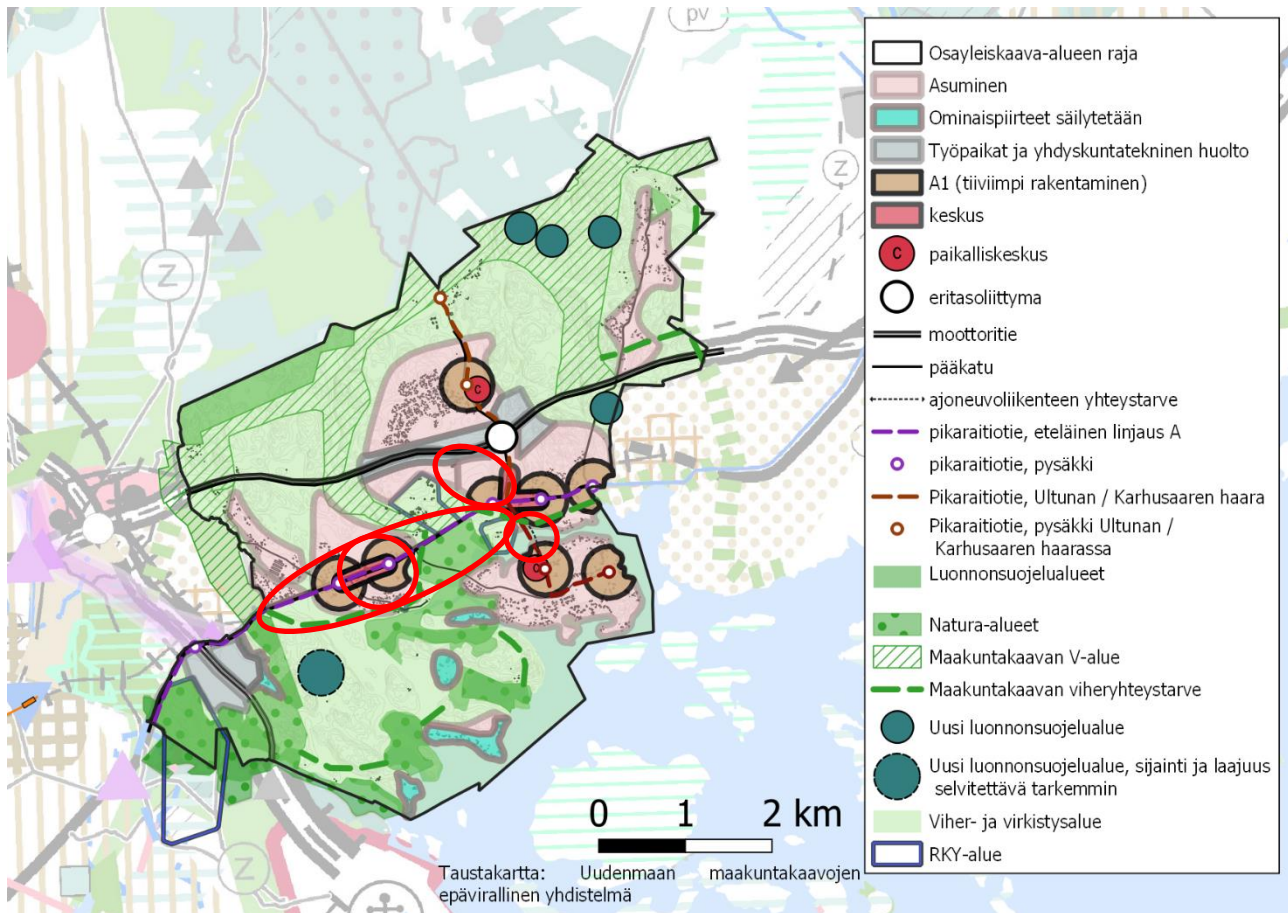

KUVA 24 SKENAARIO 4 MINIMI RATIKKAKAUPUNKI, POHJOINEN LINJAUS. HELSINGIN KAUPUNKI 2022.

Skenaario 4 pikaraitiotien **pohjoinen linjaus** kulkee Sotungintien risteyksestä Uudelta Porvoontieltä pohjoiseen moottoritien tuntumaan, Östersundomin kartanoalueen pohjoispuolelle ja sieltä edelleen Sipoon rajalle. Pohjois-eteläsuuntainen yhteys kulkee Ultunan ja Karhusaaren välillä. Raitiotielinjan ympärillä on keskukset Sotungintien alun ja Sakarinmäen tuntumassa, sekä kaksi paikalliskeskusta Ultunassa ja Karhusaareissa. Pääkadun vaihtoehtoinen linjaus mukailee raitiotien linjausta. Pysäkkejä on yhteensä 10, ja niiden ympärillä on keskuksia sekä tiiviimmän rakentamisen alueita.

Pohjoinen linjaus ja tiiviin rakentamisen alueet linjauksen varrella vaikuttavat Östersundomin kartanon RKY-alueen reuna-alueisiin. Asuinrakentamisen alueet sijoittuvat osittain maakunnallisesti arvokkaalle Östersundomin maisema-alueelle. Mahdollinen pääkadun linjaus pohjoisessa muuttaa Uuden Porvoontien merkitystä sekä vaikuttaa Östersundomin kartanon pohjoisiin reuna-alueisiin.

”Minimi ratikkakaupunki” eteläinen linjaus A

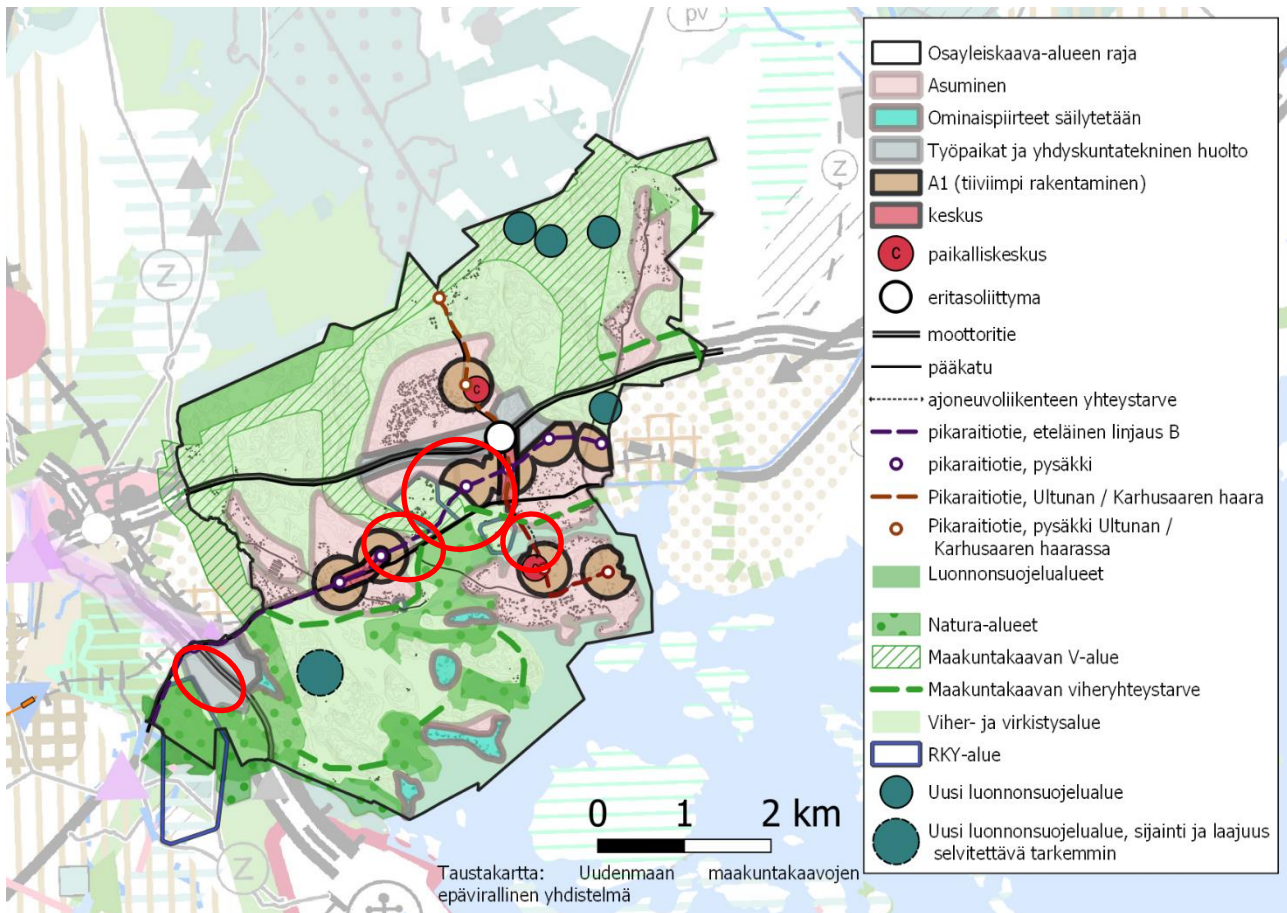

KUVA 25 SKENAARIO 4 MINIMI RATIKKAKAUPUNKI, ETELÄINEN LINJAUS A. HELSINGIN KAUPUNKI 2022.

Skenaario 4 pikaraitiotien **eteläinen linjaus A** kulkee olemassa olevaa Uutta Porvoontietä mukaillen. Raitiotielinjaus kulkee maakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen läpi maakunnallisesti arvokasta Uutta Porvoontietä pitkin. Pohjois-eteläsuuntainen yhteys mukailee olemassa olevaa Knutersintietä. Ratikkalinjaus vaikuttaa maakunnallisesti arvokkaan Uuden Porvoontien maisemaan ja tien asuun. Tien linjaus säilyy, ympäröivä maisema muuttuu rakentamisen myötä. Siltayhteystarve Korsnäsän ja Karhusaaren välillä vaikuttaa Björkuddenin, Björntorpin, Widixin ja Korsnäsbyggnan maisemiin ja alueisiin.

Uuden Porvoontien läheisyydessä olevat muinaisjäännökset voivat vahingoittua rakentamisen tai rakentamisen aikaisten järjestelyjen vuoksi. Rakentamisen alueet sijoittuvat osittain maakunnallisesti arvokkaalle Östersundomin alueelle. Ratikkalinjaus kulkee maakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen läpi Uudella Porvoontiellä. Maisemarakenne säilyy entisellään, ja Uusi Porvoontie alueen pääkulkuyhteytenä säilyy. Linjauksen varrelle sijoittuvien keskusta-alueiden vaikutukset Östersundomin arvokkaaseen maisema-alueeseen ovat linjausvaihtoehdoista kaikkein pienimmät.

”Minimi ratikkakaupunki” eteläinen linjaus B

KUVA 26 SKENAARIO 4 MINIMI RATIKKAKAUPUNKI, ETELÄINEN LINJAUS B. HELSINGIN KAUPUNKI 2022.

Eteläinen linjaus B kulkee Östersundomin kartanon RKY-alueen läpi. Ratikkalinjaus vaikuttaa RKY-alueen maisemaan ja kulttuuriympäristöön. RKY-alueen eteläisen osan luonne avoimena viljelyalueena ja ruovikkoalueen reunana muuttuu. Keskusta-alueet ja tiiviimmän rakentamisen alueet sijoittuvat maakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle sekä sen reunamille.

Raitiotielinjaus halkoo Östersundomin kartanon RKY-aluetta ja maakunnallisesti arvokasta Östersundomin maisemaa ennen rakentamattomalla alueella Uuden Porvoontien pohjoispuolella. Keskusta-alueet ja tiiviin rakentamisen alueet vaikuttavat maisemakokonaisuuden kokoon ja muuttavat sen reuna-alueita. Raitiotielinjakuksen rakentaminen voi avata peltoalueen näkymiä Uudelta Porvoontieltä kohti Östersundomin kartanoa.

Lisääntyvä käyttö ja rakentaminen tuovat muutospaineita olemassa olevalle tiestölle. Teiden korkotasojen muuttaminen, linjausten oikaiseminen ja muuttaminen sekä tien asun muuttaminen muuttavat tien lähimaisemaa.

Taulukko ”Minimi ratikkakaupunki”

Teema	Skenaario 4 ”Minimi ratikkakaupunki” kaikki linjaukset	Pohjoinen linjaus	Eteläinen linjaus A	Eteläinen linjaus B
<p>Vaikutukset kulttuuriympäristöön</p>	<p>Alueen luonne ja kyläkuva muuttuu. Avoimet viljelyalueet vähenevät. Silta Korsnässundetin yli muuttaa Björkuddenin, Korsnäsbyggnan, Widixin ja Björntorpin näkymiä sekä maakunnallisesti arvokkaan kulttuuriympäristön reuna-alueita.</p> <p>Kulttuuriympäristöjen reuna-alueille rakentuu asuinalueita ja keskustatoimintoja, ja maisemakokonaisuuksien reuna-alueet muuttuvat. Mahdollinen täydennysrakentaminen kulttuuriympäristöjen alueilla voi vaikuttaa pitkällä aikavälillä alueen maiseman ja kulttuuriympäristön eheyteen.</p> <p>Avointa maisematilaa säilyy maakunnallisesti arvokkaalla alueella. Kulttuuriympäristöt ovat osuutta kaupunkirakennetta. Kulttuuriympäristöt ja säilyvä rakennuskanta on alueen identiteetti- ja vetovoimatekijä.</p> <p>Väljä rakentaminen antaa mahdollisuuksia kulttuuriympäristöjen huomioimisen tarkemmassa suunnittelussa.</p>	<p>Tiiviin rakentamisen alueet Östersundomin kartanon ympärillä pienentävät maakunnallisesti arvokasta kulttuurimaisemaa ja muuttavat kartanon ympäristön reuna-alueita.</p>	<p>Pikaraitiotielinjaus kulkee Uuden Porvoontien mukaisesti ja muuttaa näin tien asua ja maisemaa sekä käyttötappaa.</p> <p>Tie säilyttää luonteensa alueen tärkeimpänä kulkuyhteytenä.</p>	<p>Raitiotielinjaus halkoo Östersundomin kartanon RKY alueen ja maakunnallisesti arvokkaan Östersundomin kulttuurimaisemaa ja muuttaa kulttuuriympäristön ja maisemakokonaisuuden luonnetta.</p>
<p>Vaikutukset maisemakuvaan ja maisemarakenteeseen</p>	<p>Maisemakuva ja maisemarakenne muuttuvat uuden rakentamisen ja liikennejärjestelmän myötä.</p> <p>Avointa maisematilaa säilyy maakunnallisesti arvokkaalla alueella.</p> <p>Väljä rakentaminen mahdollistaa rakennusten sijoittamisen maisemaa huomioivalla tavalla.</p>	<p>Pikaraitiotielinjaus vaikuttaa maisemakuvaan sekä näkymiin kulkien ennen rakentamattomien alueiden läpi.</p>	<p>Eteläinen raitiotielinjaus tukeutuu olemassa olevaan liikenneverkkoon, ja uuden rakentamisen alueet sijoittuvat ensisijaisesti jo rakennetuille alueille. Maisemakuva ja rakenne muuttuu uusien rakentamisen alueiden myötä.</p>	<p>Raitiotielinjaus vaikuttaa maisemakuvaan sekä näkymiin Östersundomin kartanon RKY alueella ja maakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella muuttaen maankäyttöä ja alueen maiseman ominaisluonnetta.</p>

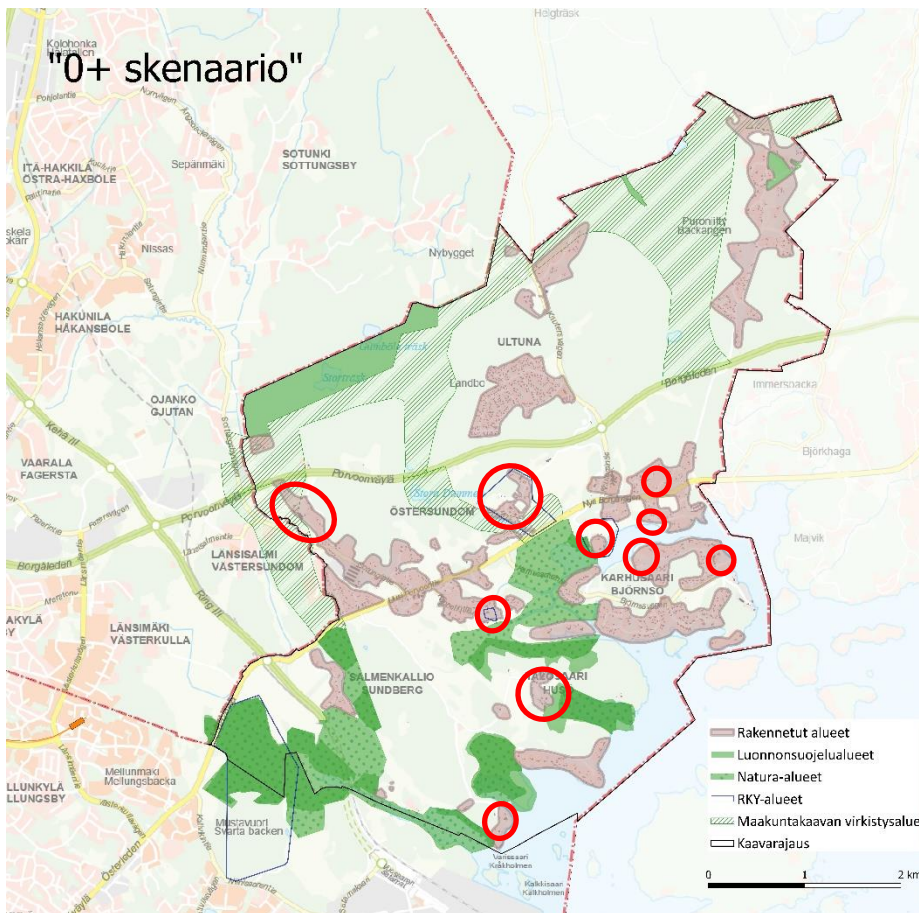
Teema	Skenaario 4 "Minimi ratikkakaupunki" kaikki linjaukset	Pohjoinen linjaus	Eteläinen linjaus A	Eteläinen linjaus B
Vaikutukset muinaisjäännöksiin	Virkistyskäytön lisääntyminen voi aiheuttaa muinaisjäännösten kulumista. Karhusaaren rantojen rakentaminen voi vaikuttaa alueen mahdolliseen vedenalaiseen kulttuuriperintöön.		Ratikkalinjan varrelle sijoittuvat keskusta-alueet sekä itse ratikkalinjaus voivat vaikuttaa Uuden Porvoontien varrella oleviin muinaisjäännös-kohteisiin ja -alueisiin rakentamisaikaisen häiriöiden sekä lisääntyneen käyttöpaineen myötä. Etenkin Massängenin röykkiöhaudat ja Kappelintien tuntumassa olevat muinaisjäännösalueet ovat alttiita vaikutuksille.	Suuntaa antava ratikkalinjaus kulkee Lass-Bengts Skeppasin historiallisen asuinpaikan läpi.
RKY Vaikutukset Östersundomin kartanoon, kappeliin ja Björkuddeniin sekä Mustavuoreen	Silta Korsnässundetin yli vaikuttaa Björkuddenin maisemaan. Työpaikka- ja yhdyskuntateknisen huollon alue Itäväylän eteläpuolella voi vaikuttaa Mustavuoren reuna-alueeseen.			Raitiotielinjaus halkoo Östersundomin kartanon maakunnallisesti arvokkaan kulttuurimaiseman ja RKY alueen eteläosaa ja heikentää kulttuuriympäristön kokonaisluonnetta ja vähentää sen arvoja. Manakäyttö muuttuu. Keskusta-alueet ja tiiviin rakentamisen alueet sijaitsevat osittain maakunnallisesti arvokkaassa kulttuuriympäristössä.
Maakunnallinen Vaikutukset Östersundomin kulttuurimaisemaan sekä Mustavuoreen	Asuinrakentamisen alueet sijoittuvat osittain maakunnallisesti arvokkaalle Östersundomin kulttuurimaisema-alueelle. Björkuddenin reuna-alue muuttuu silta-alueiden myötä. Virkistyskäytön lisääntyminen voi aiheuttaa alueiden kulumista.			

Teema	Skenaario 4 "Minimi ratikakakupunki" kaikki linjaukset	Pohjoinen linjaus	Eteläinen linjaus A	Eteläinen linjaus B
Maakunnallinen ja paikallinen Vaikutukset maakunnallisesti arvokkaaseen Uuteen Porvoontiehen sekä historialliseen tiestöön	Lisääntyvä käyttö ja rakentaminen tuovat muutospaineita olemassa ollevalle tiestölle. Teiden korotason nosto, linjausten oikaiseminen ja muuttaminen sekä tien asun muuttaminen muuttavat tien asua ja maisemaa.	Pikaraitiotielinjaus kulkee osittain maakunnallisesti arvokkaalla Uudella Porvoontiellä. Näiltä osin tien maisema ja asu muuttuu, ja tie säilyy näiltä osin alueen pääkulkuyhteytenä.	Pikaraitiotielinjaus kulkee maakunnallisesti arvokkaalla Uudella Porvoontiellä. Näiltä osin tien maisema ja asu muuttuu, ja tie säilyy näiltä osin alueen pääkulkuyhteytenä.	Pikaraitiotielinjaus kulkee osittain maakunnallisesti arvokkaalla Uudella Porvoontiellä. Näiltä osin tien maisema ja asu muuttuu, ja tie säilyy näiltä osin alueen pääkulkuyhteytenä.
Paikallinen Vaikutukset paikallisesti arvokkaisiin maisema-alueisiin sekä rakennuksiin	Useat paikallisesti arvokkaat rakennukset sijaitsevat asuin- tai keskustointiminta-alueilla. Väljä rakentaminen antaa mahdollisuuksia arvokkaiden rakennusten huomioimisen tarkemmassa suunnittelussa.	Linjaus ja pysäkin ympärille sijoittuva tiiviin rakentamisen alue sijoittuu Rödje-Fantsin ja Karlvikin läheisyyteen.	Linjaus ja pysäkin ympärille sijoittuva tiiviin rakentamisen alue sijoittuu Rödje-Fantsin ja Lass-Bengtsin läheisyyteen.	Linjaus ja pysäkin ympärille sijoittuva tiiviin rakentamisen alue sijoittuu Rödje-Fantsin ja Lass-Bengtsin läheisyyteen.
Ylirajainen, maakunnallinen Vaikutukset Mustavuoreen, Länsisalmen kulttuuri- maisemaan ja Helsingin höyrylaivareittien kesähuvila-asutukseen	Työpaikka- ja yhdyskuntateknisen huollon alue Itäväylän eteläpuolella vaikuttaa Länsisalmen maakunnallisesti arvokkaaseen viljelymaisemaan sijoittuen viljelyalueelle osittain sen eteläosaan. Käyttöpaine lisää kulumista. Karhusaaren rakentaminen voi vaikuttaa Sipoon saariston Helsingin höyrylaivareittien kesähuvila-asutuksen maisemiin rantarakentamisen ja rantakasvillisuuden muuttumisen myötä.			
Paikallinen Vaikutukset muihin arvokkaisiin kohteisiin	Täydennysrakentaminen voi pienentää niittyalueiden alaa. Säilyvät niityt ja perinneympäristöt voivat kasvaa umpeen ilman hoitoa ja ylläpitoa. Lisääntyvä käyttö voi aiheuttaa kulumista.			Pikaraitiotielinjaus kulkee arvokkaiden niittyalueiden läpi.

Teema	Skenaario 4"Minimi ratikakakupunki" kaikki linjaukset	Pohjoinen linjaus	Eteläinen linjaus A	Eteläinen linjaus B
Käyttö ja identiteetti	Kulttuuriympäristöt ovat osa kaupunkirakennetta ja asukkaiden kerroksellista arkiympäristöä. Omaleimainen kulttuuriympäristö on alueen identiteettitekijä. Muutuva maankäyttö lisää säilyvien kohteiden tunnettavuutta. Mahdollisuudet kulttuurihistoriallisten rakennuksen ja kulttuuri-maisemien käytölle, hyödyntämiselle ja ylläpitämiselle lisääntyvät ja voivat muuttua.			
JOHTOPÄÄTÖS	<p>Silta Korsnäsissä muuttaa Björkuddenin (RKY), Björntorpin, Widixin ja Korsnäsbyrgan maisemaa ja näkymiä sekä maakunnallisesti arvokkaan kulttuurimaiseman reuna-alueisiin.</p> <p>Kerroksellinen, kaupunkirakenteen osana säilyvä kulttuurimaisema ja arvokas rakennuskanta ovat alueen identiteetti- ja vetovoimatekijä.</p> <p>Vaikutukset kulttuuriympäristöön ovat vähäiset. Väljä rakentaminen mahdollistaa kulttuuriympäristökohteiden huomioimisen täydennysrakentamisessa.</p>	<p>Maisema muuttuu voimakkaasti kartanon pohjoispuolella. Raitiotielinjaus ja vaihtoehtoinen pääkadun linjaus muuttavat Östersundomin kartanon RKY alueen ja maakunnallisesti arvokkaan alueen reuna-alueita.</p> <p>Maakunnallisesti arvokas Uuden Porvoontien asu ja käyttötapa muuttuu, mutta se säilyttää merkityksensä alueen tärkeimpänä kulku-yhteytenä.</p>	<p>Linjauksen keskusta-alueiden vaikutukset Östersundomin arvokkaaseen maisema-alueeseen ovat kaikkein pienimmät. Uuden Porvoontien käyttö ja asu muuttuu raitiotielinjakuksen myötä.</p> <p>Raitiotielinjauksella voi olla vaikutuksia tienvarren muinaisjäänöksiin.</p>	<p>Pikaraitiotielinjaus muuttaa valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja paikallisesti arvokasta Östersundomin kulttuurimaisemaa kulkemalla sen läpi.</p>

4.5 Skenaario 0+ ”Vakiintuneiden pientaloalueiden täydentäminen”

KUVA 27 SKENAARIO 0+ VAKIINTUNEIDEN PIENTALOALUEIDEN TÄYDENTÄMISSKENAARIO. PUNAISELLA YMPYRÖITY ALUEET, JOISSA SKENAARIO VOI VAIKUTTAA KULTTUURIYMPÄRISTÖIHIN ENITEN. HELSINGIN KAUPUNKI 2022.

Skenaario 0+ eroaa maakuntakaavasta. Skenaarion maankäyttö painottuu olemassa olevan maankäytön jatkumiseen ja jo rakennettujen alueiden tiivistämiseen. Uusien asukkaiden potentiaali on noin 3 000–6 000. Skenaariossa ei ole esitetty uusia rakentamisen alueita eikä uutta liikennejärjestelmää. Mahdollinen täydennysrakentaminen kulttuuriympäristöjen alueilla voi vaikuttaa pitkällä aikavälillä alueen maiseman ja kulttuuriympäristön eheyteen. Vaikutuksia voidaan hillitä tarkemman suunnittelun keinoin. Kulttuuriympäristöt säilyvät ennallaan.

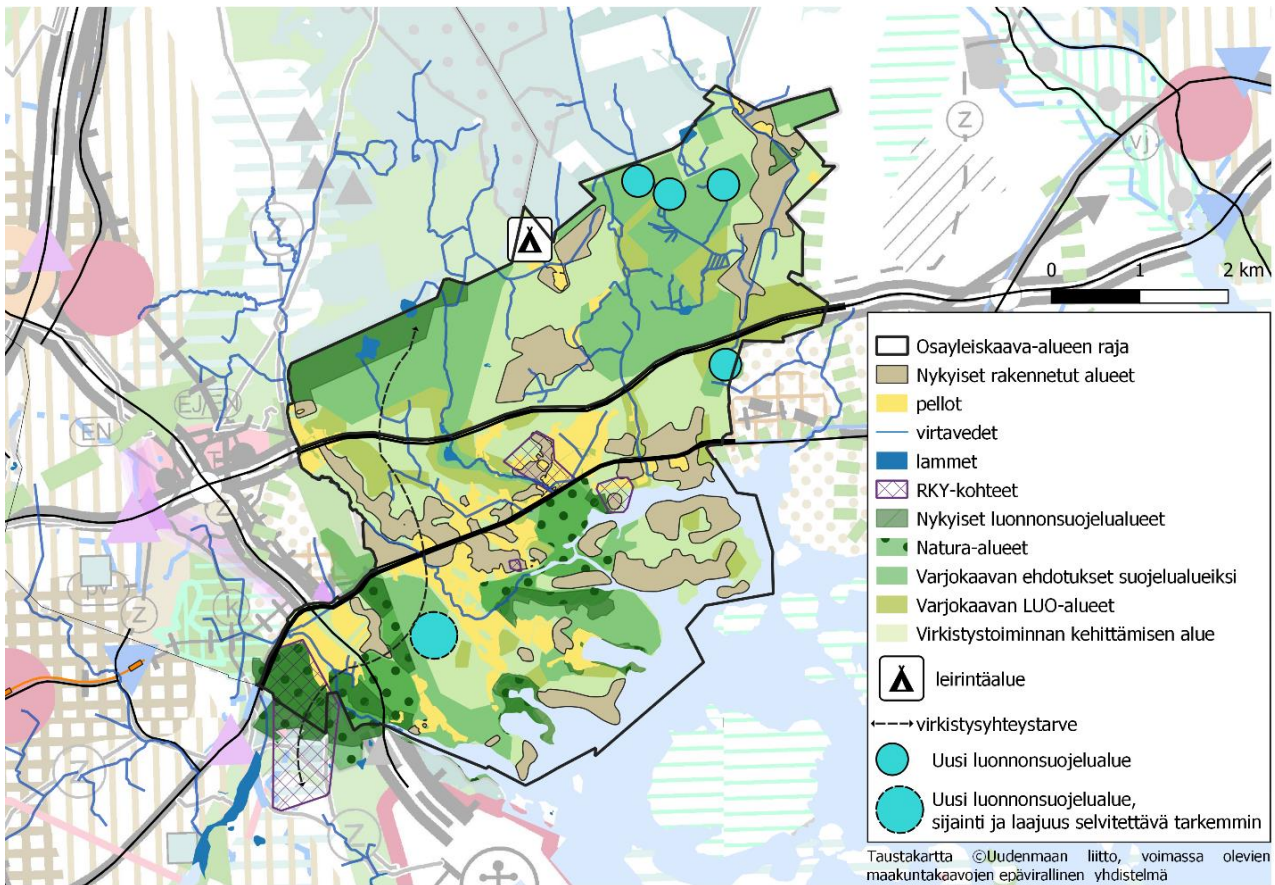
Alueen toiminnallinen kokonaisuus säilyy ja kulttuuriympäristöt säilyvät ennallaan. Myös avoimet maisematilat pitkään käytössä olleilla tuotantomaisemilla voi säilyä, mikäli viljelykäyttö jatkuu. Täydennysrakentaminen voi vaikuttaa alueen arvokkaisiin rakennetun kulttuuriympäristön kohteisiin ja niiden reuna-alueisiin. Myös maisemakokonaisuuksien eheys voi muuttua, mikäli täydennysrakentamista ei soviteta alueiden arvoihin. Täydennysrakentamisen vaikutukset tulee arvioida ja niihin voi vaikuttaa tarkemman suunnittelun tasolla.

Taulukko ”Vakiintuneiden pientaloalueiden täydentäminen”

Teema	Skenaario ”Vakiintuneiden pientaloalueiden täydentäminen”
Vaikutukset kulttuuriympäristöön	<p>Mahdollinen täydennysrakentaminen kulttuuriympäristöjen alueilla voi muuttaa pitkällä aikavälillä alueen maisemaa ja kulttuuriympäristön eheyttä.</p> <p>Alueen toiminnallinen kokonaisuus säilyy. Alueen kokonaisluonne säilyy ennallaan, ja kerroksellisuus lisääntyy täydennysrakentamisen myötä. Kulttuuriympäristöjen alkuperäinen luonne ja pitkään jatkunut käyttö säilyy. Viljelyn mahdollinen jatkuminen säilyttää avoimia peltomaisemia alkuperäisessä käytössä.</p>
Vaikutukset maisemakuvaan ja maisemarakenteeseen	<p>Maisemakuva ja maisemarakenne säilyvät lähes ennallaan. Täydennysrakentaminen tiivistää rakennettuja alueita.</p>
Vaikutukset muinaisjäänöksiin	<p>Vaikutukset muinaisjäänöksiin ovat tapauskohtaisia, ja tarkentuvat tarkemman suunnittelun vaiheessa.</p> <p>Muinaisjäänösten näkyminen osana rakennettua ympäristöä tuo alueelle ajallista kerroksellisuutta ja on identiteettiä tekijä.</p>
RKY Vaikutukset Östersundomin kartanoon, kappeliin ja Björkuddeniin sekä Mustavuoreen	<p>Asukkaiden määrän lisääntyminen voi lisätä käyttöpainetta kartanon, kappelin ja Mustavuoren alueelle. Reuna-alueiden rakentaminen voi muuttaa maisemakokonsuoksien eheyttä.</p>
Maakunnallinen Vaikutukset Östersundomin kulttuurimaisemaan sekä Mustavuoreen	<p>Täydennysrakentaminen maakunnallisesti arvokkaalle Östersundomin kulttuurimaisemalle voi vaikuttaa maisemakokonsuuden eheyteen. Reuna-alueet voivat heikentyä.</p>
Maakunnallinen ja paikallinen Vaikutukset maakunnallisesti arvokkaaseen Uuteen Porvoontiehen sekä historialliseen tiestöön	<p>Alueen tieverkosto ja -hierarkia säilyy entisen kaltaisena. Lisääntyvä käyttöpaine voi vaikuttaa tiestön asuun ja linjauksiin.</p>
Paikallinen Vaikutukset paikallisesti arvokkaisiin maisemaluaisiin rakennuksiin	<p>Alueiden maatalouskäyttö voi jatkua ja viljelymaisemat säilyvät avoimena.</p> <p>Vaikutukset riippuvat tarkemmista suunnitelmista sekä maanomistajien valinnoista. Vaikutukset tulee arvioida ja niihin voi vaikuttaa tarkemman suunnittelun tasolla.</p>
Ylirajainen, maakunnallinen Vaikutukset Länsisalmen kulttuurimaisemaan ja Helsingin höyrylaiva-reittien kesähuvila-asutukseen	<p>Asukkaiden määrän lisääntyessä käyttöpaine ja kulutus huvila-asutuksen saarialueille voi lisääntyä. Karhusaaren täydennysrakentaminen voi vaikuttaa saariston näkyisiin.</p>
Paikallinen Vaikutukset muihin arvokkaisiin kohteisiin	<p>Täydennysrakentaminen ja käyttöpaineen maltillinen kasvu voi vähentää niittyalueita ja perinneympäristöjä. Niityt ja perinneympäristöt voivat kasvaa umpeen ilman hoitoa ja ylläpitoa.</p> <p>Lisääntyvä virkistyskäyttö voi lisätä niittyalueiden arvostusta ja kunnossapitoa.</p>
Käyttö ja identiteetti	<p>Kulttuuriympäristöjen tunnettuus ja käyttö lisääntyy.</p>

JOHTOPÄÄTÖS	<p>Täydennysrakentaminen voi muuttaa kulttuuriympäristöjen kokonaisuutta. Lisääntyvä käyttöpaine voi aiheuttaa kulutusta kulttuuriympäristökohteille.</p> <p>Kulttuuriympäristöjen tunnettuus lisääntyy.</p> <p>Vaikutukset kulttuuriympäristöihin ja maisemaan ovat hyvin vähäiset ja liittyvät täydennysrakentamisen laatuun sekä käytön jatkuvuuteen. Täydennysrakentamisen vaikutukset kulttuuriympäristöihin ja arvokkaisiin rakennuskohteisiin tulee arvioida tapauskohtaisesti tarkemman suunnittelun yhteydessä.</p>
--------------------	---

4.6 Skenaario 0++ ”Virkistyksen, luonnonsuojelun ja matkailun Östersundom”

KUVA 28 SKENAARIO 0++, VIRKISTYKSEN, LUONNONSUOJELUN JA MATKAILUN ÖSTERSUNDOM. HELSINGIN KAUPUNKI 2022.

Skenaario 0++ ”Virkistyksen, luonnonsuojelun ja matkailun Östersundom” eroaa maakuntakaavasta. Skenaariossa alueen painopisteet ovat luonnossa, virkistyksessä ja matkailussa. Skenaariossa on osoitettu merkittävä lisäys luonnonsuojelualueiden pinta-alaan. Laaja virkistysverkoston kokonaisuus, kulttuuriympäristön arvojen vaaliminen ja erilaiset luontoharrastusten mahdollisuudet huomioidaan. Uusien asukkaiden määrä on noin 3 000–6 000 tiivistyillä nykyisillä rakennetuilla alueilla. Alueelle on osoitettu uusi leirintäalueen sekä virkistysyhteyden tarve Mustavuorelta Sipoonkorven kansallispuistoon. Lisäksi skenaarioon on nostettu ehdotukset uusiksi luonnonsuojelualueiksi sekä virkistystoiminnan kehittämisen alueet. Alueen liikennejärjestelmä ei muutu. Alueen asumisen ja virkistyksen kulkeminen perustuu autoiluun. Täydennysrakentamisen vaikutukset rakennetun ympäristön kohteisiin on arvioitava tarkemman suunnittelun tasolla.

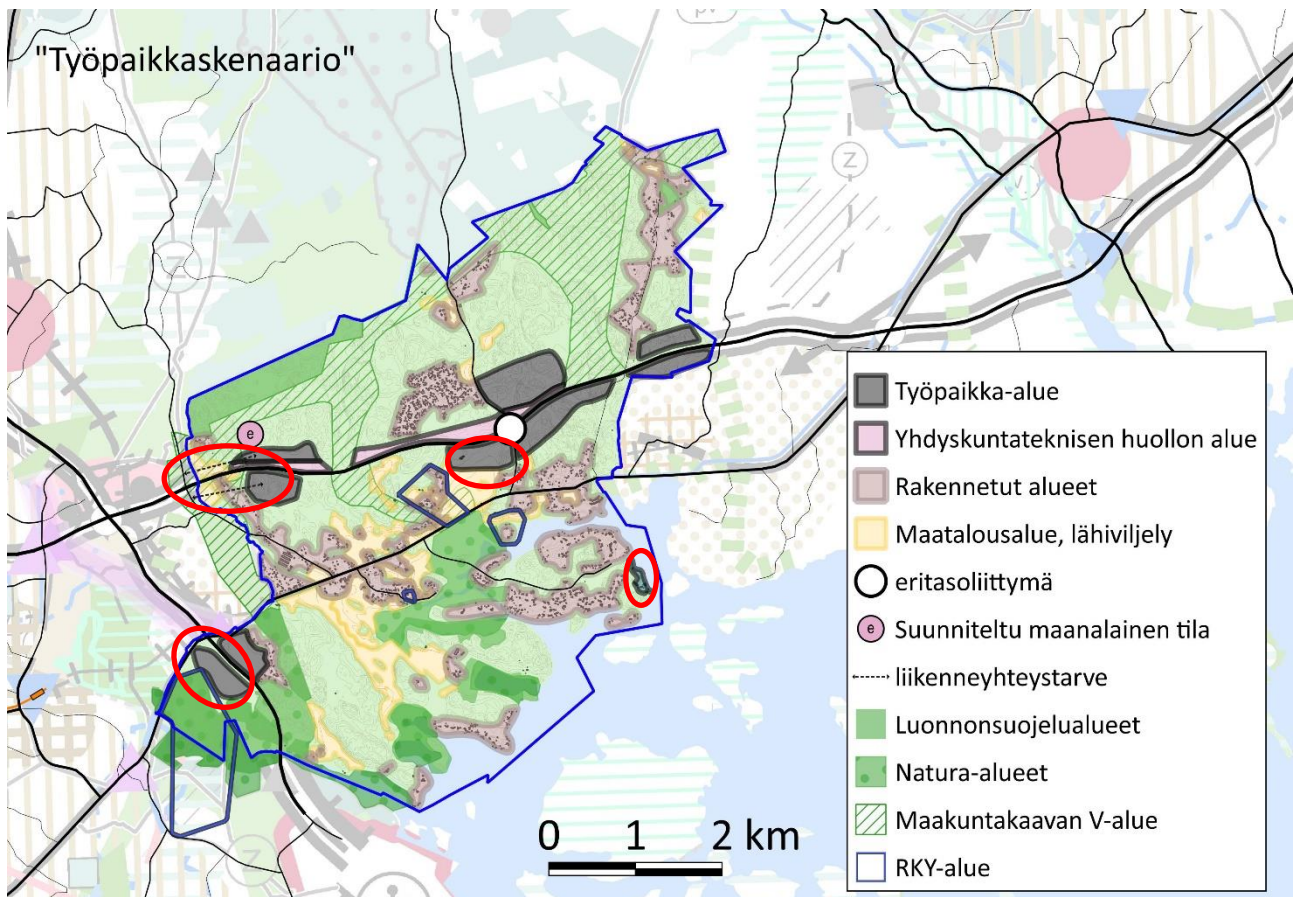
Alueen toiminnallinen kokonaisuus säilyy ja kehittyä edelleen. Viljelyalueiden käyttö jatkunee. Kulttuuriympäristöjen ja luonnon rooli alueen identiteettitekijänä korostuu. Käyttöpaine sekä luonnonympäristöille että kulttuuriympäristöille lisääntyy uusien asukkaiden sekä etenkin matkailu- ja virkistyskäytön myötä. Alueen rakentaminen kohdistuu olemassa oleville pientaloalueille. Täydennysrakentaminen voi vaikuttaa alueen rakennetun kulttuuriympäristön kohteisiin. Vaikutuksia on tarkasteltava ja niihin voi vaikuttaa tarkemman suunnittelun tasolla.

Taulukko ”Virkistyksen, luonnonsuojelun ja matkailun Östersundom”

Teema	Skenaario ”Virkistyksen, luonnonsuojelun ja matkailun Östersundom”
Vaikutukset kulttuuriympäristöön	<p>Lisääntyneen matkailun ja virkistyskäytön myötä alueiden ja kohteiden kulumisen lisääntyy. Rakennusten ja alueiden käyttötapa voi muuttua.</p> <p>Alueen kulttuurihistoriallinen luonne säilynee ennallaan. Kulttuuriympäristöt ovat alueen identiteetti- ja vetovoimatekijä. Kulttuuriympäristöjen potentiaali matkailu- ja virkistyskohteina kasvaa. Tunnettuus lisääntyy.</p> <p>Uuden matkailu- ja/tai virkistysinfran rakentaminen voi tuoda uusia kerroksia kulttuuriympäristöjen ilmeeseen.</p>
Vaikutukset maisemakuvaan ja maisemarakenteeseen	<p>Virkistysreittien rakentaminen ja uuden leirintäalueen perustaminen muokkaavat maisemaa näiltä osin sekä uusien kulkuyhteyksien myötä. Autoilun lisääntyminen lisää parkkialueiden ja toimivan tieverkoston tarpeita.</p> <p>Maisemakuva ja maisemarakenne sekä maiseman hierarkia säilyy. Lisääntyneen matkailun ja virkistyskäytön myötä alueiden kunnossapidon, maisemanhoidon ja kehittämisen mahdollisuudet voivat parantua. Uusien luonnonsuojelualueiden perustaminen säilyttää maisemaa näiltä osin.</p>
Vaikutukset muinaisjäännöksiin	<p>Muinaisjäännökset voivat kuluu lisääntyneen käyttöpaineen myötä. Vesiliikenteen ja mahdollisen vedenalaisen matkailun lisääntyessä vedenalaisten kohteiden kulumisen lisääntyminen on mahdollista.</p> <p>Muinaisjäännökset voiva olla virkistyksen ja matkailun kohteita. Maisemassa näkyvät muinaisjäännökset ovat alueen identiteettitekijä. Kohteiden tunnettuus lisääntyy. Vedenalaisen kulttuuriperinnön tunnettuus voi lisääntyä.</p>
RKY Vaikutukset Östersundomin kartanoon, kappeliin ja Björkuddeniin sekä Mustavuoreen	<p>Käyttöpaineen kasvun myötä kulumisen lisääntyy.</p> <p>Tunnettuus lisääntyy. RKY-alueiden potentiaali matkailu- ja virkistyskohteina kasvaa.</p>
Maakunnallinen Vaikutukset Östersundomin kulttuurimaisemaan sekä Mustavuoreen	<p>Virkistyskäytön lisääntyminen voi aiheuttaa alueiden kulumista.</p> <p>Viljelytoiminta voi jatkua, mikä säilyttää olemassa olevia avoimia viljelymaisemia.</p>
Maakunnallinen ja paikallinen Vaikutukset maakunnallisesti arvokkaaseen Uuteen Porvoontiehen sekä paikallisesti arvokkaaseen historialliseen tiestöön	<p>Lisääntynyt käyttö ja autoriippuvuus sekä asukkaille että virkistyspalveluita käyttäville lisää tiestön käyttöpainetta sekä laatuvaatimuksia.</p> <p>Historiallisen tiestön hierarkia säilyy.</p>
Paikallinen Vaikutukset paikallisesti arvokkaisiin maisema-alueisiin sekä rakennuksiin	<p>Viljelytoiminnan mahdollinen jatkuminen säilyttää olemassa olevia avoimia viljelymaisemia. Paikallinen rakennushistoria on osa alueen identiteettiä. Rakennusten käyttö säilyttää arvokkaita kohteita.</p>
Ylirajainen, maakunnallinen Vaikutukset Länsisalmen kulttuurimaisemaan ja Helsingin höyrylaivareittien kesähuvila-asutukseen	<p>Lisääntyvä käyttöpaine voi kuluttaa etenkin saariston kulttuuriympäristöaluetta.</p> <p>Lisääntyvä matkailu mahdollistaa ylirajaisen yhteistyön ja läheisten kulttuuriympäristökohteiden ja -alueiden tunnettuuden lisääntymisen.</p>
Paikallinen Vaikutukset muihin arvokkaisiin kohteisiin	<p>Niityt ja perinneympäristöt voivat kasvaa umpeen ilman hoitoa ja ylläpitoa.</p> <p>Lisääntyvä virkistyskäyttö ja matkailu voi lisätä niittyalueiden arvostusta ja kunnossapitoa.</p>

<p>Käyttö ja identiteetti</p>	<p>Rakennetun kulttuuriympäristön kohteiden yksityisomistus vaikuttaa alueiden käyttöön ja kohteiden kehittämiseen. Yksityisomistuksessa olevat kohteet voivat kohdata lisääntyvän käytön tuomia negatiivisia lieveilmiöitä.</p> <p>Virkistysalueiden limittyminen osaksi kulttuuriympäristöjä lisää kulttuuriympäristön kohteiden tunnettuutta, käyttöä ja taloudellista potentiaalia.</p> <p>Alueen kulttuuriympäristöt, -maisemat sekä rakennetun ympäristön kohteet ovat osa alueen imagoa ja identiteettiä, jota voidaan hyödyntää palvelujen tarjonnassa, markkinoinnissa ja tunnettavuuden lisäämisessä.</p>
<p>JOHTOPÄÄTÖS</p>	<p>Lisääntyneen matkailun ja virkistyskäytön myötä alueiden ja kohteiden kuluminen lisääntyy. Rakennusten ja alueiden käyttötapa voi muuttua.</p> <p>Vaikutukset kulttuuriympäristöihin ovat vähäiset. Kulttuuriympäristöjen imago- sekä identiteettimerkitys ja kaupallinen potentiaali korostuvat. Kulttuuriympäristöt voivat olla yksi matkailua edistävä vetovoimatekijä. Lisääntyvä matkailu mahdollistaa myös uudenlaisten kulttuuriympäristöjä hyödyntävien liiketoimintojen kehittämistä alueelle.</p>

4.7 Skenaario 0++ ”Työpaikkojen Östersundom”

KUVA 29 SKENAARIO 0++TYÖPAIKKASKENAARIO. PUNAISILLA YMPYRÖITY ALUEET, JOISSA SKENAARIO VOI VAIKUTTAA KULTTUURIYMPÄRISTÖIHIN ENITEN. HELSINGIN KAUPUNKI 2022.

Skenaariossa 0++ ”Työpaikkojen Östersundom” Porvoon moottoritien varteen sekä Kehä III ja Itäväylän tuntumaan on visioitu työpaikka- ja yhdyskuntateknisen huollon alueita. Norbergetin ja Gumbölen työpaikka-alueilta on liikenneyhteystarpeet länteen. Asuinrakentaminen painottuu nykyisten pientaloalueiden lisärakentamismahdollisuuksilla. Uusia asukkaita on noin 3000–6000. Uusia työpaikkoja sekä työpaikka-alueille että palveluihin tulee arviolta 1 000–4 000.

Alueen toiminnallinen kokonaisuus säilyy. Viljely jatkunee pitkään käytössä olleilla peltoalueilla. Olemassa olevien asuinalueiden täydennysrakentaminen voi vaikuttaa alueen muinaisjäännöksiin ja alueiden laatuun, mutta näihin voidaan vaikuttaa tarkemman suunnittelun tasolla. Pitkän aikavälin vaikutus on kohteiden lisääntyvä käyttöpaine. Rakennusten käyttötavat voivat muuttua.

Työpaikka-alue Knutersintien länsipuolella sijoittuu osittain Östersundomin kartanon avoimeen maisemakokonaisuuteen. Norbergetin liikenneyhteystarve voi vahingoittaa kivikautista asuinpaikkaa, Gumbölen liikenneyhteystarve vaikuttaa Mutars-Kusas kokonaisuuteen, historialliseen asuinpaikkaan ja viljelymaisemaan. Karhusaaren satamaan sijoittuvat uudet toiminnot sekä Karhusaaren täydennysrakentaminen voivat muuttaa näkymiä Sipoon saariston höyrylaivareittien kesähuvila-asutukselta.

Taulukko ”Työpaikkojen Östersundom”

Teema	Skenaario ”Työpaikkojen Östersundom”
Vaikutukset kulttuuriympäristöön	<p>Työpaikka-alue Uuden Porvoontien ja Knutersintien lounaispuolella sijoittuu osin maakunnallisesti arvokkaalle Östersundomin maisema-alueelle ja pienentää pitkään käytössä olleen viljelyalueen alaa. Työpaikka-alue Itäväylän ja Kehä III tuntumassa sijoittuu Mustavuoren reuna-alueelle. Norbergetin työpaikka-alue moottoritien eteläpuolella vaikuttaa Mutars-Kusasin paikallisesti arvokkaaseen viljelymaisemaan.</p> <p>Alueen toiminnallinen kokonaisuus säilyy. Kulttuuriympäristöjen alkuperäinen luonne ja pitkään jatkunut käyttö säilyy ennallaan. Viljelyn mahdollinen jatkuminen säilyttää avoimia peltomaisemia alkuperäisessä käytössä. Kulttuuriympäristökohteita voidaan hyödyntää liiketoiminnassa.</p> <p>Täydennysrakentaminen tiivistää olemassa olevia asuinalueita. Vaikutukset rakennettuun kulttuuriympäristöön on arvioitava tarkemman suunnittelun tasolla.</p>
Vaikutukset maisemakuvaan ja maisemarakentamiseen	<p>Työpaikka-alueet vaikuttavat kulttuuriympäristöjen maisemakokonaisuuksien reuna-alueisiin Mustavuoren ja Mutars-Kusasin läheisyydessä. Työpaikka- ja yhdyskuntateknisen huollon alueet sijoittuvat osin aiemmin rakentamattomille metsäalueille ja Östersundomin kartanon sekä Mustavuoren viereisille avoimille peltoalueille.</p> <p>Viljelyn mahdollinen jatkuminen säilyttää avoimia peltomaisemia ja näkymiä.</p> <p>Suurimmat työpaikka- ja yhdyskuntateknisen huollon alueet sijoittuvat moottoritie välittömään läheisyyteen, ja vaikutukset maisemaan ovat näiltä osin vähäisiä.</p>
Vaikutukset muinaisjäännöksiin	<p>Norbergetin kivikautisen asuinpaikan päälle sijoittuu likimääräinen työpaikka-alueen merkintä sekä ajoneuvoliikenteen yhteystarve. Ajoneuvoliikenteen suuntaa antava yhteystarvemerkintä on myös Mutars-Kusaksen historiallisen asuinpaikan tuntumassa. Työpaikka-alue Karhusaaren satamassa voi vaikuttaa alueen mahdolliseen vedenalaiseen kulttuuriperintöön.</p>
RKY Vaikutukset Östersundomin kartanoon, kappeliin ja Björkuddeniin sekä Mustavuoreen	<p>Työpaikka-alue Knutersintien länsipuolella sijoittuu Östersundomin kartanon RKY alueen reunaan ja muuttaa näin avoimen maisematilan reuna-alueita ja näkymiä.</p> <p>Työpaikka- ja yhdyskuntateknisen huollon alue Itäväylän ja Kehä III tuntumassa voi vaikuttaa Mustavuoren reuna-alueisiin.</p>
Maakunnallinen Vaikutukset Östersundomin kulttuurimaisemaan sekä Mustavuoreen	<p>Työpaikka-alue Knutersintien länsipuolella sijoittuu osin Östersundomin pitkään käytössä olleelle avoimelle viljelyalueelle maakunnalliseen kulttuurimaisemaan. Työpaikka- ja yhdyskuntateknisen huollon alue Itäväylän ja Kehä III tuntumassa vaikuttaa Mustavuoren reuna-alueisiin sekä Länsisalmen kulttuurimaiseman reuna-alueeseen.</p>
Maakunnallinen ja paikallinen Vaikutukset maakunnallisesti arvokkaaseen Uuteen Porvoontiehen sekä historialliseen tiestöön	<p>Tiestön käyttöpaine kasvaa lisääntyneen asuinrakentamisen ja työpaikka-alueiden myötä. Lisääntyneen käytön myötä parannus- ja kunnostustyöt voivat muuttaa historiallisten teiden asua.</p> <p>Tieverkoston hieraria säilyy ennallaan.</p>
Paikallinen Vaikutukset paikallisesti arvokkaisiin maisema-alueisiin rakennuksiin	<p>Liikenneyhteystarve Gumbölessä vaikuttaa Mutarsin ja Kusasin viljelymaisemaan sekä Krabbäckenin puronvarsimaisemaan kulkien viljelymaisema-alueen läpi. Työpaikka-alue Gumbölessä sijoittuu Mutarsin ja Kusasin viljelymaiseman reuna-alueille.</p> <p>Olemassa olevien asuinalueiden tiivistäminen voi vaikuttaa yksittäisiin rakennuksiin ja rakennuskokonaisuuksiin.</p>

<p>Ylirajainen, maakunnallinen Vaikutukset Länsisalmen kulttuurimaisemaan ja Helsingin höyrylaivareittien kesähuvila-asutukseen</p>	<p>Työpaikka- ja yhdyskuntateknisen huollon alue Itäväylän eteläpuolella vaikuttaa Länsisalmen maakunnallisesti arvokkaaseen viljelymaisemaan sijoittuen viljelyalueelle osittain sen eteläosaan.</p> <p>Työpaikka-alue Karhusaassa voi vaikuttaa Helsingin höyrylaivareittien kesähuvila-asutuksen alueen maisemaan, etenkin sen reuna-alueisiin. Vaikutukset riippuvat rakentamisen luonteesta ja mittakaavasta.</p>
<p>Paikallinen Vaikutukset muihin arvokkaisiin kohteisiin</p>	<p>Niityt ja perinneympäristöt voivat kasvaa umpeen ilman hoitoa ja ylläpitoa.</p>
<p>Käyttö ja identiteetti</p>	<p>Kulttuuriympäristökohteiden käyttö säilyy pääosin ennallaan. Pitkään käytössä olleet maatalousalueet säilyvät alkuperäisessä tai alkuperäisen kaltaisessa käytössä. Alueen kehittyminen työpaikka-alueena voi lisätä kulttuuriympäristöjen hyödyntämisen potentiaalia yritystoiminnassa. Kulttuuriympäristöjen tunnettuus lisääntyy.</p>
<p>JOHTOPÄÄTÖS</p>	<p>Ajoneuvoliikenteen yhteystarve Gumbölen työpaikka-alueella vaikuttaa Mutars-Kusasin avoimeen maisema-alueeseen sekä historialliseen asuinpaikkaan. Työpaikka-alue ja yhteystarve Norrbergetissä voi vahingoittaa alueen muinaisjäänneksiä. Työpaikka-alue Knutersintien länsipuolella sijoittuu osin Östersundomin kartanon maakunnallisesti arvokkaalle, pitkään käytössä olleelle avoimelle viljelyalueelle, ja vaikuttaa maisematilan reuna-alueisiin.</p> <p>Vaikutukset kulttuuriympäristöihin ja maisemaan ovat pääosin vähäiset. Alueen toiminnallinen kokonaisuus säilyy pääosin ennallaan. Herkät kulttuuriympäristöt säilyvät ennallaan. Kulttuuriympäristöjen tunnettuus lisääntyy.</p>

5 Johtopäätökset

5.1 Maankäyttöskenaarioiden vaikutukset kulttuuriympäristöön

Maakuntakaavaan perustuvat maankäyttöskenaariot tulevat toteutuessaan vaikuttamaan alueen maisemaan ja kulttuuriympäristöihin. Tarkastelualue tulee muuttumaan maaseutumaisesta harvaan asutusta alueesta huomattavasti rakennetummaksi kaupunkiympäristöksi. Rakentamisen määrän ja tehokkuuden lisääntyessä huomattavasti myös vaikutukset maisemaan ja kulttuuriympäristöön lisääntyvät. Kulttuuriympäristöjä tulee huomioida tarkemmassa suunnittelussa. Kaikissa maakuntakaavaan perustuvissa skenaarioissa kulttuuriympäristöjä jää osaksi uutta kaupunkirakennetta. Säilyvät kulttuuriympäristöt muistuttavat alueen menneisyyden rakentamisesta, kyläkuvasta ja maankäytöstä. Säilyvät kulttuuriympäristöt ja rakennuskanta ovat alueen identiteetti- ja vetovoimatekijä.

Kaikissa skenaarioissa tarkastelualueen eteläinen osa Vikkullan, Kantarnäsin, Husön ja Ribbingön alueella Ribbingintien pohjoispuolta lukuun ottamatta säilyy ennallaan. Erikseen ominaispiirteiltään säilytettäväksi merkittävät alueet maakuntakaavan mukaisissa skenaarioissa 1–4 ovat rakennushistoriallisesti ja maisemallisesti mielenkiintoisia ja etenkin Husön alue kulttuuriympäristönä merkittävä. Näillä alueilla on myös paikallisesti arvokkaita rakennuskohteita. Erilliset merkinnät ominaispiirteiltään säilytettävistä alueista mahdollistavat pitkäaikaisen alueiden säilymisen, ja myös alueiden myöhemmän arvojen tarkastelun ja mahdollisen uudelleenarvioinnin. Skenaariokartoissa RKY-alueet on merkitty erillisinä, säilytettävänä alueina. Östersundomin kartanon, Björkuddenin huvilan, Östersundomin kappelin ja hautausmaan sekä Mustavuoren RKY-rajauksen sisälle jäävät alueet säilyvät. Ainut poikkeus tästä on ratikkaskenaarioiden ”pohjoinen B” linjausvaihtoehtoa, joka kulkee kartanon RKY alueen läpi sen eteläosasta. Lisäksi raideskenaarioiden yhteystarve eli silta Korsnässundetissa Björkuddenin alueella vaikuttaa huvilan RKY-alueen maisemaan.

Kaikissa skenaarioissa kirkon ja hautausmaan kokonaisuus säilyvät eheänä, vaikka kirkon ympäristön alue rakentuu tiiviiksi tai keskustamaiseksi raideskenaarioissa 1–4. Kirkko ja hautausmaa ovat selkeä erillinen kokonaisuus. Ne ovat pääosin maisemaan sulautuvia ja kirkko on fyysisesti melko matala, sillä ei ole kauas näkyvää maamerkin roolia maisemassa. Kirkon ja hautausmaan käyttötarkoitus ja merkitys säilyvät ennallaan. Hautausmaan tarpeen kasvaessa sen pinta-ala voi kasvaa. Asukasmäärän kasvaessa kirkon käyttö voi lisääntyä ja monipuolistua. Kappelitien ympäristön kerroksellisuus lisääntyy uuden rakentamisen myötä. Alueen vanha rakennuskanta jää raideskenaarioissa 1–4 kaupunkirakenteen osaksi.

Skenaarioiden vaikutukset kulttuuriympäristöihin ja maisemaan eroavat osin tai kokonaan toisistaan. Skenaarioista suurimmat negatiiviset vaikutukset kulttuuriympäristöihin on Skenaariolla 1 ”Metrokaupungilla”. Pienimmät vaikutukset kulttuuriympäristöihin on Skenaariolla 0+, Vakiintuneiden pientaloalueiden täydentämisen skenaariolla. Myönteisimmät vaikutukset kulttuuriympäristöihin on Skenaariolla 0++ ”Virkistyksen, luonnonsuojelun ja matkailun Östersundomilla”. Tehokkaimman rakentamisen skenaarioissa eli Skenaario 1 metrokaupungissa sekä Skenaario 3 Tiiviissä ja tehokkaassa ratikkakaupungissa tehokkaan rakentamisen maisemalliset vaikutukset ovat huomattavat. Asuinrakentamisen alueet sijoittuvat osin maakunnallisesti arvokkaalle Östersundomin maisema-alueelle, tosin skenaariossa 3 rakentamisen alueet ovat pienemmät kuin skenaariossa 1, ja näin avointa pitkään käytössä ollutta viljelyaluetta säilyy enemmän. Vaikutukset näkyvät myös kulttuuriympäristöjen reuna-alueilla, joihin voidaan vaikuttaa tarkemman suunnittelun tasolla.

Sekä metro- että pikaraitiotieskenaariot eli skenaariot 1–4 muuttavat alueen maisemaa huomattavasti maaseutumaisesta alueesta kaupunkiympäristöksi. Sekä metro että pikaraitiotie ovat uusia maisemaan vaikuttavia elementtejä, ja ne ovat maiseman häiriötekijöitä. Toisaalta ne tuovat toteutuessaan myös uutta kerroksellisuutta sekä uusia maamerkkejä ja kiintopisteitä alueelle. Alueen kulttuurihistoriallista erityisluonnetta heikentää voimakas rakentaminen ja alueen kokonaisluonne muuttuu. Yksittäiset kulttuuriympäristön kohteet ja arvotetut alueet säilyvät kuitenkin rakennetun

ympäristön osina, ja niiden maisemalliset ominaispiirteet tulee huomioida tarkemmassa suunnittelussa. Ympäristön toiminnallinen painopiste muuttuu, mutta alueen kulttuuriympäristöt voivat olla tärkeänä osana uusien asuinalueiden paikan hengen luomisessa.

Erilaiset pikaraitiotien raidelinjauksen vaihtoehdot vaikuttavat rakennettuun kulttuuriympäristöön ja maisemaan eri tavoin. Raidelinjausten sijainti on kaikissa vaihtoehdoissa lähellä arvokkaita kulttuuriympäristöjä, ja kaikki linjausvaihtoehdot vaikuttavat myös kulttuuriympäristöjen reuna-alueisiin. Toisaalta uuden liikennejärjestelmän myötä kulkuvälineistä voi avautua uusia näkymiä kulttuuriympäristöihin, kuten Östersundomin kartanon peltoalueille. Metroskenaariossa linjaus kulkee Östersundomin kartanoalueen pohjoispuolella. Metron vaikutukset riippuvat siitä, kulkeeko se maan päällä vai alla. Vain maan pinnalla olevat rakenteet vaikuttavat maisemaan ja kulttuuriympäristöön, etenkin kartanon maisemakokonaisuuden pohjoisosassa. Maan alla kulkevan metron ylijäämämasojen sijoittaminen voi vaikuttaa paikallisesti topografiaan. Metrolinjausten ympärille pistemäisesti sijoittuva rakentaminen ja keskusta-alueet vaikuttavat maisemaan ja kulttuuriympäristöön enemmän kuin itse liikennejärjestelmä.

Pikaraitiotiehen perustuvissa skenaarioissa raitiotien linjausvaihtoehtojen maisemalliset vaikutukset eroavat toisistaan. Suurimmat vaikutukset kulttuuriympäristöihin ovat eteläinen linjaus B vaihtoehdossa, jossa ratikkalinjaus kulkee Östersundomin maisema-alueen, eli valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaan maisema -alueen läpi. Pohjoinen linjausvaihtoehto vaikuttaa kulttuuriympäristöihin kohtuullisesti, mutta sen maisemalliset vaikutukset ennen rakentamattomien alueiden läpi rakennettaessa ovat huomattavat. Uutta Porvoontietä kulkeva raitiotielinja hyödyntää alueen valmistusta, maakunnallisesti arvokasta historiallista tielinjaa. Raitiotien myötä liikenneväylä levenee nykyisestään.

Kaikissa maakuntakaavaan perustuvissa skenaarioissa Östersundomin kartanon ympäristöön syntyy vaikutuksia sekä uuden liikennejärjestelmän että rakentamisen myötä. Björkuddeniin vaikutukset syntyvät ympäröivien alueiden voimakkaasta rakentamisesta sekä Korsnässundetin ylittävän sillan maisemallisista vaikutuksista. Siltayhteys Korsnäsistä Karhusaareen vaikuttaa Björkuddenin valtakunnallisesti arvokkaan alueen lisäksi paikallisesti arvokkaisiin Korsnäsbyggnaden, Widixin ja Björntorpin alueisiin. Silta vaikuttaa maisemaan ja näkymälinjoihin sekä kohteista merelle, että mereltä kohteisiin. Vaikutukset Mustavuoren alueelle syntyvät mahdollisesti Mustavuoren reuna-alueille, sen pohjoispuoliselle peltoalueelle rakennettavan työpaikka- ja yhdyskuntateknisen alueen vaikutuksista. Vaikutuksia on mahdollista lieventää tarkemmassa suunnittelussa.

Väljemmän rakentamisen skenaarioissa kulttuuriympäristön huomioon ottamiseen on enemmän mahdollisuuksia kuin tiiviin ja tehokkaan rakentamisen skenaarioissa. *Laajan ratikkakaupungin* skenaariossa kulttuuriympäristöt on mahdollista ottaa paremmin huomioon tarkemmassa suunnittelussa kuin *Tiiviin ja tehokkaan ratikkakaupungin* skenaariossa, sillä rakentamisen sijoittamisessa on enemmän väljyyttä. Täydennysrakentamiseen painottuvat 0+ ja 0++ skenaariot mahdollistavat kulttuuriympäristöjen huomioimisen osana alueen ominaispiirteitä. Toisaalta olemassa olevien rakennettujen alueiden tiivistäminen voi vaikuttaa kulttuuriympäristöjen arvoihin, joskin niitä voidaan hallita tarkemmassa suunnittelussa.

Kaikki maakuntakaavaan perustuvat skenaariot vaikuttavat maakunnallisesti arvokkaan historiallisen Uuden Porvoontien käyttöön ja asuun tavalla tai toisella. Kaikissa skenaarioissa, myös 0+ ja 0++ skenaarioissa Uuden Porvoontien käyttö lisääntyy. Suurimmat vaikutukset ovat ratikkalinjausskenaarioissa, joissa ratikka kulkee Uuden Porvoontien mukaisesti. Koko alueen vanha historiallinen tiehierarkia säilyy osana liikkumisverkostoa kussakin skenaariossa. Lisääntyvä käyttö ja rakentaminen tuovat muutospaineita olemassa olevalle historialliselle tiestölle. Mahdollinen teiden korkotason nosto, linjausten oikaiseminen tai muuttaminen sekä tien asun muuttaminen muuttavat tien luonnetta ja tiemaisemaa. Raideskenaarioissa kehittyvä kaupunkirakenne muuttaa alueen tiestön hierarkiaa ja tuo huomattavasti uusia kerroksia tieverkoston kokonaisuuteen. Käytössä olevien historiallisten teiden arvo on niiden käytettävyydessä, ja niiden asut ovat muuttuneet ajan saatossa käyttötarpeen mukaan.

Muinaisjäännöksiä on muuttuville maankäytöille osoitetuilla alueilla, sekä liikenneyhteystarpeen kohdalla Norrbergetissä. Vaikutukset muinaisjäännöksiin tarkentuvat tapauskohtaisesti. Uuden Porvoontien raitiotielinjauksen rakentamisen myötä voi vaikuttaa tien läheisyydessä oleviin muinaisjäännöksiin. Yhteystarve Korsnässundetissa voi vaikuttaa alueen mahdolliseen vedenalaiseen kulttuuriperintöön. Samoin Karhusaaren ja Korsnäsin mahdollinen rantoihin vaikuttava rakentaminen. Skenaarioiden suunnitelmat eivät vaikuta tunnettuihin vedenalaisen kulttuuriympäristön muinaisjäännöskohteisiin (Ribbingö 1 ja Ribbingö 2).

Pikaraitiotien vaihtoehtoisista päätepisteistä Karhusaari vaikuttaa kulttuuriympäristöihin eniten, sillä Korsnässundetin ylittävällä sillalla on vaikutuksia sen läheisyydessä oleviin kulttuuriympäristön kohteisiin. Björkudden, Björntorp, Korsnäsbygga ja Widix olisivat sillan välittömässä läheisyydessä.

5.2 Suositukset

Jatkosuunnittelussa rakentamisen ja maiseman yhteensovittamiseen on kiinnitettävä huomiota. Säilyneet muinaisjäännökset, pitkään käytössä olleet peltoalueet, vanha rakennuskanta ja kulttuurimaisemakokonaisuudet tuovat alueelle kerroksellisuutta, jota ei voi keinotekoisesti luoda. Kulttuuriympäristön ominaispiirteet on mahdollista ottaa osaksi alueen suunnittelun lähtökohtia. Yleiskaavassa on suositeltavaa asettaa tärkeille valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja paikallisesti arvokkaille kulttuuriympäristöille ja niitä rajaaville alueille sekä muinaisjäännöksille selkeitä suunnittelumääräyksiä, joilla varmistetaan kulttuuriympäristöjen huomioiminen tarkemmassa suunnittelussa. Tarkemmalla suunnittelun tasolla yksittäiset kulttuuriympäristönkohteet tulee huomioida yksityiskohtaisesti, ja näin turvata niiden säilyminen ja käytön jatkumisen mahdollisuudet. Kulttuuriympäristöjen ja arvokkaiden rakennusten tai rakennuskokonaisuuksien lähiympäristön suunnitteluratkaisujen laadussa ja niiden kanssa samaan näkyvään maisemaan sijoittuvissa suunnitelmissa tulee huomioida kulttuuriympäristön herkkyys. Maisemakokonaisuuksien reuna-alueiden sekä yksittäisten pienialaisten kohteiden, kuten muinaisjäännösten, rakennusten tai perinnebiotooppien huomioiminen tarkemmassa suunnittelussa sekä rakentamisen aikaisissa toimenpiteissä estää niiden arvojen heikkenemisen.

Kulttuuriympäristöjen ja niiden lähialueiden suunnittelussa tulee huomioida kulttuuriympäristön herkkyys. Laajenevan ja/tai tiivistyvän rakentamisen myötä arvokkaat rakennukset jäävät osaksi kaupunkiympäristöä (maakuntakaavaan perustuvat skenaariot) tai tiivistyviä rakennettuja alueita (0+ ja 0++ skenaariot). Kulttuuriympäristöjä rajaavien reuna-alueiden rakentamisen negatiivisia vaikutuksia on mahdollista lieventää huolellisella suunnittelulla tarkemmilla suunnittelutasoilla. Rakentaminen kulttuuriympäristöihin ja niiden läheisyyteen on suunniteltava huolellisesti ja otettava huomioon kohteiden ominaispiirteet, jotta sen visuaaliset ja toiminnalliset häiriöt kulttuuriympäristöjen arvoille olisivat mahdollisimman pienet. Arvokkaiden rakennusten ja rakennuskokonaisuuksien maisemallinen merkitys ja tuotantomaisemakokonaisuuksien, piha-alueiden ja puutarhojen merkitys tulee huomioida tarkemman suunnittelun vaiheissa.

Negatiivisia vaikutuksia yksittäisiin kohteisiin ja kulttuuriympäristöjen reuna-alueisiin on mahdollista lieventää tarkemmassa suunnittelussa. Arvokohteiden suhde kaupunkirakenteeseen tulee huomioida. Kulttuuriympäristöalueiden ja -kohteiden ympäristössä rakentamisen mittakaava ja arkkitehtuuri on sovittava arvokohteisiin ja -ympäristöihin. Uuden rakentamisen on sijoitettava riittävän etäälle kulttuuriympäristöjen avoimista maisema-alueista ja rakennuksista. Kartanoympäristössä merkittävä arvoa säilyttävä asia on tärkeiden näkymäsuuntien sekä kaukomaiseman säilyttäminen.

Ajantasainen tieto muinaisjäännöksistä on huomioitava tarkemman suunnittelun tasolla sekä toteuttamisvaiheessa, jotta mahdollisia rakentamisen aikaisia vahinkoja ei pääse tapahtumaan. Lisääntyvä käyttöpaine voi kuluttaa muinaisjäännöksiä ja kulttuuriympäristöjä. Tieto kohteiden arvosta esimerkiksi opastein sekä kulun ohjaaminen pienentää kohteiden vahingoittumisen ja kuluminen riskiä. Muinaisjäännösten inventointiedot päivittyvät, ja ajantasainen tieto muinaisjäännöksistä on tarkistettava suunnittelun edetessä sekä tarkemmilla suunnittelun tasoilla. Toimenpiteissä tai rakentamisessa, jotka voivat vaikuttaa mahdollisiin vedenalaisiin muinaisjäännöksiin, tulee ottaa tarvittaessa yhteyttä Museoviraston asiantuntijoihin. Vedenalaisen kulttuuriperinnön selvitystarve on arvioitava tapauskohtaisesti tarvittaessa tarkemman suunnittelun tasolla.

Johtopäätökset, skenaarioiden vaikutukset kulttuuriympäristöön ja maisemaan

Vaikutus myönteinen	Vaikutus lievästi myönteinen	Vaikutus lievästi kielteinen	Vaikutus kielteinen	Ei selkeää vaikutusta tunnistettavissa
---------------------	------------------------------	------------------------------	---------------------	--

Teema	Skenaario 1 Metrokaupunki	Skenaario 2 Laaja ratikka-kaupunki	Skenaario 3 Tiivis ja tehokas ratikkakaupunki	Skenaario 4 Minimi ratikka-kaupunki	Skenaario 0+ Vakiintuneiden pientalojen täydentäminen	Skenaario 0++ Virkistys-, luonnonsuojelun ja matkailun Östersundom	Skenaario 0++ Työpaikkojen Östersundom
Vaikutukset kulttuuriympäristöön	<p>Alueen luonne ja kyläkuva muuttuu. Avoimet viljelyalueet vähenevät. Silta Korsnässundetin yli muuttaa Björkuddenin (RKY, maakunnallinen), Korsnäsbyggnan, Widixin ja Björntorpin (paikallisia) näkymiä sekä maakunnallisesti arvokkaan kulttuuriympäristön reuna-alueita.</p> <p>Kulttuuriympäristöjen reuna-alueet muuttuvat. Maakunnallisesti arvokas maisema-alue pienee. Täydennysrakentaminen kulttuuriympäristöjen alueilla voi vaikuttaa pitkällä aikavälillä alueen maiseman ja kulttuuriympäristön eheyteen.</p> <p>Arvokkaat rakennukset jäävät osaksi tiivistä kaupunkirakennetta. Kulttuuriympäristöt ovat osa uutta kaupunkirakennetta ja niiden ydinalueet säilyvät. Säilyvät kulttuuriympäristöt ja rakennuskanta ovat alueen identiteetti- ja vetovoimatekijä.</p> <p>Metron linjaus kulkee Östersundomin kartanon RKY aluerajauksen sisäpuolelle. Metrolinjan vaikutukset kulttuuriympäristöön riippuvat siitä, kulkeeko metro maan päällä vai alla. Maan päällä kulkiessa metro heikentää Östersundomin kartanon kulttuurimaisemakokonaisuutta. Täydennysrakentaminen kulttuuriympäristöjen alueilla voi muuttaa pitkällä aikavälillä alueen maiseman ja kulttuuriympäristön eheyttä.</p>	<p>Alueen luonne ja kyläkuva muuttuu. Avoimet viljelyalueet vähenevät. Silta Korsnässundetin yli muuttaa Björkuddenin (RKY, maakunnallinen), Korsnäsbyggnan, Widixin ja Björntorpin (paikallisia) näkymiä sekä maakunnallisesti arvokkaan kulttuuriympäristön reuna-alueita.</p> <p>Kaupunkirakenne sijoittuu osittain maakunnalliselle maisema-alueelle ja muuttaa kulttuuriympäristön reuna-alueita. Täydennysrakentaminen kulttuuriympäristöjen alueilla voi vaikuttaa pitkällä aikavälillä alueen maiseman ja kulttuuriympäristön eheyteen.</p> <p>Kulttuuriympäristöt ovat osa uutta kaupunkirakennetta ja niiden ydinalueet säilyvät. Säilyvät kulttuuriympäristöt ja rakennuskanta ovat alueen identiteetti- ja vetovoimatekijä.</p> <p>Väljä rakentaminen antaa mahdollisuuksia kulttuuriympäristöjen huomioimisen tarkemmassa suunnittelussa.</p>	<p>Alueen luonne ja kyläkuva muuttuu. Avoimet viljelyalueet vähenevät. Silta Korsnässundetin yli muuttaa Björkuddenin (RKY, maakunnallinen), Korsnäsbyggnan, Widixin ja Björntorpin (paikallisia) näkymiä sekä maakunnallisesti arvokkaan kulttuuriympäristön reuna-alueita.</p> <p>Keskusta-alueet ja asuinrakentamisen alueet sijoittuvat osittain maakunnallisesti arvokkaalle Östersundomin maisema-alueelle ja maisemakokonaisuuksien reuna-alueet muuttuvat. Mahdollinen täydennysrakentaminen kulttuuriympäristöjen alueilla voi vaikuttaa pitkällä aikavälillä alueen maiseman ja kulttuuriympäristön eheyteen.</p> <p>Kulttuuriympäristöjen ydinalueet säilyvät. Avointa peltomaisemaa kartanon ja Björkuddenin RKY-alueiden ympärillä säilyy. Kulttuuriympäristöt ovat osa uutta kaupunkirakennetta, ja niiden ydinalueet säilyvät. Kulttuuriympäristöt ja säilyvät arvokkaat rakennukset ovat alueen identiteetti- ja vetovoimatekijä.</p>	<p>Alueen luonne ja kyläkuva muuttuu. Avoimet viljelyalueet vähenevät. Silta Korsnässundetin yli muuttaa Björkuddenin (RKY, maakunnallinen), Korsnäsbyggnan, Widixin ja Björntorpin (paikallisia) näkymiä sekä maakunnallisesti arvokkaan kulttuuriympäristön reuna-alueita.</p> <p>Kulttuuriympäristöjen reuna-alueille rakentuu asuinalueita ja keskustatoimintoja, ja maisemakokonaisuuksien reuna-alueet muuttuvat. Mahdollinen täydennysrakentaminen kulttuuriympäristöjen alueilla voi vaikuttaa pitkällä aikavälillä alueen maiseman ja kulttuuriympäristön eheyteen.</p> <p>Avointa maisematilaa säilyy maakunnallisesti arvokkaalla alueella. Kulttuuriympäristöt ovat osa uutta kaupunkirakennetta. Kulttuuriympäristöt ja säilyvä rakennuskanta on alueen identiteetti- ja vetovoimatekijä.</p> <p>Väljä rakentaminen antaa mahdollisuuksia kulttuuriympäristöjen huomioimisen tarkemmassa suunnittelussa.</p>	<p>Mahdollinen täydennysrakentaminen kulttuuriympäristöjen alueilla voi muuttaa pitkällä aikavälillä alueen maisemaa ja kulttuuriympäristön eheyttä.</p> <p>Alueen toiminnallinen kokonaisuus säilyy. Alueen kokonaisuus säilyy ennallaan, ja kerroksellisuus lisääntyy täydennysrakentamisen myötä. Kulttuuriympäristöjen alkuperäinen luonne ja pitkään jatkunut käyttö säilyy. Viljelyn mahdollinen jatkuminen säilyttää avoimia peltomaisemia alkuperäisessä käytössä.</p>	<p>Lisääntyneen matkailun ja virkistyskäytön myötä alueiden ja kohteiden kulumisen lisääntyy. Rakennusten ja alueiden käyttötapa voi muuttua.</p> <p>Alueen toiminnallinen kokonaisuus säilyy. Kulttuuriympäristöjen alkuperäinen luonne ja pitkään jatkunut käyttö säilyy. Viljelyn jatkuminen säilyttää avoimia peltomaisemia alkuperäisessä käytössä.</p> <p>Uuden matkailu- ja/tai virkistysinfran rakentaminen voi tuoda uusia kerroksia kulttuuriympäristöjen ilmeeseen.</p>	<p>Työpaikka-alue Uuden Porvoontien ja Knutersintien lounaispuolella sijoittuu osin maakunnallisesti arvokkaalle Östersundomin maisema-alueelle ja pienentää pitkään käytössä olleen viljelyalueen alaa. Työpaikka-alue Itävälän ja Kehä III tuntumassa sijoittuu Mustavuoren reuna-alueelle. Norbergetin työpaikka-alue moottoritien eteläpuolella vaikuttaa Mutars-Kusasin paikallisesti arvokkaaseen viljelymaisemaan.</p> <p>Alueen toiminnallinen kokonaisuus säilyy. Kulttuuriympäristöjen alkuperäinen luonne ja pitkään jatkunut käyttö säilyy ennallaan. Viljelyn jatkuminen säilyttää avoimia peltomaisemia alkuperäisessä käytössä.</p> <p>Täydennysrakentaminen tiivistää olemassa olevia asuinalueita. Vaikutukset rakennettuun kulttuuriympäristöön on arvioitava tarkemman suunnittelun tasolla.</p>

Teema	Skenaario 1 Metrokaupunki	Skenaario 2 Laaja ratikka-kaupunki	Skenaario 3 Tiivis ja teho-kas ratikkakaupunki	Skenaario 4 Minimi ratikka-kaupunki	Skenaario 0+ Vakiintuneiden pientalojen täydentäminen	Skenaario 0++ Virkistys-, luonnonsuojelun ja matkailun Östersundom	Skenaario 0++ Työpaikkojen Östersundom
Vaikutukset maisemakuvaan ja maisemarakenteeseen	<p>Muutos maisemakuvaan ja maisemarakenteeseen on erittäin voimakas, maisema muuttuu maaseutumaisemasta kaupunkiympäristöksi. Avoimet viljelymaisemat ja metsäalueet vähenevät. Korkea rakentaminen vaikuttaa alueen näkyisiin ja kaukomaisemiin. Metroasemien keskukset vaikuttavat maisemaan pistemäisesti.</p> <p>Tehokkaan rakentamisen myötä kulttuuriympäristöjen reuna-alueiden muutokset vaikuttavat maisemakokonaisuuksien eheyteen. Tiivistyvä kaupunkirakenne muuttaa näkymiä. Asuinrakentaminen peittää avoimia puronvarsimaisia Krabbäckenillä.</p> <p>Metrolinjauksen vaikutukset maisemaan riippuvat siitä, kulkeeko metro maan päällä vai alla. Maanalainen linjaus aiheuttaa muutoksia topografiassa ylijäämämässä sijoituspaikkaan, maanpäällinen linjaus vaikuttaa alueen maisemakuvaan.</p>	<p>Muutos maisemakuvaan ja maisemarakenteeseen on erittäin voimakas. Rakentamisen tehokkuus on kohutuullinen, mutta rakennetut alueet laajat. Avoimet viljelymaisemat ja metsäalueet vähenevät.</p>	<p>Muutos maisemakuvaan ja maisemarakenteeseen on erittäin voimakas, maisema muuttuu maaseutumaisesta ympäristö kaupunkiympäristöksi. Korkea ja tiivis rakentaminen vaikuttavat alueen kaukomaisemiin ja kulttuuriympäristöjen reuna-alueisiin.</p> <p>Avointa maisematilaa säilyy maakunnallisesti arvokkaalla alueella.</p>	<p>Maisemakuva ja maisemarakenne muuttuvat uuden rakentamisen ja liikennejärjestelmän myötä.</p> <p>Avointa maisematilaa säilyy maakunnallisesti arvokkaalla alueella.</p> <p>Väljä rakentaminen mahdollistaa rakennusten sijoittamisen maisemaa huomioivalla tavalla.</p>	<p>Maisemakuva ja maisemarakenne säilyvät lähes ennallaan. Täydennysrakentaminen tiivistää rakennettuja alueita.</p>	<p>Virkistysreittien rakentaminen ja uuden leirintäalueen perustaminen muokkaavat maisemaa näiltä osin sekä uusien kulkuyhteyksien myötä. Autoilun lisääntyminen lisää pysäköintialueiden ja toimivan tieverkoston tarpeita.</p> <p>Maisemakuva ja maisemarakenne sekä maiseman hierarkia säilyy. Lisääntyneen matkailun ja virkistyskäytön myötä alueiden kunnossapidon, maisemanhoidon ja kehittämisen mahdollisuudet voivat parantua. Uusien luonnonsuojelualueiden perustaminen säilyttää maisemaa näiltä osin.</p>	<p>Työpaikka-alueet vaikuttavat kulttuuriympäristöjen maisemakokonaisuuksien reuna-alueisiin Mustavuoren ja Mutars-Kusasin läheisyydessä. Työpaikka- ja yhdyskuntateknisen huollon alueet sijoittuvat osin aiemmin rakentamattomille metsäalueille ja Östersundomin kartanon sekä Mustanvuoren viereisille avoimille peltoalueille.</p> <p>Viljelyn mahdollinen jatkuminen säilyttää avoimia pelto- ja näkymiä.</p> <p>Suurimmat työpaikka- ja yhdyskuntateknisen huollon alueet sijoittuvat moottoritien läheisyyteen, ja vaikutukset maisemaan ovat näiltä osin vähäisiä.</p>
Vaikutukset muinaisjäänöksiin	<p>Virkistyskäytön lisääntyminen voi aiheuttaa muinaisjäänösten kulumista.</p> <p>Muinaisjäänösten näkyminen osana rakennettua ympäristöä tuo alueelle ajallista kerroksellisuutta ja on identiteettitekijä.</p> <p>Keskusta-alueiden, tiiviimmän rakentamisen, asuinrakentamisen ja työpaikkojen alueille jää useita muinaisjäänöskohteita ja -alueita.</p>	<p>Virkistyskäytön lisääntyminen voi aiheuttaa muinaisjäänösten kulumista.</p> <p>Rakentamisen alueille jää useita tunnettuja muinaisjäänöksiä. Keskusten ja tiiviimmän rakentamisen ympäristöissä oleviin röykkiöhautoihin ja asuinpaikkoihin vaikutukset ovat mahdollisia rakentamisen aikaisen kajoamisen tai alueiden muuttuneen maankäytön takia. Silta Korsnässundetin yli voi vaikuttaa alueen mahdollisiin vedenalaisiin muinaisjäänöksiin.</p> <p>Muinaisjäänösten näkyminen osana rakennettua ympäristöä tuo alueelle ajallista kerroksellisuutta ja on identiteettitekijä.</p>	<p>Käyttöpaineen lisääntyminen voi aiheuttaa muinaisjäänösten kulumista.</p> <p>Rakentamisen alueilla sijaitsee useita muinaisjäänöksiä. Karhusaaren rantojen rakentaminen voi vaikuttaa alueen mahdollisiin vedenalaisiin muinaisjäänöksiin. Silta Korsnässundetin yli voi vaikuttaa alueen mahdollisiin vedenalaisiin muinaisjäänöksiin.</p> <p>Muinaisjäänösten näkyminen osana rakennettua ympäristöä tuo alueelle ajallista kerroksellisuutta ja on identiteettitekijä.</p>	<p>Virkistyskäytön lisääntyminen voi aiheuttaa muinaisjäänösten kulumista.</p> <p>Karhusaaren rantojen rakentaminen voi vaikuttaa alueen mahdolliseen vedenalaiseen kulttuuriperintöön.</p> <p>Muinaisjäänösten näkyminen osana rakennettua ympäristöä tuo alueelle ajallista kerroksellisuutta ja on identiteettitekijä.</p>	<p>Vaikutukset muinaisjäänöksiin ovat tapauskohtaisia, ja tarkentuvat tarkemman suunnittelun vaiheessa.</p> <p>Muinaisjäänösten näkyminen osana rakennettua ympäristöä tuo alueelle ajallista kerroksellisuutta ja on identiteettitekijä.</p>	<p>Muinaisjäänöskohteet ja alueet voivat kulua lisääntyneen käyttöpaineen myötä. Vesiliikenteen ja mahdollisen vedenalaisen matkailun lisääntyessä vedenalaisten kohteiden kulumisen on mahdollista.</p> <p>Muinaisjäänökset voivat olla virkistys- ja matkailun kohteita. Muinaisjäänösten näkyminen osana rakennettua ympäristöä tuo alueelle ajallista kerroksellisuutta ja on identiteettitekijä. Vedenalaisen kulttuuriperinnön tunnettuus voi lisääntyä.</p>	<p>Norbergetin kivikautisen asuinpaikan päälle sijoittuu likimääräinen työpaikka-alueen merkintä sekä ajoneuvoliikenteen yhteystarve. Ajoneuvoliikenteen suuntaa antava yhteystarvemerkitä on myös Mutars-Kusaksen historiallisen asuinpaikan tuntumassa. Työpaikka-alue vaikuttaa alueen mahdolliseen vedenalaiseen kulttuuriperintöön.</p>

Teema	Skenaario 1 Metrokaupunki	Skenaario 2 Laaja ratikka-kaupunki	Skenaario 3 Tiivis ja tehokas ratikkakaupunki	Skenaario 4 Minimi ratikka-kaupunki	Skenaario 0+ Vakiintuneiden pientalojen täydentäminen	Skenaario 0++ Virkistyksen, luonnonsuojelun ja matkailun Östersundom	Skenaario 0++ Työpaikkojen Östersundom
JOHTOPÄÄTÖS	<p>Uudet rakentamisen alueet muuttavat huomattavasti olemassa olevaa maisemaa. Kulttuuriympäristöt ja arvokkaat rakennukset tulevat osaksi uutta kaupunkiympäristöä, avoimet pitkään käytössä olleet viljelyalueet vähenevät. Voimakas rakentaminen heikentää alueen kulttuurihistoriallista luonnetta ja hierarkiaa, ja muuttaa kulttuuriympäristöjen reunavyöhykeitä. Silta Korsnässundetin yli muuttaa Björkuddenin (RKY, maakunnallinen) sekä Korsnäs-bryggan, Widixin ja Björntorpin (piakallisia) näkymiä sekä maakunnallisesti arvokkaan kulttuuriympäristön reuna-alueita.</p> <p>Lisääntynyt käyttöpaine voi kulluttaa kulttuuriympäristöjä ja muinaisjäänöksiä.</p> <p>Kerroksellinen, kaupunkirakenteen osana säilyvä kulttuurimaisema on alueen identiteettikijä. Säilyvät kulttuuriympäristöt ja rakennuskanta ovat alueen identiteetti- ja vetovoimatekijä. Lisääntyvä asukasmäärä lisää säilyvien kohteiden tunnettuutta ja saavutettavuutta.</p> <p>Jatkosuunnittelussa rakentamisen ja maiseman yhteensovittamiseen on kiinnitettävä huomiota.</p>	<p>Alueen luonne ja kyläkuva sekä maisemarakenne muuttuu voimakkaasti. Avoimet viljelyalueet vähenevät. Silta Korsnässundetin yli muuttaa Björkuddenin (RKY, maakunnallinen) sekä Korsnäs-bryggan, Widixin ja Björntorpin (piakallisia) näkymiä maakunnallisesti arvokkaan kulttuuriympäristön reuna-alueita.</p> <p>Kaupunkirakenne sijoittuu osittain maakunnalliselle maisema-alueelle ja pienentää maisemakokonaisuutta.</p> <p>Kerroksellinen, kaupunkirakenteen osana säilyvä kulttuurimaisema on alueen identiteettikijä. Säilyvät kulttuuriympäristöt ja rakennuskanta ovat alueen identiteetti- ja vetovoimatekijä. Lisääntyvä asukasmäärä lisää säilyvien kohteiden tunnettuutta ja saavutettavuutta.</p> <p>Jatkosuunnittelussa rakentamisen ja maiseman yhteensovittamiseen on kiinnitettävä huomiota.</p>	<p>Alueen luonne ja kyläkuva sekä maisemarakenne muuttuu. Maaseutu ympäristö muuttuu kaupunkiympäristöksi ja avoimet viljelyalueet vähenevät. Silta Korsnässundetin yli muuttaa Björkuddenin (RKY, maakunnallinen) sekä Korsnäs-bryggan, Widixin ja Björntorpin (piakallisia) näkymiä sekä maakunnallisesti arvokkaan kulttuuriympäristön reuna-alueita.</p> <p>Keskusta-alueet ja asuinrakentamisen alueet sijoittuvat osittain maakunnallisesti arvokkaalle Östersundomin maisema-alueelle. Maisemakokonaisuuksiin reuna-alueet muuttuvat. Virkistyskäytön lisääntyminen voi aiheuttaa muinaisäänösten kulumista.</p> <p>Kulttuuriympäristöt ovat osuutta kaupunkirakennetta, ja niiden ydinalueet säilyvät. Kulttuuriympäristöt ja säilyvä arvokkaat rakennukset ovat alueen identiteetti- ja vetovoimatekijä.</p> <p>Jatkosuunnittelussa rakentamisen ja maiseman yhteensovittamiseen on kiinnitettävä huomiota.</p>	<p>Silta Korsnässundetin yli muuttaa Björkuddenin (RKY, maakunnallinen) sekä Korsnäs-bryggan, Widixin ja Björntorpin (piakallisia) näkymiä sekä maakunnallisesti arvokkaan kulttuuriympäristön reuna-alueita.</p> <p>Kerroksellinen, kaupunkirakenteen osana säilyvä kulttuurimaisema ja arvokas rakennuskanta ovat alueen identiteetti- ja vetovoimatekijä.</p> <p>Vaikutukset kulttuuriympäristöön ovat vähäiset. Väljä rakentaminen mahdollistaa kulttuuriympäristökohteiden huomioimisen täydennysrakentamisessa.</p> <p>Jatkosuunnittelussa rakentamisen ja maiseman yhteensovittamiseen on kiinnitettävä huomiota.</p>	<p>Täydennysrakentaminen voi muuttaa kulttuuriympäristöjen kokonaisuutta. Lisääntyvä käyttöpaine voi aiheuttaa kulutusta kulttuuriympäristökohteille.</p> <p>Kulttuuriympäristöjen tunnettuus lisääntyy. Vaikutukset kulttuuriympäristöihin ja maisemaan ovat hyvin vähäiset. Täydennysrakentamisen vaikutukset kulttuuriympäristöihin ja arvokkaisiin rakennuskohteisiin tulee arvioida tapauskohtaisesti tarkemman suunnittelun yhteydessä.</p> <p>Jatkosuunnittelussa rakentamisen ja maiseman yhteensovittamiseen on kiinnitettävä huomiota.</p>	<p>Lisääntyneen matkailun ja virkistyskäytön myötä alueiden ja kohteiden kulumisen ja alueiden käyttötapa voi muuttua.</p> <p>Vaikutukset kulttuuriympäristöihin ovat vähäiset. Kulttuuriympäristöjen imago- sekä identiteettimerkitys ja kaupallinen potentiaali korostuvat. Kulttuuriympäristöt voivat olla yksi matkailua edistävä vetovoimatekijä. Lisääntyvä matkailu mahdollistaa myös uudenlaisten kulttuuriympäristöjä hyödyntävien liiketoimintojen kehittämistä alueelle.</p> <p>Jatkosuunnittelussa rakentamisen ja maiseman yhteensovittamiseen on kiinnitettävä huomiota.</p>	<p>Ajoneuvoliikenteen yhteystarve Gumbölen työpaikka-alueella vaikuttaa Mutars-Kusasin avoimeen maisema-alueeseen sekä historialliseen asuinpaikkaan. Työpaikka-alue ja yhteystarve Norrbergetissä voi vahingoittaa alueen muinaisjäänöksiä. Työpaikka-alue Knutersintien länsipuolella sijoittuu osin Östersundomin kartanon maakunnallisesti arvokkaalle, pitkään käytössä olleelle avoimelle viljelyalueelle, ja vaikuttaa maisematilan reuna-alueisiin.</p> <p>Työpaikka-alueiden vaikutukset kulttuuriympäristöihin ja maisemaan ovat pääosin vähäiset. Alueen toiminnallinen kokonaisuus säilyy pääosin ennallaan. Herkät kulttuuriympäristöt säilyvät ennallaan. Kulttuuriympäristöjen tunnettuus lisääntyy.</p> <p>Jatkosuunnittelussa rakentamisen ja maiseman yhteensovittamiseen on kiinnitettävä huomiota.</p>

Johtopäätökset, pikaraitiotielinjauksien vaikutukset kulttuuriympäristöön ja maisemaan

Teema	Pikaraitiotie pohjoinen linjaus	Pikaraitiotie eteläinen linjaus A	Pikaraitiotie eteläinen linjaus B
Vaikutukset kulttuuriympäristöön	<p>Tiiviin rakentamisen alueet Östersundomin kartanon (RKY, maakunnallinen) ympärillä muuttavat kartanon ympäristön reuna-alueita, ja laajaa maisemakokonaisuutta. Pitkään käytössä ollut viljelyalue pienenee. Kulttuuriympäristön reuna-alueet muuttuvat rakentamisen myötä.</p> <p>Vaihtoehtoinen pääkadun linjaus muuttaa Uuden Porvoontien roolia alueen päätienä. Sen myötä Uuden Porvoontien käytön lisääntyminen sekä mahdolliset muutokset pysyvät maltillisempina. Uuden Porvoontien asu säilyy niiltä osin, kun sille ei rakenneta raitiotietlinjausta.</p>	<p>Ratikkalinjaus kulkee Uuden Porvoontien mukaisesti ja muuttaa näin tien asua ja maisemaa sekä käyttötapaa.</p> <p>Uusi Porvoontie säilyttää luonteensa alueen paikallisesti tärkeimpänä kulkuyhteytenä.</p>	<p>Pikaraitiotielinjaus halkoo Östersundomin kartanon RKY alueen eteläosaa ja maakunnallisesti arvokkaan Östersundomin kulttuuriympäristön ja maiseman luonnetta. Maisemakuvan laatu heikkenee. Maankäyttötapa muuttuu.</p> <p>Uuden Porvoontien asu säilyy niiltä osin, kun sille ei rakenneta raitiotietlinjausta.</p>
Vaikutukset maisemakuvaan ja maisemarakenteeseen	<p>Maisema muuttuu voimakkaasti. Pohjoinen ratikkalinja kulkee ennen rakentamattomien alueiden läpi. Ratikkalinjan ympäristön asuinrakentaminen muuttaa maisemakuvaa ja maisemarakennetta, etenkin Östersundomin kartanon pohjoispuolella.</p> <p>Uusi liikennejärjestelmä tuo alueelle uusia kiintopisteitä ja maiseman kerroksellisuutta.</p>	<p>Eteläinen raitiotielinjaus tukeutuu olemassa olevaan liikenneverkkoon, ja uuden rakentamisen alueet sijoittuvat ensisijaisesti jo rakennetuille alueille. Maisemakuva ja rakenne muuttuu uusien rakentamisen alueiden myötä.</p> <p>Uusi liikennejärjestelmä tuo alueelle uusia kiintopisteitä ja maiseman kerroksellisuutta.</p>	<p>Pikaraitiotielinjaus vaikuttaa maisemakuvaan sekä näkymiin Östersundomin kartanon RKY alueella ja maakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella muuttaen maankäyttöä ja alueen maiseman ominaisluonnetta luonnontilaisesta niitystä ja viljellystä pellostä liikenteen ympäristöksi.</p> <p>Uusi liikennejärjestelmä tuo alueelle uusia kiintopisteitä ja maiseman kerroksellisuutta.</p>
Vaikutukset muinaisjäänneksiin	<p>Ei vaikutusta muinaisjäänneksiin.</p>	<p>Ratikkalinjan varrelle sijoittuvat keskusta-alueet sekä itse ratikkalinjaus voivat vaikuttaa Uuden Porvoontien varrella oleviin muinaisjäännekohteisiin ja -alueisiin rakentamisen ja lisääntyneen käyttöpaineen myötä. Etenkin Massängenin röykkiöhaudat ovat alttiita vaikutuksille ratikkalinjan läheisyyden vuoksi. Vaikutukset voivat olla myös rakentamisen aikaisia.</p>	<p>Ratikkalinjaus kulkee Lass-Bengts Skeppasin historiallisen kyläpaikan läpi. Rakentamisen aikaiset sekä pysyvät vauriot muinaisjäännealueelle ja -kohteelle ovat mahdollisia.</p>
JOHTOPÄÄTÖS	<p>Maisema muuttuu voimakkaasti kartanon pohjoispuolella uuden liikennejärjestelmän myötä. Pitkään käytössä ollut viljelyalue pienenee. Kulttuuriympäristön reuna-alueet muuttuvat rakentamisen myötä.</p> <p>Uusi liikennejärjestelmä tuo alueelle uusia kiintopisteitä ja maiseman kerroksellisuutta.</p> <p>Maakunnallisesti arvokkaan Uuden Porvoontien asu ja käyttötapa muuttuu osittain, mutta se säilyttää merkityksensä alueen tärkeimpänä kulkuyhteytenä.</p>	<p>Uuden Porvoontien käyttö ja asu muuttuu raitiotielinjauksen myötä. Liikenneväylän leveys kasvaa. Sillä voi olla vaikutuksia tienvarren muinaisjäänneksiin.</p> <p>Uusi liikennejärjestelmä tuo alueelle uusia kiintopisteitä ja maiseman kerroksellisuutta.</p>	<p>Pikaraitiotielinjaus muuttaa valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja paikallisesti arvokasta Östersundomin kulttuurimaisemaa kulkeamalla sen läpi. Pitkään käytössä ollut viljelyalue pienenee. Kulttuuriympäristön reuna-alueet muuttuvat rakentamisen myötä.</p> <p>Uusi liikennejärjestelmä tuo alueelle uusia kiintopisteitä ja maiseman kerroksellisuutta.</p> <p>Uuden Porvoontien asu säilyy niiltä osin, kun sille ei rakenneta raitiotietlinjausta.</p>

Johtopäätökset, pikaraitiotielinjauksen päätepisteiden vaikutukset kulttuuriympäristöön ja maisemaan

Teema	Pikaraitiotie päätepiste Sipoon raja	Pikaraitiotie päätepiste Karhusaari	Pikaraitiotie päätepiste Ultuna
Vaikutukset kulttuuriympäristöön	Massängstorpet jää pikaraitiotien ympärille rakennettavien alueiden keskelle.	Pikaraitiotien yhteystarve Korsnässundetin yli vaikuttaa Björkuddenin (RKY), Kosnäsbyggnan (paikallinen), Widixin (paikallinen) ja Björntorpin (paikallinen) näkymiin sekä maakunnallisesti arvokkaan kulttuurimaiseman reuna-alueisiin. Kuntokallion kokonaisuuden ympärille tulee kaupunkirakennetta.	Knutersintien varteen rakentuvat keskusta-alueet sijoittuvat osittain Östersundomin maakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle pienentäen avoimen viljelymaiseman alaa.
Vaikutukset maisemakuvaan ja maisemarakenteeseen	Eri raidevaihtoehdoissa linjaus mukailee joko Uutta Porvoontietä, tai kulkee ennen rakentamattomalla alueella Uuden Porvoontien pohjoispuolella. Kaupunkirakenne jatkunee Sipoon puolelle.	Karhusaaren tulee tiiviin rakentamisen alueita sekä paikalliskeskus.	Ultunaan tulee tiiviin rakentamisen alueita sekä paikalliskeskus. Linjaus mukailee olemassa olevaa tieyhteyttä. Päätepyssäki parantaa kansallispuiston saavutettavuutta julkisilla liikennevälineillä.
Vaikutukset muinaisjäänöksiin Huom.! Inventointiedot päivittyvät, ja ajantasainen tieto muinaisjäänöksistä on tarkistettava suunnittelun edetessä sekä huomioitava tarkemmilla suunnittelun tasoilla.	Uuden Porvoontien tuntumassa olevat muinaisjäänökset voivat kärsiä rakentamisen takia tai rakentamisen aikana.	Pikaraitiotien varrella, Uuden Porvoontien tuntumassa olevat muinaisjäänökset voivat vahingoittua rakentamisesta tai rakentamisen aikaisista toimista. Karhusaaren rantojen rakentaminen sekä siltayhteyden rakentaminen voivat vaikuttaa alueen mahdollisiin vedenalaisiin muinaisjäänöksiin.	Linjauksen alueelta ei tunneta muinaisjäänöskohteita tai -alueita.
JOHTOPÄÄTÖS	Raitiotien ympärille painottuva rakentaminen laajennee Sipoon puolelle. Vaikutukset täsmentyvät, ja niihin voidaan vaikuttaa tarkemman suunnittelun tasolla.	Pikaraitiotien yhteystarve Korsnässundetin yli vaikuttaa Björkuddenin (RKY), Kosnäsbyggnan (paikallinen), Widixin (paikallinen) ja Björntorpin (paikallinen) näkymiin sekä maakunnallisesti arvokkaan kulttuurimaiseman reuna-alueisiin. Uuden Porvoontien tuntumassa olevat muinaisjäänökset voivat vahingoittua rakentamisen myötä.	Knutersintien varteen rakentuvat keskusta-alueet sijoittuvat osittain Östersundomin maakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle. Ultunan pikaraitiotieyhteydellä ei ole vaikutusta kulttuuriympäristön arvokkaisiin kohteisiin tai alueisiin.

6 Lähteet

Kartat ja ortokuvat:

Kansallisarkisto. Maanmittaushallituksen uudistusarkisto. MHA U Uudistuskartat ja -asiakirjat. Maakirjakartta. Sipoo. B43a:11/1-2 Itäsalmi / Östersundom; Egokarta med beskrifning (1690-1690).

Ortokuva 1943. Helsingin kaupunki.

Kirjallisuus ja tutkimukset:

Hautamäki, Ranja (2016): *Kartanot kaupungissa. Helsingin kartanoympäristöjen kaupungistuminen, säilyttäminen ja yhteensovittaminen kaupunkirakenteeseen*. Väitöstutkimus. Aalto yliopisto. Helsinki. <https://aaltodoc.aalto.fi/handle/123456789/19504>

Isokoski, Alisa (2011): *Nimistönsuunnittelun ja -huollon haasteet Helsingin vuoden 2009 suuressa alueliitoksessa*. Pro-gradu tutkielma. Helsingin yliopisto. Helsinki. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/32506/nimiston.pdf?sequence=1>

Lait:

Kirkkolaki 1993. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931054>

MRL 1999. Maankäyttö- ja rakennuslaki. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990132>

YVA-laki 2017. Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2017/20170252>

Selvitykset ja inventoinnit:

Arkkitehtitoimisto Lehto Peltonen Valkama Oy & Ympäristötoimisto Oy (2006): *Sipoon kunnan kulttuuriympäristö- ja rakennusperintöselvitys*. Sipoon kunta. https://www.sipoo.fi/wp-content/uploads/2021/03/Sipoon_kulttuuriymparisto-ja-rakennusperintöselvitys_-Lehto-Peltonen-Valkama-2006.pdf

Drake, E. W. (1929): *Muinaisjäännösinventointi*.

Erävuori, Lauri et. all. (2020): *Helsingin uhanalaisten luontotyyppien inventointi 2017–2018*. Sitowise. Enviro. https://www.sll.fi/app/uploads/sites/72/2021/12/Uhanalaiset_luontotyypit_Inventointi-raportti_2017-2019_FINAL-3.pdf

Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto. FCG Planeko Oy (2009): *Rannikon laaksoista metsäylängöille. Osayleiskaavatasoinen maisemaselvitys Östersundomin alueelta*.

Helsingin niittyverkoston kehittäminen (2021). *Perinnekeidoista kaupunkiniittyihin – Helsingin niittyverkoston kehittäminen*. Kaupunkiympäristön julkaisuja 2021:22. Helsingin kaupunki, Kaupunkiympäristön toimiala.

Itä-Uudenmaan liitto (2007): *Itä-Uudenmaan rakennetun kulttuuriympäristön selvitys*. Itä-uudenmaan liitto, Itä-Uudenmaan maakuntamuseo, Museovirasto, rakennushistorian osasto.

Koivisto, Satu & Jansson, Jonina (2007): Sipoo, manneralueen esihistoriallisen ajan ja saariston esihistoriallisen sekä historiallisen ajan muinaisjäännösten inventoinnit.

Lagerstedt, John (2009): *Helsinki, Vuosaari, Mustavuori – Ensimmäisen maailmansodan aikaisen tukikohdan linnoitteiden inventointi*. Museovirasto/RHO. Helsinki.

Lagerstedt, John & Laulumaa Vesa (2014): *Helsinki - Ensimmäisen maailmansodan linnoitusvyöhyke*. Inventointiselvitys 2014. Museovirasto - arkeologiset kenttäpalvelut. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston tilaama selvitys yleiskaavoitusta varten.

LPV (2022). Arkkitehtitoimisto Lehtonen Pelkonen Valkama Oy (2022): *Östersundomin täydentävä rakennusinventointi*. Käytössä on ollut työn luonnos.

Muukka, Laura & Mäkyinen, Anne (2005): *Kulttuurimaisemaselvitys*. Vantaa.

Perkkiö, Eila (1982): *Sipoon kunta, rakennuskulttuuri, inventointi 1982*. Kulttuurihistoriatoimikunta.

Puustinen, Tuulia (2008): *Liitosalueen rakennettu kulttuuriympäristö*. Helsingin kaupunki, Kaupunkisuunnitteluvirasto.

Rahkonen, Oula (2014): *Tien päällä. Uudenmaan kulttuurihistoriallisesti arvokkaat tiet ja reitit*. Uudenmaan liitto. Helsinki. http://www.uusimaaviikko.fi/files/14893/Tien-paalla_Uudenmaan_kulttuuri-historiallisesti_arvokkaat_tiet_ja_reitit.pdf

Rahkonen, Oula & Taivassalo, Emmiina (2022): *Östersundomin maisemaselvitys ja viherverkoston kehittämissuunnitelma*. Helsingin kaupunki. Kaupunkiympäristön toimiala.

Riionheimo, Anna (2011): *Näkymiä maakunnan maisemahistoriaan. Uudenmaan paikkatietoaineistot*. Uudenmaan liitto. Helsinki. Uudenmaan liiton julkaisuja E 113 – 2011.

RKY (2009). Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt. http://www.rky.fi/read/asp/r_default.aspx

Salastie, Riitta et. all. (2014): *Helsingin yleiskaava 2050. Kaupungin muutos ja kulttuuriympäristöt*. Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2014:17. https://www.hel.fi/hel2/ksv/julkaisut/yos_2014-17.pdf

Suhonen, V.-P. & Koivisto, A. (2007): *Sipoon historiallisen ajan muinaisjäännösten inventointi*.

Suhonen, V.-P. & Heinonen, Janne (2011): *Helsingin keskiaikaiset ja uuden ajan alun kylänpaikat*. Inventointiraportti. Museovirasto, Arkeologiset kenttäpalvelut.

Suhonen, V.-P. (2002): *Vantaan Porvarinlahden kalkkiuunin arkeologiset tutkimukset*. Museovirasto. Rakennushistorian osasto. https://www.kyppi.fi/palveluikuna/mjhanke/read/asp/hae_liite.aspx?id=114639&ttyyppi=pdf&kansio_id=92

Uudenmaan liitto (2015): *Häiriöitä aiheuttavat muutokset maisemassa. Selvitys maisemahäiriöistä*. Uudenmaan liiton julkaisuja E 146. 2015. <https://uudenmaanliitto.fi/wp-content/uploads/2022/01/Hairioita-aiheuttavat-muutokset-maisemassa.pdf>

Uudenmaan liitto (3. painos 2022): *Missä maat on mainiommat. Uudenmaan kulttuuriympäristöt*. Helsinki. <https://uudenmaanliitto.fi/wp-content/uploads/2022/05/Missa-maat-on-mainiommat.pdf>

Suunnitelmat ja kaavat:

Uudenmaan liitto (2018). *Selostus. Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaava, Östersundomin alue*. Uudenmaan liitto. Helsinki. <https://uudenmaanliitto.fi/wp-content/uploads/2021/10/Selostus-Ostersundomin-alueen-maakuntakaava.pdf>

Paikkatietoaineistot:

Maisemakulttuuri (2022). Helsingin kaupunki. Helsingin maisemakulttuurikartta. https://hri.fi/data/fi/dataset/helsingin_maisemakulttuurikartta

Museovirasto (2022). Muinaisjäännösrekisteri. Ladattu 7/2022. [Peruspaikkatietojen tuottajien koekäyttöympäristö | Muinaisjäännökset \(Muinaisjäännösrekisteri\) \(maanmittauslaitos.fi\)](#)

Museovirasto (2022). Kulttuuriympäristön paikkatietoaineistot. [Kulttuuriympäristön paikkatietoaineistot - Museovirasto](#)

Uudenmaan liitto (2019). Uudenmaan kulttuuriympäristöt. Julkaistu 9.9.2019. Tiedot päivitetty 16.1.2020. Ladattu 7/2022. <https://avoinaineisto-uudenmaanliitto.opendata.arcgis.com/datasets/uudenmaan-kulttuuriymp%C3%A4rist%C3%B6t/explore?location=60.309860%2C24.833865%2C9.00>

Valokuvat:

Brander, Signe. 1910-1911. Rantamaisema Östersundomin kartanon mailla. Finna. Museovirasto. Historian kuvakokoelma.

<https://www.finna.fi/Record/museovirasto.D5EE4F75B2EAF3E666F47818838F553A?imgid=1>

Brander, Signe. 1910-1911. Östersundomin kartanon puutarha ja puutarhuri? Finna. Museovirasto, Historian kuvakokoelma.

<https://www.finna.fi/Record/museovirasto.8734E23985CEA3C0653337C18ED5E0D0>

Brander, Signe. 1910-1911. Mies ja hevonen veneessä Östersundomin kartanon lähellä. Finna. Museovirasto, Historian kuvakokoelma.

<https://www.finna.fi/Record/museovirasto.D906E8FA1AC518EB72DA7A266EEFE1C3?imgid=1>

Muut:

Kyppi. Kulttuuriympäristön palveluikkuna. Museovirasto. 2022. [Kulttuuriympäristön palveluikkuna \(kyppi.fi\)](#)

Kasaberget. [Kulttuuriympäristön palveluikkuna \(kyppi.fi\)](#)

Porvarinlahden louhokset. [Kulttuuriympäristön palveluikkuna \(kyppi.fi\)](#)

Ribbingö 2. [Kulttuuriympäristön palveluikkuna \(kyppi.fi\)](#)

Östersundom-Fantsby Fants Malms. [Kulttuuriympäristön palveluikkuna \(kyppi.fi\)](#)

Östersundomin kirkko. Tunnus 200912. Kulttuuriympäristön palveluikkuna.

Museovirasto. [Kulttuuriympäristön palveluikkuna \(kyppi.fi\)](#)

Mikkonen, Tuija (2020): *RKY Kaavoituksessa ja lupamenettelyssä*. Ympäristöministeriö. http://www.rky.fi/read/asp/r_RKY_kaavoituksessa_ja_lupamenettelyssa.pdf

Museovirasto (2020): *Arkeologinen kulttuuriperintö ja kaavoitus*. Museovirasto. Kulttuuriympäristöpalvelut. [Arkeologinen kulttuuriperintö JA kaavoitus \(museovirasto.fi\)](#)

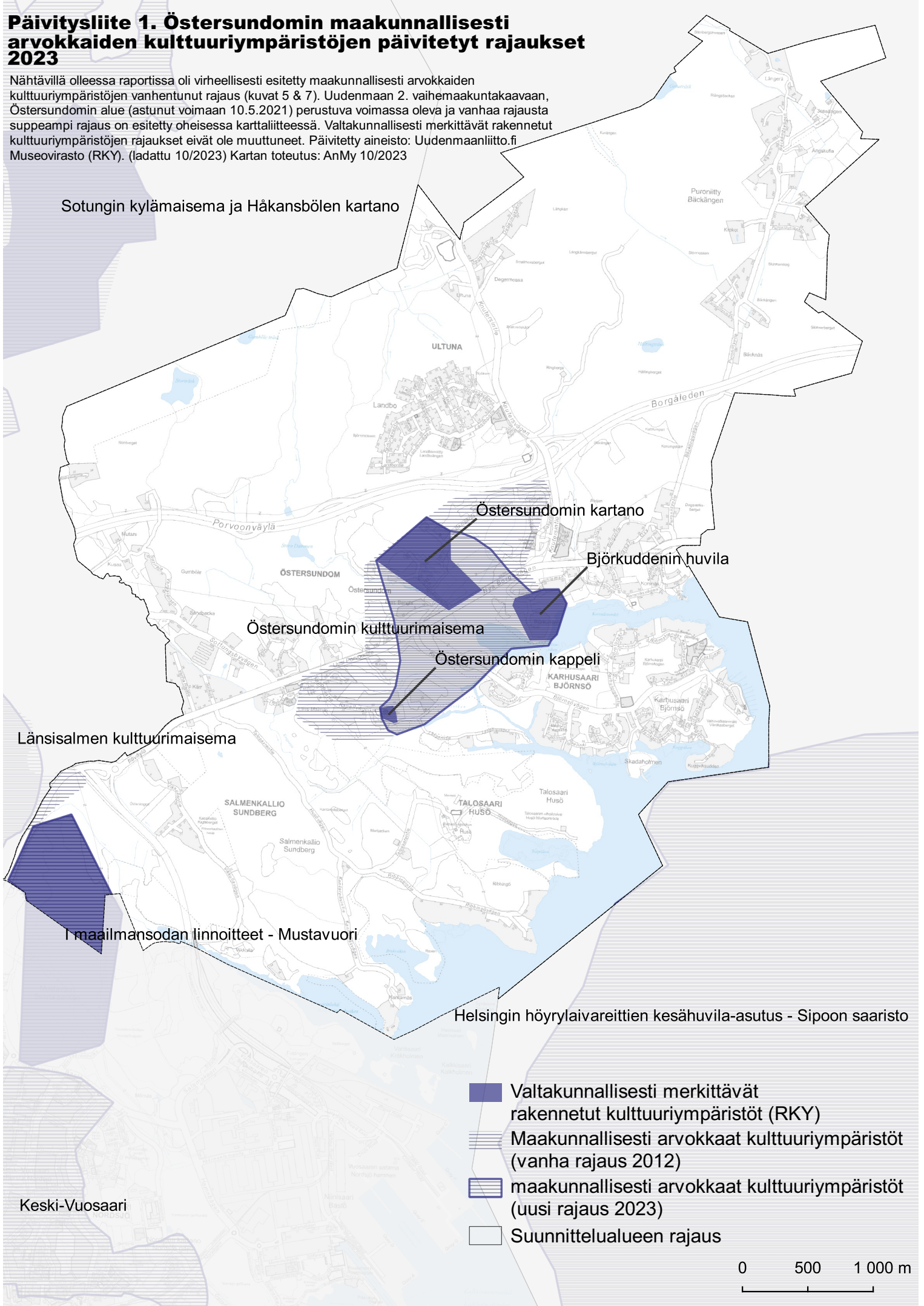
Museovirasto (2020). Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY. Kysymyksiä ja vastauksia. http://www.rky.fi/read/asp/r_RKY_faq.pdf

Museovirasto (1993). Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt. <http://www.nba.fi/rky1993/>

Päivitysliite 1. Östersundomin maakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen päivitettyt rajaukset 2023

Nähtävillä olleessa raportissa oli virheellisesti esitetty maakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen vanhentunut raja (kuvat 5 & 7). Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavaan, Östersundomin alue (astunut voimaan 10.5.2021) perustuva voimassa oleva ja vanhaa rajausta suppeampi raja on esitetty oheisessa karttaliitteessä. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöjen rajaukset eivät ole muuttuneet. Päivitetty aineisto: Uudenmaanliitto.fi Museovirasto (RKY). (ladattu 10/2023) Kartan toteutus: AnMy 10/2023

Sotungin kylämaisema ja Håkansbölen kartano

Helsinki

**Helsingin kaupunki
Kaupunkiympäristö**

2022

Työpajankatu 8
00580 Helsinki
PL 58200
00099 Helsingin kaupunki
Puhelinvaihte 09 310 2611
kaupunkiymparisto@hel.fi
www.hel.fi